

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ
ANABİLİM DALI

**BABALARIN EBEVEYNLİĞE YÖNELİK
ÖZGÜVENLERİ İLE BEBEK BAKIMINA
KATILIMLARININ BAĞLANMA DÜZEYLERİ
ÜZERİNE ETKİSİ**

Sevil TOK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Doç. Dr. Hacer KOBYA BULUT

TRABZON-2025

BEYAN

Bu tez çalışmasının Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Hazırlama ve Yazım Kılavuzu standartlarına uygun olarak yapıldığını ve yazıldığını, tezin akademik ve etik kurallara bağlı kalınarak gerçekleştirilmiş özgün bir bilimsel araştırma eserim olduğunu, tezde yer alan ve bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve kullanılan kaynakların kaynaklar listesinde yer aldığını, tezin çalışılması ve yazımı aşamalarda patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

25/11/2025

Sevil TOK

İthaf

Bu yüksek lisans tezimi, en değerli varlığım olan aileme, özellikle de her mezuniyetimde beni gururla elleri kızarana kadar alkışlayan, bu mezuniyetimde de biliyorum ki uzaklardan alkışlayacak olan canım babama ithaf ediyorum.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca ve tez sürecimin her aşamasında yardımlarını esirgemeyen ve yol gösteren tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Hacer KOBYA BULUT'a,

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve donanımından yararlandığım değerli hocam Prof. Dr. İlknur KAHRİMAN'a,

Dünyadaki en değerli varlıklarım, mutluluk sebeplerim olan ve anneleri olmaktan gurur duyduğum çocuklarım Talha Uras TOK ve Efe Yekta TOK'a,

Yüksek lisans sürecim boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen yol arkadaşım, sevgili eşim Uğur TOK'a,

Uzakta olsalar bile her zaman ve her koşulda desteklerini esirgemeyen ve beni yalnız bırakmayan canım anneme, canım kardeşlerime ve yeğenlerime,

Çalışmam boyunca yardımlarını esirgemeyen Aydınlikevler, Boztepe, Erdoğan, Fatih ve Uzunkum ASM'lerde görev yapan tüm meslektaşlarıma,

Değerli zamanlarını ayırarak araştırmaya katılımları ile destek veren tüm babalara içtenlikle teşekkürlerimi sunarım.

Sevil TOK

İÇİNDEKİLER

Sayfa

İÇ KAPAK SAYFASI

ONAY

BEYAN

İthaf

TEŞEKKÜR

İÇİNDEKİLER

vi

TABLolar DİZİNİ

ix

ŞEKİLLER DİZİNİ

x

KISALTMALAR, SİMGELER ve FORMÜLLER DİZİNİ

xi

ÖZET

xii

ABSTRACT

xiii

1. GİRİŞ ve AMAÇ

1

2. GENEL BİLGİLER

4

2.1. Ebeveyn Kavramı

4

2.2. Geçmişten Günümüze Baba Kavramı ve Önemi

4

2.3. Özgüven Kavramı

6

2.3.1. Ebeveynlik Özgüveni

7

2.3.2. Babalarda Ebeveynlik Özgüveni

7

2.3.3. Babalarda Ebeveynlik Özgüvenini Etkileyen Faktörler

9

2.4. Baba Bebek Etkileşimi ve Bebek Bakımında Baba Katılımı

9

2.4.1 Baba Katılımının Bebeğe Etkileri

11

2.4.1.1. Bilişsel Gelişim Üzerine Etkileri

11

2.4.1.2. Sosyal ve Duygusal Gelişim Üzerine Etkileri

11

2.4.1.3. Cinsel Gelişim Üzerine Etkileri

12

2.4.2. Babanın Bebek Bakımına Katılımını Etkileyen Faktörler

12

2.5. Bağlanma Kavramı

13

2.5.1. Bağlanma Kuramı

14

2.5.2. Bebeklikte Bağlanma Stilleri

16

2.5.2.1. Güvenli Bağlanma

16

2.5.2.2. Kararsız/ Güvensiz Bağlanma

17

2.5.2.3. Kayıtsız/ Güvensiz Bağlanma

17

2.5.3. Baba Bebek Bağlanması	18
2.5.4. Baba Bebek Bağlanmasını Etkileyen Faktörler	19
2.5.5. Baba- Bebek Bağlanmasında Hemşirenin Sorumlulukları	19
3. GEREÇ ve YÖNTEM	21
3.1. Araştırmanın Tipi	21
3.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı	21
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	21
3.3.1. Örneklemenin Araştırmaya Kabul Edilme Ölçütleri	22
3.3.2. Örneklemenin Araştırmaya Kabul Edilmeme Ölçütleri	22
3.4. Veri Toplama Araçları	22
3.4.1. Tanıtıcı Bilgi Formu	22
3.4.2. Karitane Ebeveyn Kendine Güven Ölçeği (KEKGÖ)	22
3.4.3. Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu	23
3.4.4. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği (B-BBÖ)	23
3.5. Verilerin Toplanması	24
3.6. Araştırmanın Değişkenleri	24
3.6.1. Bağımsız Değişkenler	24
3.6.2. Bağımlı Değişkenler	25
3.7. Verilerin Değerlendirilmesi	25
3.8. Araştırmanın Sınırlıkları	26
3.9. Yasal İzin ve Etik Kurul Onayı	26
3.10. Araştırma Planı	27
4. BULGULAR	28
5. TARTIŞMA	48
6. SONUÇ ve ÖNERİLER	58
7. KAYNAKLAR	60
EKLER	77
EK 1. Tanıtıcı Bilgi Formu	78
EK 2. Karitane Ebeveyn Kendine Güven Ölçeği (KEKGÖ)	79
EK 3. Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu	80
EK 4. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği (B-BBÖ)	81
EK 5. Etik Kurul İzni	82
EK 6. Kurum İzni	85

EK 7. Gönüllü Olur Formu	87
EK 8. Ölçek İzinleri	88
ÖZGEÇMİŞ	89

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo No	Sayfa
Tablo 1. Sürekli değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu	25
Tablo 2. Babaların tanıtıcı özelliklerinin dağılımı	28
Tablo 3. KEKGÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımı	30
Tablo 4. Babaların tanıtıcı özellikleri ile KEKGÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması	31
Tablo 5. Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formunun toplam puan ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımı	36
Tablo 6. Babaların tanıtıcı özellikleri ile Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu toplam puan ve alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması	37
Tablo 7. B-BBÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımı	43
Tablo 8. Babaların KEKGÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları ile B-BBÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları arasındaki ilişki	43
Tablo 9. Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları ile B-BBÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları arasındaki ilişki	44
Tablo 10. Babaların KEKGÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamalarının B-BBÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları üzerindeki yordayıcı etkisi	45
Tablo 11. Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu toplam puan ve alt boyut puan ortalamalarının B-BBÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları üzerindeki yordayıcı etkisi	46

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No

Sayfa

Şekil 1. Araştırma planı

27

KISALTMALAR, SİMGELER ve FORMÜLLER DİZİNİ

Kısaltmalar

ASM	Aile Sağlığı Merkezi
B-BBÖ	Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
KEKGÖ	Karitan Ebeveyn Kendine Güven Ölçeği
SSC	Ten tene temas (Skin-to-skin contact)
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi)
TDK	Türk Dil Kurumu
vb.	Ve Benzeri

ÖZET

Babaların Ebeveynliğe Yönelik Özgüvenleri ile Bebek Bakımına Katılımlarının Bağlanma Düzeyleri Üzerine Etkisi

Araştırma babaların ebeveynliğe yönelik özgüvenleri ile bebek bakımına katılımlarının bağlanma düzeyleri üzerine etkisini incelemek amacıyla tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipte yapıldı. Araştırma Ekim 2024-Nisan 2025 tarihleri arasında Trabzon'da Ortahisar ilçesindeki beş aile sağlığı merkezine kayıtlı 6-12 aylık bebeği olan 231 babanın katılımı ile gerçekleştirildi. Veriler, "Tanıtıcı Bilgi Formu", "Karitane Ebeveyn Kendine Güven Ölçeği (KEKGÖ)", "Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu" ve "Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği (B-BBÖ)" kullanılarak toplandı. Verilerin analizinde Sosyal Bilimler İçin İstatistik (SPSS) 29.0 paket programı kullanıldı. Tanımlayıcı verilerin analizinde; standart sapma, aritmetik ortalama, frekans, yüzde, ortalama, minimum ve maksimum değerler kullanıldı. Sürekli verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi, basıklık (Kurtosis/-2, +2) ve çarpıklık (Skewness/-1.5+1.5) değerleri ile değerlendirildi. Verilerin dağılımına göre uygun parametrik ve non-parametrik testler kullanıldı. Pearson Korelasyon ve Lineer Regresyon aracılığı ile ölçekler arasındaki ilişki ve etki analiz edildi. Araştırmaya katılan babaların %60.6'sının 30-39 yaş aralığında, %62.4'ünün lise ve ön lisans mezunu, %53.7'sinin özel sektörde işçi olarak çalıştığı belirlendi. Araştırma bulgularına göre; babaların ebeveynlik özgüvenlerinin (28.85 ± 6.86), bebek bakımına katılımlarının (92.83 ± 15.20) ve bağlanma düzeylerinin (73.63 ± 7.34) orta düzeyde olduğu görüldü. Babaların ebeveynliğe yönelik özgüvenleri baba-bebek bağlanmasındaki varyansın %44.6'sını, bebek bakımına katılımları ise bağlanma düzeylerindeki varyansın %57'sini açıkladığı belirlendi. Bu sonuçlar, babaların ebeveynlik rollerinin güçlendirilmesine, babalara yönelik eğitim programlarının yaygınlaştırılmasına ve sağlık kuruluşlarında destekleyici hemşirelik girişimlerinin artırılmasına yönelik uygulamaların önemini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda hemşireler, babaların özgüvenlerinin desteklenmesi, bakıma aktif katılım sağlamaları ve baba-bebek bağının erken dönemde kurulması adına rehberlik ve eğitim verme rollerini kullanmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Baba, Baba-bebek bağlanması, Bebek bakımı, Hemşire, Özgüven

ABSTRACT

The Impact of Fathers' Parenting Self-confidence and Involvement in Infant Care on Attachment Levels

The study was conducted in a descriptive and correlational design to examine the effects of fathers' parenting self-confidence and their involvement in infant care on the level of father–infant attachment. The research was carried out between October 2024 and April 2025 with the participation of 231 fathers who had infants aged 6–12 months and were registered at five family health centers in the Ortahisar district of Trabzon. Data were collected using the “Introductory Information Form,” the “Karitane Parenting Confidence Scale (KPCS),” the “Father Involvement in Infant Care Questionnaire,” and the “Father–Infant Attachment Scale (FIAS).” Statistical analyses were performed using the Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) version 29.0. Descriptive statistics included standard deviation, arithmetic mean, frequency, percentage, mean, minimum, and maximum values. The normality of continuous variables was assessed using the Kolmogorov–Smirnov test, kurtosis (–2 to +2), and skewness (–1.5 to +1.5) values. Depending on the distribution of the data, appropriate parametric and non-parametric tests were applied. Relationships and effects among the scales were analyzed using Pearson correlation and linear regression. It was determined that 60.6% of the fathers were between 30–39 years of age, 62.4% were high school or associate degree graduates, and 53.7% were employed as private-sector workers. According to the research findings, fathers' parenting self-confidence (28.85 ± 6.86), participation in infant care (92.83 ± 15.20), and attachment levels (73.63 ± 7.34) were found to be at a moderate level. It was determined that fathers' self-confidence regarding parenting explained 44.6% of the variance in father–infant bonding, while their participation in infant care explained 57% of the variance in bonding levels.. These results highlight the importance of strengthening fathers' parenting roles, expanding father-focused educational programs, and increasing supportive nursing interventions in health institutions. Accordingly, nurses should utilize their roles in guidance and education to enhance fathers' parenting self-confidence, encourage active participation in infant care, and support the establishment of father–infant attachment from the early period.

Keywords: Infant care, Father, Father-infant attachment, Nurse, Self-confidence

1. GİRİŞ ve AMAÇ

Babalık; gebelikle birlikte başlayan, doğumla derinleşen ve ömür boyu süren bir yolculuktur. Babalık rolüne geçiş süreci, kişinin duygusal ve zihinsel olarak bu sürece hazırlanmasını gerektirir. Bu nedenle, babalık kavramının gelişimi en az annelik kadar dikkate alınmalı ve desteklenmelidir (1-4). Toplumdaki hızlı dönüşüm ve kadının çalışma hayatında daha aktif rol alması, babalık anlayışını da derinden etkilemiştir (5, 6). Eskiden daha çok ekonomik destek ve otorite figürü olma yönünde tanımlanan babalık, günümüzde çocuğun bakım ve gelişiminde aktif bir rol üstlenen, duygusal olarak da sürece dahil olan bir yapıya evrilmiştir. Bu rol değişimi, baba ile bebek arasındaki etkileşimin artmasına, aralarındaki bağın da güçlenmesine olanak sağlamıştır (7, 8).

Ebeveynlik dönemine geçişte, bebek bakımına dair özgüven eksikliği yaşayan babalar, çoğu zaman bu süreci annelere bırakmayı tercih etmektedir (9). Bu durumun temelinde; doğum sonrasında ani bir şekilde değişen yaşam koşulları, yeni rol ve sorumluluklara uyum sağlamakta yaşanan zorluklar, sosyal hayatın azalması, bilgi eksiklikleri ve deneyim yetersizliği gibi etmenler yer almaktadır (10-12). Bu süreçte bakıma aktif katılan babaların özgüvenlerinin daha yüksek olduğu, sınırlı sayıdaki araştırmalarda dikkat çekici bir bulgu olarak öne çıkmaktadır (13, 14).

Anne-bebek ve baba-bebek arasındaki karşılıklı etkileşim, bağlanma kavramı ile açıklanmaktadır. Ebeveyn-bebek bağlanması gebelikle başlar, ebeveynlerin fetüsün hareketlerini hissetmesi ve ultrason görüntülerini görmesiyle artarak devam eder ve doğumla birlikte gerçek anlamda kuvvetlenerek güçlü bir duygusal bağ haline gelmektedir. Bebeğe doğumla birlikte kurulmaya başlanan bu bağ, anne ve babanın etkileşimi ve bakıma katılımları ile gelişir ve bebekte güven duygusunun oluşmasını sağlamaktadır (4, 15). Bunun yanı sıra güvenli bağlanma örüntüsü gösteren bebeklerin gelecek yaşamlarında iletişim becerileri, empati yetenekleri, benlik saygısı ve problem çözme becerilerinin daha yüksek olduğu bilinmektedir (16-18). Çocuklukta yaşanan güvensiz bağlanma deneyimleri, bireyin yaşam boyu gelişimini etkiler. Çocuklarda ilerleyen süreçte özgüven problemleri, düşük benlik saygısı, uyum ve davranış sorunları, dil gelişiminde gecikme, problem çözme becerisinde zayıflık ve empati kurma becerisinde yetersizlik gibi fiziksel, ruhsal ve sosyal birçok problemin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (17-19).

Yenidoğan dönemi, bebeğin dış dünyaya ilk kez adım attığı son derece hassas ve kritik bir süreçtir (2, 16, 18). Bu ilk 28 gün içinde bebek, beslenme, hijyen, güvenli bir

çevre, uyku ve vücut sıcaklığının korunması gibi temel bakım gereksinimlerinin de dahil olduğu fiziksel ve duygusal desteğe yoğun biçimde ihtiyaç duymaktadır (18, 20). Bu dönemdeki bakıma katılım, bebeğin gereksinimlerinin karşılanmasının yanı sıra babanın bebeğiyle kaliteli ve yeterli vakit geçirmesine de fırsat sunmaktadır. Literatür, bakıma katılan babaların bebekleriyle daha iyi duygusal bağ kurduklarını, bebeklerinin daha sağlıklı gelişim gösterdiğini ve eşleriyle iletişimlerinin de daha iyi olduğunu belirtmektedir (18, 20-25). Bu konuda yapılan yakın tarihli bir çalışma; alt değiştiren, uyutan, banyo yaptıran ve masaj yapan babaların bağlanma puanlarının, yapmayanlara göre daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (24).

Bebeğe bakım vermek öğrenilebilen bir davranıştır. Yeni çocuk sahibi olan bir baba da bu davranışı öğrenebilir ve bir anne kadar bakım verebilir. Bu konudaki ilk araştırmalardan olan ve Scolovene ve Sherwen tarafından yapılan çalışmada, babaların da anneleri gibi bakım verebildikleri ve hatta babaların bebek bakımında ustalaşabildikleri ifade edildi (26). Bu bağlamda prenatal dönemden, doğum sonu süreçlere kadar hemşirelere büyük rol ve sorumluluklar düşmektedir (16). Baba adaylarına doğum ve doğum sonu süreçler hakkında bilgi verilmeli, anne ve bebekte olan değişimler anlatılmalıdır (11, 16). Aynı zamanda bebek bakımı öğretilerek babaların ebeveynliğe yönelik özgüvenleri de desteklenmelidir (16, 24, 25).

Bebek bakımı dendiğinde akla her zaman ilk anneler gelmekte ve literatüre bakıldığında, bağlanmayı etkileyen faktörler ve bağlanmayı geliştirmeye yönelik araştırmaların çoğunlukla anne-bebek bağlanması ile ilgili olduğu görülmektedir (15, 27-34). Hem anneye hem de babaya güvenli bir şekilde bağlanabilen bebeklerde, tek ebeveynine güvenli bağlananlara kıyasla zihinsel, bilişsel, ruhsal ve sosyal açıdan daha yeterli oldukları belirtilmektedir (35). Geleneksel babalık rolü algısının değişmeye başlamasıyla birlikte baba-bebek bağlanmasına yönelik çalışmalarda da bir artış olduğu gözlenmektedir (4, 6, 16, 18, 24, 25, 36-44). Literatürde baba-bebek bağlanmasını etkileyen faktörler (4, 24, 36, 37) ve bakıma katılımın bağlanma üzerindeki rolü (6, 18, 24, 25, 38, 40, 41) üzerine artan ilgiye rağmen, babaların ebeveynlik özgüveninin bu bağlamdaki etkisi yeterince araştırılmamıştır. Babaların ebeveynliğe yönelik özgüvenlerinin bağlanma üzerine etkisini inceleyen mevcut iki çalışma küçük örneklemlemlerle gerçekleştirilmiş olup (43, 44), bu araştırma söz konusu ilişkiyi daha geniş bir örneklemle ve bütüncül bir yaklaşımla inceleyerek alandaki önemli bir boşluğu

doldurmayı amaçlamaktadır. Ayrıca literatürde iki bağımsız değişken olan babaların bebek bakımına katılımı ve özgüvenlerinin bağlanmaya etkisi ile ilgili çalışmaya ulaşamamıştır. Bu nedenle bu araştırma bebek bakımına katılım ve özgüvenin baba-bebek bağlanmasına etkisini inceleyen ilk çalışmalardan biri olması nedeniyle literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda bulguların baba-bebek bağlanmasının desteklenmesi amacıyla, babaların ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesine ve özgüvenlerinin artırılmasına yönelik sağlık profesyonellerinin düzenleyeceği eğitim programlarına ve deneysel araştırmalara yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle bu araştırma, babaların ebeveynliğe yönelik özgüvenleri ile bebek bakımına katılımlarının baba-bebek bağlanması üzerine etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırma soruları aşağıdaki gibi oluşturulmuştur:

1. Babaların ebeveynliğe yönelik özgüvenlerinin bağlanma düzeyleri üzerine etkisi var mıdır?
2. Babaların bebek bakımına katılımlarının bağlanma düzeyleri üzerine etkisi var mıdır?

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Ebeveyn Kavramı

Ebeveyn kavramı, en temel anlamıyla çocuğun bakım, korunma ve gelişiminden sorumlu olan biyolojik ya da evlat edinen anne ve/veya baba olarak tanımlanmaktadır. Ebeveynlerin en önemli görevleri, bakım sağlamak, eğitmek, duygusal destek vermek ve güvenli bir ortam oluşturmaktır. Ayrıca çocuklarının sosyal ve ahlaki gelişimini de sağlayarak toplum için sağlıklı bireyler ve nesiller yetiştirmektir (45).

Ebeveynler çocukların hayatında sadece bakım verici olarak değil, destek ve denetimi sağlayıcı konumunda da rol alırlar. Bu rolleri, benlik saygısının gelişiminde temel olan kişilik ve kimlik oluşturma için oldukça önemlidir. Çocukların birçok yönden gelişimini sağlayan bu roller, iletişim ve baş etme becerileri, sosyal ve duygusal gelişimleri, ebeveyn ve partner olduklarında sergiledikleri tutumlar da dahil olmak üzere çocuklar üzerinde çok yönlü etkilere sahiptir (45). Lise öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmanın sonuçları; öğrencilerin utangaçlık düzeylerinin algılanan ebeveyn tutumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaştığını göstermiştir. Ebeveyn tutumunu otoriter olarak algılayan öğrencilerin utangaçlık puanları, demokratik tutum algısına sahip olanlara kıyasla anlamlı biçimde daha yüksek bulunmuştur (46).

Ebeveynlik, davranış biçimlendirme ve bilgi aktarma olmak üzere iki temel işleve sahiptir. Davranış biçimlendirme işlevi ile kendi doğrularına uygun olan ve devamlılığı istenen davranışlar, ebeveyn tarafından pekiştirilir. İstenmeyen davranışlar ise uyarılarak ve konu üzerine açıklama yapılarak engellenmeye çalışılır. Bu işlev çocukların sosyal hayata uyumunu ve değer gelişimini destekler (47). Bilgi aktarımı işlevinin amacı ise, çocuğun çevresini ve dünyayı tanımasıdır. Bunun için ebeveynler, çocuklarının sorularına gerçekçi cevaplar vermeli, çocuklarıyla yeteri kadar zaman geçirerek onlara her konuda örnek olmalı ve her duruma uygun doğru davranışlar sergilemelidirler (47, 48).

2.2. Geçmişten Günümüze Baba Kavramı ve Önemi

Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre baba; “çocuğu olan erkek” ve aynı zamanda “aileyi oluşturan temel bireylerden biri” olarak tanımlanır (49). Lamb yaptığı bir çalışmada, günümüzdeki baba figürünün temelde dört sorumluluk alanı olduğunu belirtmiştir. İlk sorumluluğu geleneksel dönemlerden bu yana babaların en bilinen görevi olarak akla gelen ailenin geçimini sağlamasıdır. İkinci sorumlulukları babaların aynı

zamanda birer eş olmalarından dolayı eşlerinin duygusal ve psikolojik gereksinimlerini karşılamalarıdır. Üçüncüsü, çocuğun büyüme, gelişme ve bakımından sorumlu olmalarıdır. Babaların dördüncü ve son sorumluluğu ise ailenin ahlaki konulardaki denetiminden sorumlu olan bir otorite figürü olmasıdır (50).

İnsanların geçimlerini tarım ve hayvancılıkla sağladıkları 17. ve 18. yüzyıllarda ev ve iş ortamları aynıydı ve babalar evlerinde de işlerindeki kadar vakit geçirmekteydiler. Geleneksel dönem olarak bilinen bu dönemde babalar, dini inançlara, toplumsal ve ahlaki kurallara uygun çocuklar yetiştirmekten sorumluydular (48, 51). Sanayi Devrimi'nin ortaya çıktığı 19. yüzyıl itibarıyla babaların iş ortamları değişmiş, ailelerinin geçimini sağlamak için uzun saatler boyunca evlerinden uzakta çalışmak zorunda kalmışlardır. Sonrasında 1940-1970 yılları arasında dünya genelindeki savaşlar nedeniyle erkekler zorunlu olarak cephelere gitmek durumunda kalmış, birçoğunun da savaş koşullarından dolayı geri dönememesi, kadınları ailenin geçiminden sorumlu kişi haline getirerek, çalışma hayatına dahil olmak durumunda bırakmıştır. Bunun sonucunda kadınlar günden güne bağımsızlaşarak evlerinin ve çocuklarının bakımıyla ilgili bütün sorumlulukları kendi başlarına üstlenmek zorunda kalmışlardır. Aynı zamanda özellikle erkek çocuklarının rol model alacakları bir baba figürü olmadan büyümek zorunda kalması, babaların çocukların cinsel kimlik gelişimi üzerindeki öneminin ve etkisinin fark edilmesini sağlamıştır. Bunun sonucunda çocuk gelişiminde sadece annelerin değil, babaların da etkisinin olduğu düşüncesi yaygınlaşarak babalar hakkında da araştırma yapılmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır (52). Özellikle 1970'lerden sonra günümüz babalık kavramının temelleri atılmaya başlanarak, sadece ailenin ahlak öğretmeni ve otoritesinden sorumlu kişi olmaktan çıkan babalar, çocuklarının gelişiminde ve her türlü bakımında etkin rol alan, onlarla oyun oynayan bireyler haline gelmiştir (53). Zaman ilerleyip 2000'li yıllara gelindiğinde ise çocuklarının her türlü bakımı ile ilgilenen ve çocuğun hayatının her anına dahil olan, ortak ebeveynlik düşüncesine sahip babalar gözlenmektedir. Ayrıca sadece kadınların görevi olarak görülen ev içi sorumluluklar konusunda kadın ve erkek arasındaki eşitsizlik, günümüzde giderek azalmaya başlamış ve böylece erkekler de hem ev içinde hem de çocuğun bakımında sorumluluk alır hale gelmişlerdir (48, 53).

Çocuğun sağlıklı bir şekilde büyüüp gelişebilmesinde anne ile olduğu kadar baba ile kurulan etkileşim de büyük önem taşımaktadır. Anneler ya da babalar, annelik ve

babalık rollerinin ikisini de aynı anda yerine getiremezler. Annelik ve babalık rolleri birbirini tamamlamakta ve desteklemektedir (54).

Çocuğun hayatının her döneminde büyük öneme sahip olan babalık rolü, çocuğun psiko-sosyal gelişiminde temel bir yapı taşı olarak değerlendirilmekte ve özellikle erken çocukluk döneminde babaların bakım süreçlerine katılımı ve iletişim biçimleri, kişilik oluşumunu doğrudan etkileyen faktörler arasında yer almaktadır (48, 54) Babaları tarafından, bağımsız yetişmeleri konusunda teşvik edilen, sosyal ve duygusal gelişimleri desteklenen, faydalı geri bildirimler verilen çocuklar bilişsel, dil, sosyal ve duygusal alanda daha fazla gelişim göstermektedir (55). Ayrıca çocukların babaları ile vakit geçirerek onları rol model alması, çocukluk döneminden itibaren kendini onunla özdeşleştirmesi cinsel kimlik oluşumunda da son derece önem taşımaktadır (56).

2.3. Özgüven Kavramı

Özgüven kavramı, ortaya çıktığı tarihten günümüze kadar hem psikolojide hem de sosyal bilimlere yönelik diğer alanlarda üzerine en çok düşünülen, en çok araştırma ve çalışma yapılan kavramlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır (57, 58). Güven; temelde kişinin inançları ve duygularına dayanan, beklentiler ve yönelimler ile desteklenen bir tutumdur. İnsan dünyaya geldiği andan itibaren güven duygusunu kazanmaya başlamaktadır (57). Psikososyal gelişim kuramcısı Erikson'a göre; güven duygusunun temelleri bebek ve bakım vericisi arasında yaşamın ilk yıllarında atılır. Bebeğe her türlü bakımı ve desteği sağlayan anne tümünden verici konumundayken, bebek ise tümünden alıcı konumundadır. İhtiyaçları zamanında karşılanan, ilgi ve sevgi gören ve bakımında devamlılık sağlanan bir bebekte, bakım vericisine karşı temel güven duygusu oluşur. (58). Lauster'e göre özgüven, insanların doğuştan sahip oldukları bir duygu değil, aksine bebeklikten itibaren gelişim gösteren bir özelliktir (59). Bandura'ya göre ise özgüven kavramı, kişinin kendisini değerli hissedip hissetmemesine yönelik kendi ile ilgili yargısıdır (60).

Özgüven, bireyin yaşadığı anları mutlu, doyumlu, anlamlı ve dengeli biçimde deneyimleyebilmesi için gerekli temel psikolojik koşuldur (60). Özgüven kazanma süreci boyunca kişi, olumlu ve olumsuz yönlerini fark ederek korkularını kabullenir, yeteneklerini keşfeder ve böylece kendini tam anlamıyla tanıma fırsatı bulur. Başka bir ifadeyle özgüven kazanmak; bireyin yaşamı boyunca karşılaştığı güçlüklerle başa çıkabilmesi, kendi potansiyelini tanıması ve hayatın her anında içsel bir memnuniyet duygusu taşıyabilmesidir

(10). Özgüven duygusunda yetersizlikleri olan kişiler, kendilerini yeterince tanıyamadıklarından ve başarısız olma korkusundan, çoğu zaman yeni bir işe başlamaktan ya da sorumluluk almaktan kaçınabilirler. Bu kaçınma durumları tekrar ettikçe özgüven duygusu olumsuz etkilenir ve kişide kendine karşı güvensizlik gelişir (10, 61).

2.3.1. Ebeveynlik Özgüveni

Bandura'nın tanımına göre ebeveynlik güveni, bir ebeveynin çocuk bakımıyla ilgili görevleri düzenleme ve uygulama konusunda kendisine duyduğu inanç ya da yargıdır (62). Özgüven, sadece ebeveynin kendi rolüne dair tutumlarını değil; aynı zamanda ebeveyn-bebek etkileşiminin kalitesini, duygusal bağlanmanın gücünü ve bebeğin gelişimsel sürecini de doğrudan etkilemektedir (62, 63).

İlk defa ebeveyn olan bireyler, doğum sonu döneme geldiklerinde hayatlarında yeni bir deneyim olan anne ve baba olma kavramlarıyla tanışır (11). Hayatlarının geri kalanı ile ilgili yeni rollerin öğrenildiği bu süreçte ebeveynler, bebeğin bakımını yapabilme, etkili ve doğru iletişim kurabilme ve bebekle ilgili gelişen problemlerle baş edebilme konularında sorumluluk alırlar. Aynı zamanda kendileri ile ilgili de fiziksel, sosyal ve duygusal değişimlerin de olduğu bir döneme girerler (5, 11).

Yenidoğan dönemi, ebeveynlerin yeni rollerini öğrenip uyum sağlamaya çalıştığı en hassas evrelerden biridir (2). Bu süreçte sorumlulukların getirdiği zorluklar; özellikle uykusuzluk, bebek bakımının bilinmezliği ve yaşam rutinindeki değişimler anne ve babalarda stres, anksiyete, korku ve depresyon gibi duygusal sorunlara sebep olarak özgüven eksikliğine yol açmaktadır (64). Özgüven eksikliği ebeveynlerde yalnızca ruhsal sorunlara yol açmakla kalmamakta; aynı zamanda ebeveynlerin bebekle sağlıklı bir bağ kurma sürecini de olumsuz etkilemektedir (64, 65). İtalya'da 2022 yılında yapılan bir çalışmada; çalışmaya katılan annelerin, stres düzeyi yüksek ve öz yeterlik algıları düşük olan annelerin özgüven düzeylerinin daha düşük olduğu bulunmuştur (66).

2.3.2. Babalarda Ebeveynlik Özgüveni

Babalarda ebeveyn özgüveni, babaların çocuk bakımıyla ilgili görevleri koordine etme ve uygulama ile ilgili konularda kendisine duyduğu inanç olarak tanımlanabilmektedir (62). Doğum sonrası dönem, babalar için sadece fiziksel değil, aynı zamanda yoğun duygusal ve psikolojik bir dönüşüm sürecidir. Babalık rolü, yalnızca destekleyici olmakla sınırlı kalmayan; doğrudan bakım ve duygusal bağlılık gerektiren

aktif bir süreçtir. En az anneler kadar hassas ve duygusal olan babalar, bebek bakımında yeterince bilgiye sahip olmadıklarında ya da özgüven eksikliği yaşadıklarında, bu sorumluluğu annelere devretme eğiliminde olabilirler (11). Doğum sonrası dönemde karşılaşılan yeni rol ve sorumluluklara uyum sağlayamama, sosyal yaşamın kısıtlanması ve bilgi eksikliği gibi durumlar, babaların kendi ebeveynlik kapasitelerine olan inançlarını zedeleyerek özgüvenlerinde yetersizliklere neden olabilmektedir (10, 12). Oysa ki bebeklerin sağlıklı büyüme ve gelişiminde babaların rolü hayati öneme sahiptir. Bu nedenle de babaların ebeveynlik özgüvenlerinin desteklenmesi hem bebeğin gelişimi hem de aile içi denge açısından kaçınılmaz bir gerekliliktir (54, 64).

Tarihsel süreç içerisinde bebek bakımı denildiğinde çoğunlukla anneler ön plana çıkmış; bu doğrultuda annelerin gereksinimleri, özgüven düzeyleri ile fiziksel, duygusal ve psikolojik değişimleri üzerine birçok çalışma gerçekleştirilmiştir (28, 33, 34). Buna karşın, babaların bakımdaki rolü ile baba-çocuk bağlanması ve ilişkisine dair araştırmalar oldukça sınırlı kalmış; dolayısıyla babaların çocukların yaşamları üzerindeki etkileri büyük ölçüde göz ardı edilmiştir. Ancak, babaların çocuklarıyla kurdukları etkileşim biçimleri, çocuk yetiştirmeye yönelik tutumları, ebeveynlik yeterlilikleri, özgüven düzeyleri ve genel yaşam doyumları; çocuklarıyla olan ilişkilerini ve aralarındaki bağı doğrudan etkilemektedir (67). Nitekim Eggebeen ve Knoester'ın yürüttüğü bir araştırma, babaların çocuk bakımına aktif katılımlarının, onların genel iyilik hallerini, yaşamlarından duydukları memnuniyetleri ve mutluluk düzeylerini anlamlı biçimde etkilediğini göstermektedir (68).

Babaların, kendilerine ve çevrelerine olan sevgisi, yeteneklerinin ve davranışlarının farkına varmaları ve bakım verebilme noktasında kendilerini yeterli hissetmeleri, bebek bakımına yönelik özgüvenlerini arttıran faktörlerdendir (10, 14). Buna karşın başarısız ya da yetersiz hissetme, hayal kırıklığına uğrama, yakın çevresinden olumsuz geri bildirimler alma, korku, kaygı ve stres durumları babaların bebek bakımına yönelik özgüvenlerini azaltmaktadır (10). Ayrıca babanın yenidoğan bakımı hakkında herhangi bir eğitiminin olmaması sebebiyle ebeveynlik için gerekli bilgi ve güvenden yoksun olması onun babalık rolünü yerine getirmesini zorlaştırmaktadır (61).

Ebeveynliğe yönelik özgüveninde azalma olan babalar, ailesine ve çocuklarına karşı olan sorumluluklarını yerine getirmekte zorluk yaşayabilmekte; bu da yaşamlarında mutsuzlukla sonuçlanabilmektedir (14). Literatür, kendilerine güvenleri yetersiz olan ebeveynlerin bebeklerinin yetersiz büyüme ve gelişme gösterdiği, annelerin postpartum

depresyona daha yatkın olduğu, ebeveynlik rolleri ile ebeveyn-bebek bağlanmasında sorunlar yaşandığı bildirilmiştir (69).

Babaların özgüvenlerini geliştirebilmek için öncelikle yapabilecekleri konularda kendilerine güvenmeleri, ebeveynliğe yönelik eksik kalan bilgilerini tamamlamaları, bu bilgileri uygulamaya dönüştürme noktasında beceriler geliştirmeleri önerilmektedir (14). Bir çalışmada; bebek bakımında istekli olan babaların özgüvenlerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir (64). Bebeklerine bakım vermeyi öğrenen babalar, ebeveynlik konusundaki yeteneklerinin de arttığının farkına varırlar. Özgüven konusunda sorun yaşamayan babalar da aileleri ve çocuklarıyla geçirdikleri her andan mutluluk duyarlar (25, 36).

2.3.3. Babalarda Ebeveynlik Özgüvenini Etkileyen Faktörler

Babaların kendilerine güveni ve sahip oldukları rollerde kendilerini yeterli algılamaları bireysel ve çevresel olmak üzere birçok faktörden etkilenmektedir.

Bireysel faktörlerde; yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, gelir seviyesi, sosyal güvence durumu, bebek bakımına ilişkin bilgi ve deneyim sahibi olma durumları, ebeveynliğe yönelik yaşanan hayal kırıklıkları, kaygı ve depresyon durumlarının yer aldığı söylenebilmektedir (14, 67). Örneğin yenidoğan bakımına yönelik eğitim almış babalarda hem bilgi düzeyinin hem de ebeveynliğe dair özgüvenin daha yüksek olduğu belirtilmiştir (10, 64). Bu yönüyle yenidoğan bakım eğitimi, babalık rolüne uyum sağlama ve bakıma katılımdaki bilgi ve güven düzeyini artırmada özellikle ilk kez baba olanlar için çok daha büyük önem taşımaktadır (70, 71). Bunların yanında; babalığa ilişkin algıları, yaşam memnuniyet düzeyleri ile çocuklarına bakım ve eğitim sunma konusundaki yeterlik hisleri gibi bireysel deneyimler de babaların ebeveynliğe yönelik özgüvenleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (14). Çevresel faktörlerde olarak ise; babaların çocukluk dönemlerinde anne ve babaları ile kurdukları ilişkinin ve iletişimin niteliği, sosyal destek sistemleri, kültürel normlar ve çevre gibi etmenler sayılabilmektedir (67). Yapılan bir çalışmada, çalışmaya katılan babaların annelerinin tanımladıkları cinsiyet rollerinin, algılanan babalık rollerinin temelini oluşturduğu belirtilmiştir (65).

2.4. Baba Bebek Etkileşimi ve Bebek Bakımında Baba Katılımı

Yenidoğan bebeğin yaşamını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesi için gerekli olan beslenme, ısınma, güvenlik ve fiziksel bakım gibi birçok ihtiyacının bir bakıcı tarafından

karşılanması gerekir (25). Çoğu anne duygusal açıdan, toplumsal kurallardan veya babaların bebek bakımında yetersiz kalabilmesi düşüncesinden dolayı bebeklerinin bakımı ile ilgili bütün sorumluluğu üstlerine alabilmektedirler (73). Bu sebeple anneler tarafından desteklenmeyen, cesaretlendirilmeyen, teşvik edilemeyen ve fırsat verilmeyen babaların bakıma katılamaya yönelik istekleri de zamanla azalmaktadır. Bunların yanında babalık rolüne geçiş sürecinde sosyal destek mekanizmalarının yetersizliği ve bireyin kendini bebek bakımında yetersiz hissetmesi ya da çevresi tarafından bu şekilde hissettirilmesi, babaların bakım süreçlerine aktif şekilde katılımını olumsuz yönde etkilemektedir (26, 73).

Babaları çevre tarafından çocuk bakımına dahil edilmek istenmesinin en önemli sebebi çoğunlukla annelere destek sağlanmasıdır. Ancak katılımın temelinde, babanın çocuğun fiziksel, sosyal, ruhsal ve duygusal gelişiminde rolü ve bebekle olan bağın erken dönemde gerçekleştirilmesidir (73). Bu sebeple babaların, özellikle doğumdan sonraki ilk bir yıl içerisinde bebekleri ile ilgili tüm bakımlara direkt olarak katılımlarının önemi büyüktür (25, 74). Yapılan çalışmalar, babaların çocuk gelişimine olan katkılarını vurgularken, diğer taraftan yoklukları durumunda çocuklarda davranış problemleri, düşük benlik saygısı ve okul başarısı, depresyon, suça meyil gibi birçok olumsuzluğun da ortaya çıktığını göstermektedir (5, 75). Ayrıca babaların rollerini iyi bir şekilde yerine getirmesi annenin psikolojik sağlığına iyi gelmesinin yanında evlilik ilişkilerini de olumlu yönde etkilemektedir (5, 76, 77). Bakımda baba katılımının artmasıyla ev işleri ve çocuk bakımındaki sorumlulukların paylaşılması, çalışan ya da ev hanımı olan annelerin taşıdıkları sorumluluk yükünü hafifleterek onlara kariyerlerini ilerletebilme ve sosyalleşme imkânı kazandırır. Yapılan çalışmalar ebeveynlerin bebek bakımına birlikte katılmalarının aile içi gerginlikleri azalttığını ve evlilikten alınan doyumunu arttırdığını göstermektedir (72, 78).

Bakıma katılımı etkin biçimde yerine getiremeyen babalarda, duygusal olarak olumsuz etkilenme, depresif belirtiler gösterme ve şiddet eğilimi geliştirme riski artış gösterebilmektedir (72, 79). Bu konuda yapılan başka bir çalışmada, baba olan bireylerin ruhsal açıdan daha sağlıklı, aile içi ilişkilerde, sosyal yaşamda ve iş hayatında daha başarılı oldukları tespit edilmiştir (80). Aynı zamanda çocuklarıyla daha fazla zaman geçiren ve bebek bakımına katılan babaların yaşam doyumlarının da daha yüksek olduğu belirtilmiştir (81).

2.4.1. Baba Katılımının Bebeğe Etkileri

2.4.1.1. Bilişsel Gelişim Üzerine Etkileri

Babanın ailedeki tüm konularda etkin katılımcı ve rol model oluşu, çocukların zihinsel ve dil gelişimini, zekâ seviyesini, temel becerilerini ve akademik başarısını olumlu etkilemektedir. Babaların birçok konuda annelere göre daha cesaretli olması, bağımsızlık kazanma ve çevreyi keşfetme konularında çocuğu daha fazla desteklemekte, bu da çocuğun zekasını olumlu yönde etkilemektedir (5, 82). Bu konuda yapılan bir araştırma, babaların bebek bakımına katılımının, çocukların bilişsel gelişimi, psikolojik sağlığı, obezite riskinin azalması ve astım gibi kronik hastalıkları daha iyi yönettiklerini, annelerin ruh sağlığını ve aile içi ilişkileri de olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır (83). Yine 2019 yılında yapılan büyük örneklemli bir prospektif kohort çalışması, babaların yalnızca bakım sağlayıcı değil, aynı zamanda çocuğun bilişsel gelişiminde aktif rol oynayan bireyler olduğunu ortaya koymaktadır (84). Ayrıca, babaların bakıma katılmasının çocukların dil gelişimi üzerinde de olumlu etkileri bulunmaktadır. Bu konuda yapılan başka bir araştırmada da eğitim düzeyi yüksek ve kelime dağarcığı daha fazla olan çocukların dil gelişimlerinin daha iyi olduğu saptanmıştır (85).

2.4.1.2. Sosyal ve Duygusal Gelişim Üzerine Etkileri

Bebeklerin sosyal ve duygusal gelişimleri çevresiyle iletişim kurmaya başladıkları ilk günden itibaren başlamaktadır (73). Babanın bebeğin bakımında aktif rol alması babalık rolüne geçişi kolaylaştırmakla birlikte bebeğin de sosyal gelişiminin ilk adımını oluşturur (5, 14). Babalar bakıma katıldıklarında, bebek kendisine değer verildiğini bilir, kabul gördüğünü ve onaylandığını hisseder. Böylece yeni şeyler öğrenmeye, gelişmeye daha açık hale gelmektedir. Böylelikle de bebekte sağlıklı bir benlik gelişiminin temelleri atılmış olur. İlk aylardan itibaren babalarından yoğun bakım ve ilgi gören bebeklerin çevreleriyle daha kolay ilişki kurduğu belirtilmektedir (72, 74)

Bakıma aktif katılan babaların çocuklarının, kendine güvenleri yüksek, empati yetenekleri ve kontrol mekanizmaları gelişmiş, psikososyal yönden daha uyumlu ve olumlu benlik saygısına sahip bireyler oldukları gözlenmiştir (77, 86). Ayrıca babaların bakıma katılmaları, çocukta gelişebilecek olası davranış sorunlarını azaltırken, eşitlik ve adalet değerlerinin de kazanılmasına zemin hazırlamaktadır (87).

2.4.1.3. Cinsel Gelişim Üzerine Etkileri

Cinsel gelişim açısından hem kız hem de özellikle erkek çocuklarının baba ile olan ilişkisi ve yakınlığı oldukça önemlidir. Çünkü çocuk cinsel gelişimini, daha çok gözlemleyerek ve taklit ederek geliştirir (73). Babanın olaylar karşısındaki tepkisi, ev içindeki ve dışındaki kuralları uygulama biçimleri ve sergiledikleri davranışlar cinsiyet gelişiminde çok önemlidir. Babalarıyla bebeklik ve erken çocukluk dönemlerinde yeterli düzeyde zaman geçiremeyen ve paylaşımda bulunamayan erkek çocukların ilerleyen dönemlerdeki cinsiyet gelişimleri olumsuz yönde etkilenebilmektedir (77, 88–89). Bu durum, babalık figürünün çocuğun kimlik ve toplumsal cinsiyet gelişimindeki yapılandırıcı rolünü vurgulamakta; erken yaşlarda kurulan ilişkilerinin, bireyin ileriki yaşantısındaki davranışsal ve psikososyal uyumunu derinden etkilediğini göstermektedir (88).

Kız çocuklarının toplumsal cinsiyet kimliğinin ve karşı cinsle ilişkilerinin şekillenmesinde ise babaların özgün bir rolü vardır (5, 88). Baba figürü, kız çocuklarının yaşamındaki ilk erkek modeli olarak, karşı cinsi algılama biçimini ve ileriki yaşantılarında kuracağı romantik ve sosyal ilişkilerin niteliğini derinden etkilemektedir (88). Bu bağlamda, baba ile kurulan ilişkinin güven temelli, destekleyici ve olumlu bir niteliğe sahip olması; kız çocuğunun benlik algısını güçlendirmekte, karşı cinsle kuracağı bağların sağlıklı ve işlevsel olmasına da katkı sağlamaktadır (77).

2.4.2. Babanın Bebek Bakımına Katılımını Etkileyen Faktörler

Babanın bebek bakımına katılımı; yaş, öğrenim durumu, meslek gibi kişisel özelliklerin yanında çocuk sayısı, model aldıkları baba figürü, kültürel normlar, annenin yaklaşımı, sosyal desteğin yetersizliği, çaresizlik ya da başarısızlık hisleri gibi birçok faktörden etkilenmektedir (25, 73, 90). Literatürde, babanın yaşının artmasının çocuk bakımına katılım üzerinde etkili bir değişken olduğu belirtilmektedir (25). Sullivan ve arkadaşları, öğrenim durumu yüksek ailelerde babaların çocukların bakımında daha aktif rol aldıklarını belirtmişlerdir (90). Yapılan çalışmalar da öğrenim durumu ve statüsü düşük babaların yüksek olanlara göre bakımda daha az rol aldıklarını, öğretim düzeyi yükseldikçe babaların bebek bakımına katılım oranlarının da yükseldiğini göstermektedir (64, 72, 73, 91). Yine eşlerin evlilikle ilgili beklentileri, aralarındaki uyum ve ilişkinin kalitesi de babaların bakıma katılımlarını etkileyen diğer faktörler arasında yer almaktadır (64, 81). Annelerin yaklaşımı da babanın bakıma katılmasında oldukça etkilidir. Doğum öncesi dönemden itibaren babaların anneler tarafından desteklenmeleri, bakımla ilgili her konuda

teşvik edilmeleri ve kendi başlarına bakım vermelerine olanak sağlanması babaların bakıma katılımını oldukça etkilemektedir (20).

Babaların kendi babaları ile olan ilişkileri ve model aldıkları baba figürü de bakıma katılımı etkileyen bir başka önemli faktördür. Bu konuda yapılan bir çalışmada, kendi çocukluk dönemlerinde babalarıyla iletişimlerinde sorun yaşayan erkek bireylerin, kendi çocuklarıyla kurdukları ilişkilerde daha bilinçli, özenli ve ilgili davrandıkları saptanmıştır (92).

2.5. Bağlanma Kavramı

Bağlanma, en yalın haliyle, bebek ile birincil bakım vericisi arasında gelişen, güven ve sevgi temelli, süreklilik ve tutarlılık arz eden bir duygusal bağ olarak tanımlanmaktadır (4, 39, 93). Özellikle anne-bebek bağlanması gebelikle başlamakta, fetüsün hareketlerinin hissedilmesi ve ultrason görüntülerinin görülmesiyle artarak devam etmekte ve doğumla birlikte gerçek anlamda kuvvetlenerek güçlü bir duygusal bağ haline gelmektedir (25, 94, 95). Güven ve sevgi ile kurulan, bilişsel, duygusal ve davranışsal etkileşimlerden oluşan ve kişinin hayatı boyunca tüm ilişkilerine ışık tutacak olan bağlanma, sağlıklı bir yaşam sürmek için elzemdir (4, 26). Bebekte bağlanma ise doğumun hemen sonrasında başlar ve öncelikle anneye karşı oluşur. İlerleyen süreçte bu bağ kendisine bakım veren ve onunla ilgilenen diğer özel kişilerle de kurulmaya devam eder (15, 25).

Doğa yakından incelendiği zaman, insanlarda olduğu gibi pek çok türde de bağlanma davranışına rastlanmaktadır. İnsan yavrusu, diğer birçok türe kıyasla biyolojik olarak son derece savunmasız ve bağımlı bir şekilde dünyaya gelmektedir (24). Yaşamın ilk günlerinden itibaren fiziksel ihtiyaçların karşılanmasının ötesinde, psikososyal olarak da hayatta kalabilmesi ve sağlıklı gelişim gösterebilmesi için birincil bakım vericisine bağlanmaya ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlanma gereksinimini karşılayabilmek için bebek, yaşamının erken dönemlerinden itibaren belirli davranışsal tepkiler (ağlama, gülümseme, bakışı sürdürme, fiziksel olarak temas kurma, emme ve bağırma gibi) geliştirir. Bebek tarafından sergilenen bu davranışsal tepkiler, ebeveynlerin dikkatini çekerek onlar ile arasında güvenli ve süreklilik arz eden bir bağın oluşmasına aracılık eder (95). Bağlanma yalnızca bebeğin temel fiziksel ihtiyaçlarının karşılanarak güven duygusunun inşa edilmesini değil, aynı zamanda sosyalleşebilmesi için de kritik öneme sahiptir (96, 97).

Bebeklik dönemi, fiziksel, zihinsel ve duygusal açıdan en hızlı gelişim gösterilen dönemdir. Bu sebeple sağlıklı bir gelişim için bebeğin sadece fiziksel gereksinimlerinin

değil, zihinsel ve duygusal ihtiyaçlarının da dikkate alınması ve karşılanması gerekir. Bu dönemde bakım vericiyle kurulan doğrudan, yakın ve tutarlı etkileşim, bebeğin zihinsel ve duygusal gelişiminin sağlıklı bir biçimde şekillenmesinde kritik bir rol üstlenir (94, 97, 98).

Bebeklikteki bağlanma süreci; bebeğin, bakımından sorumlu birincil kişiye olumlu tepkiler vermesi, sürekli olarak o kişiyle vakit geçirmek istemesi, korkuya sebep olabilecek herhangi bir durum ya da nesneye karşı hemen o kişiyi araması gibi duygu ve davranış özelliklerinin tümünü kapsamaktadır (97, 99). Bağlanma, bireylerin sadece fiziksel ve duygusal açılardan değil, sosyal gelişimine de katkı sağlayan bir kavramdır. Bu sebeple bebeklik ve çocukluk çağlarındaki sosyal ilişkilerde yaşanan yetersizlikler, ilerleyen dönemlerde gelişen güvensiz bağlanma örüntüsü olarak karşımıza çıkar (17, 100, 101). Bilinmelidir ki güvenli bir bağlanma hem bebeğin bakım vericisine yönelmesi hem de bakım vericinin çocuğun ihtiyaçlarına duyarlı şekilde karşılık vermesiyle kurulabilecek çift yönlü bir ilişkidir.

2.5.1. Bağlanma Kuramı

Bağlanmanın tarihçesi 13. yüzyıla dayansa da Fransız bir yazar olan Rousseau anne-bebek bağlanmasından bahseden ilk kişi olarak bilinir (102). Kuram olarak ise bağlanmayı ilk açıklayan kişi John Bowlby'dir (103). Bowlby, 1944 yılında yayımladığı “Kırk dört çocuk hırsız: kişilikleri ve yaşamları (Forty-Four Juvenile Thieves: Their Characters and Home-Life)” başlıklı çalışmasında, suça yönelmiş çocukların önemli bir bölümünün, erken çocukluk döneminde annelerini kaybettiklerini, anneleriyle sık tekrarlayan ayrılıklar yaşadıklarını ya da sürekli olarak farklı üvey anneler arasında geçiş yaptıklarını ortaya koymuştur. Bu öncü çalışmanın ardından Bowlby, 1950 yılında Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) davetiyle evsiz çocukların ruh sağlığına dair bir bildiri sunmak üzere görevlendirilmiş; burada erken yaşta anneden ayrılma ile sonraki yaşam dönemlerinde artan suç davranışları arasındaki nedensel ilişkiyi vurgulamıştır (104, 105). Bu sunum, ebeveyn-çocuk ilişkisi üzerindeki bilimsel ilgiyi kayda değer ölçüde artırmış ve sonrasında bildiri 14 farklı dile çevrilmiştir. Nihayetinde bu çalışma, 1951 yılında DSÖ tarafından “Maternal Care and Mental Health (Anne İlgisi ve Zihin Sağlığı)” başlığıyla yayımlanarak bağlanma kuramının gelişim sürecinde dönüm noktası niteliği kazanmıştır (105).

Bağlanma kuramı, 1950'lerin sonlarından 1960'ların başlarına uzanan süreçte, John Bowlby'nin öncülüğünde ve Mary Ainsworth'ün katkılarıyla geliştirilmiş; çocuk ile bakım veren arasında gelişen duygusal bağın yapısını, işlevini ve gelişimsel sonuçlarını açıklamaya yönelik bir yaklaşımdır. Kuramın temellerini atarken, suça yönelmiş çocuk ve ergenlerin yaşam öykülerine dair sistematik gözlemler yapan Bowlby; bu bireylerin erken çocukluk dönemlerinde anneleriyle tekrarlayan ayrılıklar yaşadıklarını ya da tutarlı bir bakım figüründen yoksun kaldıklarını belirtmiştir. Bu gözlemler doğrultusunda, çocuk ile bakım veren arasında gelişen ilişkinin yalnızca biyolojik gereksinimlerin (örneğin açlık, uyku vb.) karşılanmasına indirgenemeyeceğini, bu bağın temelinde duygusal yakınlık, süreklilik ve güvenlik ihtiyacının yattığını savunmuştur (106). Ainsworth de yaptığı deneyler sonucunda elde ettiği bulgularla teorinin temellerinin oluşturulmasına ve geliştirilmesine önemli katkılar sağlamıştır. Kuramın temel noktası, bebeğin dış dünyayı inceleyebilmesi ve gerekli durumlarda güven duygusunu kaybetmeden geri dönüşler yapabilmesi için anne tarafından güvenilir bir ortam oluşturmaktır (107). Psikiyatrist ve pediatrik uzmanlar tarafından 1950'li yılların sonlarında yapılan çok sayıda gözleme dayalı araştırma, erken çocukluk döneminde annelerinden ayrılmak zorunda kalan bebeklerin, yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde ciddi ruhsal ve bedensel sağlık sorunları yaşama risklerinin arttığını göstermiştir (95, 108).

Bowlby'e göre bağlanma, çocuk için hayati öneme sahiptir (104). İnsan hayatına baktığımızda bağlanmanın üç temel görevi bulunur. Bunlar; bebeğe yaşadığı çevreyi keşfederken geri dönebileceği güvenli bir liman olma, bebeğin fiziksel gereksinimlerinin karşılanmasına imkân sağlama ve her durumda güvenlik duygusunu geliştirebilmektir (97). Bowlby, bu gereksinimlerin yeterli düzeyde karşılanmaması durumunda, çocukta olumsuz öz benlik algısına sebep olabileceğini ve bununla bağlantılı olarak da zihinsel ve sosyal yönlerde patolojiler gelişebileceğini öne sürer (104).

Bebek ve ona bakım veren kişi arasındaki iletişim ve etkileşim, benlik kavramının gelişimi ve şekillenmesinde son derece önemli rol oynar (77, 82). Kişilik gelişiminin ilk başladığı yer olan ailede yeterli ilgi ve sevgi gören ve ait olma duygusunu hisseden çocukta olumlu benlik duygusu gelişiminin temelleri atılmış olur. Tersine bir tutum içinde olan bir ailede büyüyen çocuk ise sevilmediği ve değersiz olduğu düşüncesi ile olumsuz bir benlik algısı geliştirir (95, 109).

Bağlanma sürecini dönemlere ayıracak olursak; ilk olarak doğumla başlayan ve 8-12. haftalara kadar devam eden ilk dönemde, bebek ebeveynlerinden aldığı uyaranlar ile harekete geçer (109). Etrafındaki kişilere yönelebilir fakat kişilerin kim olduğunu ayırt etme kabiliyeti henüz gelişmemiştir ya da çok sınırlıdır. İkinci dönem olan 8-12. haftalar ile 6. aya kadar olan süreçte bebekte bağlanmaya yönelik ilk işaretler gözlenir. Bebekler, bakım veren ebeveynlerini diğer insanlardan ayırmaya ve dikkatlerini daha çok ebeveynlerine vermeye başlar. Bağlanmanın tüm özelliklerinin gözlemlendiği üçüncü dönem ise 6-24. aylar arasındadır (110). Bu dönemde bağlanma davranışı daha çok yakınlık kurma isteği ile ortaya çıkar ve özellikle bebeklerde bakım vericiden ayrılma halinde huzursuzluk, kaygı ve ağlama gibi tepkilerle daha çok belirgin hale gelir. Buna karşın bakım vericinin varlığı ise çocukta güven, rahatlama ve duygusal denge hissini pekiştirir (106).

2.5.2. Bebeklikte Bağlanma Stilleri

Ainsworth, bağlanma kuramına yönelik yürüttüğü deneysel çalışmalar kapsamında öğrencileriyle birlikte gerçekleştirdiği ev ziyaretlerinde, bebeklerin emme, gülümseme, ağlama gibi davranışlarının tesadüfi olmadığını; aksine bu davranışların çoğunlukla annelerinin dikkatini çekmek, duygusal yakınlık kurmak ve bakım sağlanması amacıyla yaptıklarını gözlemlemiştir. Ainsworth, bebeklerin annelerine verdikleri tepkilerdeki bu farklılığı daha ayrıntılı inceleyebilmek amacıyla laboratuvar ortamında meşhur “Yabancı Durum Deneyi” (Strange Situation Procedure) olarak adlandırdığı deneysel çalışmayı planlamıştır (111). Deneye 12-18 aylık Ugandalı bebekler ve anneleri dahil edilmiştir. Bebeklerin bağlanma örüntülerini değerlendirmek amacıyla tasarlanan ve sekiz aşamalı kontrollü bir gözlem süreci üzerine kurulan deneyin sonucunda Ainsworth; bebeklikte bağlanma stillerini tanımlayan ilk kişi olmuştur. Bebeklerin deney süresince gösterdikleri davranışlara göre de bağlanmayı güvenli, kararsız/ güvensiz ve kayıtsız/güvensiz bağlanma olarak üç ayrı kategoride incelemiştir (112, 113).

2.5.2.1. Güvenli Bağlanma

Güvenli bağlanma, çocuğun bakım vericisine her ihtiyaç duyduğunda kolayca ulaşabildiği, bakım vericisi tarafından da kesintisiz ve tutarlı tepkiler aldığı ortamda mümkündür. Böylelikle çocuk olası stres ya da korku karşısında kendini güvende hissetmekte ve böylelikle sağlıklı bir gelişim göstermektedir (31, 109). Güvenli bağlanma gösteren bebeklerin en temel ortak özellikleri, anne ve babalarının her zaman yanında

olduklarını bilmeleri, ihtiyaçları olduğunda ise hemen destek alacaklarından emin olmalarıdır. Bu bebekler anne ve babaları yanlarından ayrıldıklarında tepki gösterirler fakat geri döndüklerinde hemen sakinleşirler (23, 114).

Ebeveyn davranışlarının yerinde, zamanında ve tutarlı olması güvenli bağlanmanın gerçekleşmesi ve gelişmesi için son derece önemlidir. Güvenli bağlanmanın gerçekleştiği çocuklar; hayatlarının her döneminde değişime açık, özgüveni yüksek, sosyal alanda aktif bireyler olmakta ve çevresiyle ilişki kurmada sorun yaşamamaktadırlar (114). Bunun yanında bu bireyler hayatın olağan akışında strese sebep olabilecek durumlarda, yaşadığı stresi tanımlayabilir, sorunlara yönelik çözümler üretmeye çalışır, bulamadıkları durumlarda ise yardım istemekten çekinmezler. Ayrıca bu çocukların ev içerisinde kardeşleri ile daha az problem yaşadıkları, gelişmiş empati becerileri sayesinde iletişim konusunda diğer akranlarına oranla daha iyi oldukları, problem çözme becerilerinin daha gelişmiş olduğu, stres ve anksiyetelerini daha kolay kontrol altında tutabildikleri görülmüştür (95, 115, 116).

2.5.2.2. Kararsız/Güvensiz Bağlanma

Bakım verenlerin, bakımda tutarsız ya da tepkisiz davranmaları bebeklerde kararsız/güvensiz bağlanmanın oluşmasındaki en önemli sebeplerdendir. Kararsız/güvensiz bağlanan çocuklarda ebeveynlerinden ayrılma en büyük stres, öfke, kaygı ve huzursuzluk sebebiyken, bakım vericileri geri döndüğünde de tam olarak rahatlama duygusu yaşamazlar. Bu çocuklar çevresindekilere karşı öfkeli bir tutum içindeyken yabancılara karşı her zaman tedirginlik hissederler (117). Ayrıca bu çocukların sürekli endişeli ve gergin hissettikleri, hayatlarıyla ilgili olumsuz beklentiler taşıdıkları, düşük benlik algısına sahip oldukları ve değersizlik hisleri yaşadıkları gözlenmektedir. Kararsız/güvensiz bağlanan bebekler sürekli yalnız kalma kaygısı yaşamakta ve çevreleriyle sosyal etkileşim kuramamaktadırlar (39, 117, 118).

2.5.2.3. Kayıtsız/Güvensiz Bağlanma

Kayıtsız/güvensiz bağlanma stilinde ebeveynler, bebek bakımında ilgisiz, reddedici, mesafeli, ihmalkâr ya da aşırı müdahaleci davranışlar göstermektedirler. Bu bağlanma stilinde çocukların bakım ihtiyaçları ebeveynleri tarafından dikkate alınmamakta ve ihmal edilmektedir (39). Ayrıca kaygılı ve stresli durumlarda ebeveynlerin çocuklarına destek olmadıkları, fiziksel temas kurmaktan kaçındıkları ve bebeklerini yalnız bırakarak reddedici tavırlar sergiledikleri gözlemlenebilmektedir (25, 39, 109). İhtiyaçlarının

giderilmemesi ve varlıklarının dahi göz ardı edilmesi sonucu ebeveynleri ile sosyal ve duygusal yönden bir ilişki kuramayan bebekler, birincil bakım vericilerinin ne varlığına ne de yokluğuna tepki göstermemekte, duygularını gizlemekte ve yalnızca kendilerine güvenmenin doğru olduğu inancını benimsemektedirler (109, 116). Bu çocuklar yetişkinlik dönemine geldiklerinde ise yakın ilişkiler kurmakta, çevresindekilerle duygu ve düşünce alışverişinde bulunmakta ve gerekli durumlarda yardım almakta sorun yaşamaktadırlar (39, 116, 118).

2.5.3. Baba-Bebek Bağlanması

Toplumsal cinsiyet rolleri içinde babalık kavramı, dönemsel ve kültürel olarak değişiklik gösterse de genel olarak ailenin geçimini ve güvenliğini sağlayan, sevgi veren, eğitim ve disiplinden sorumlu kişi olarak tanımlanmaktadır (5, 22, 119). Son yıllarda bilim ve teknolojiye hızlı gelişim, kadınların iş hayatında daha çok yer almasına, insan ilişkilerinde ve aile içi rollerde değişikliklere sebep olmuştur. Yaşanan bu değişimler ile birlikte babalar da çocuklarının bakımında aktif olmaya başlamıştır (5, 48).

Çocukların sağlıklı büyüme ve gelişmeleri için annelik rolüne geçiş kadar babalık rolüne geçiş de önemlidir. Bu nedenle bebeğin bedensel, zihinsel ve ruhsal gelişimi açısından son derece önemli olan baba bebek bağlanması, anne bebek bağlanması kadar önem taşır. Çünkü babaları ile arasında güvenli bağlanma gerçekleşen bireylerin daha olumlu, daha dışa dönük, daha sosyal, bağımsız ve daha araştırmacı oldukları bilinmektedir (26, 72, 74).

Babalık rolüne geçişte bebeğin doğumu bir dönüm noktasıdır. Babalık rolüne geçiş erkeklerin eşlerini gebelik süresince izlemeleri ile başlamakta, doğum sonrasında bebeğini kucaklarına almasıyla devam etmekte ve fiziksel temasla desteklenmektedir (26, 89, 119). Babalık rolüne geçişte olduğu gibi bağlanma açısından da bebekle kurulan etkileşim büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple doğumdan sonra en kısa zamanda babaların bebekleri ile fiziksel teması başlatmaları gerekmektedir. Bağlanma için en kritik dönem olan ilk 24 aylık süreçte, babanın bakımda aktif olarak yer alması, olumlu bir baba bebek bağlanması için oldukça önemlidir (25, 26, 81). Ayrıca baba ile bebek arasındaki paylaşım ne kadar fazla ise aralarındaki bağ da o denli güçlü olmaktadır. Bu sebeple babaların bebekleri ile vakit geçirerek, dokunarak, onlarla konuşarak, oynayarak, alınacak kararlara aktif katılarak aralarındaki paylaşımı arttırmaları, ilerleyen süreçte baba-çocuk ilişkisini daha da kuvvetli hale getirip devamlılığını sağlamaları son derece önemlidir (73, 119).

Güvenli bağlanma gerçekleştiğinde bebeklerin ileriki hayatlarında, iletişim ve empati becerileri yüksek, gelişmiş problem çözme yeteneklerine ve benlik saygına sahip bireyler oldukları bilinmektedir (5, 24). Fakat erken dönemde güvensiz bağlanma örüntülerinin oluşması durumunda, çocukluk döneminde düşük benlik algısı geliştirme, çevreye karşı daha sinirli, daha içe dönük olma ve düşük sosyal beceriler gibi davranış ve uyum problemleri görülmektedir. Çocukluk döneminde başlayan bu davranış problemleri de ilerleyen yaşlarda fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden birçok sorunun ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır (24, 25, 28, 39).

2.5.4. Baba-Bebek Bağlanmasını Etkileyen Faktörler

Olumlu bir bağlanma için baba-bebek etkileşimi şarttır ve bebeklik döneminden itibaren bakıma daha fazla katılan babaların bebekleriyle ve eşleriyle etkileşimlerinin daha sağlıklı olduğu gözlenmiştir (4, 16). Babanın bakıma katılımı, bebeğin gereksinimlerinin karşılanmasının yanı sıra babanın bebeğiyle kaliteli ve yeterli vakit geçirmesine de fırsat sunar (73). Baba ve bebeği arasındaki bağlanma; babanın eğitim durumu, mesleği, mizacı (sert, disiplinli ya da yumuşak), ruhsal durumu, ilk baba olduğu yaş, gelir durumu algısı, bakıma aktif katılımı, ebeveynliğe yönelik bilgi eksikliği gibi kişisel faktörlerden; çalışma koşulları, gebeliğin planlı olup olmadığı, ailenin tipi, çocuk sayısı, sosyal destek sistemleri, bebeğin uzun ya da kısa süreli hastanede yatışı, prematüre veya konjenital anomali ile doğum, babaların kendi ebeveynleri ile bağlanmalarının güvenli gerçekleşip gerçekleşmediği, eşler arasındaki uyum gibi birçok çevresel faktörlerden etkilenmektedir (4, 24, 36, 39, 120).

2.5.5. Baba-Bebek Bağlanmasında Hemşirenin Sorumlulukları

Baba-bebek bağlanmasının temellerinin atıldığı prenatal dönemden, doğum sonu süreçlere kadar hemşirelere büyük rol ve sorumluluklar düşmektedir. Prenatal dönemde babaya, doğum ve doğum sonu süreçler hakkında bilgi verilmeli, anne ve bebekte olan değişimler anlatılmalı, bebek ile konuşmanın ve fiziksel temasın bağlanmanın desteklenmesindeki önemi vurgulanmalıdır (2, 75). Hemşireler tarafından babaların, gebelik ve doğum sonu dahil bütün süreçlerde cesaretlendirilmeleri, duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri ve bakıma aktif olarak dahil olmaları sağlanmalıdır (2, 26). Özellikle bağlanmanın en önemli adımı olan fiziksel temasın en kısa sürede başlatılması için doğumdan sonra bebek babaya verilmeli ve babalar bakımının her aşamasına katılmaları için teşvik edilmelidir (26, 74, 81, 121).

Doğum sonrası özellikle babaların yeni rollerine uyum sağlama sürecinde yaşadıkları yorgunluk ve stresle etkili başa çıkabilmeleri, eşiyle ve bebekle olan iletişimini en erken zamanda başlatabilmeleri için hemşirelere büyük görevler düşmektedir. Hemşirelerin öncelikle sosyal destek sistemlerini tanıyıp devreye sokarak babaların olası sorunlar ile baş etmelerine yardımcı olmaları, baba-bebek bağlanmasını olumlu yönde etkileyecektir (11, 75). Annenin göz önünde olduğu doğum sonu süreçte bebek bakımında daha tecrübesiz olan babaların da desteklenmesi, bebek ile özellikle fiziksel ve sosyal yönden iletişimin en kısa zamanda başlatılması baba-bebek bağlanmasının kolaylaştırılmasında büyük önem taşımaktadır. Tüm bu süreçlerde hemşireler endişeli, kaygılı ve depresif özellikler sergileyen babaları tanıyabilmeli, babaların bireysel, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasında destek olmalıdır (16, 22, 75, 121).

Annede gelişebilecek postpartum depresyonun da baba bebek bağlanmasını olumsuz etkilediği dikkate alınarak, hemşireler anneleri bu konuda değerlendirmeli, olası bir depresyon şüphesi açısından gerekli yönlendirmeler yapılmalıdır (20, 69, 100). Çocuk sahibi olmaya karar verildiği andan itibaren gebelik, doğum ve doğum sonrası süreçlerde anne ile eş zamanlı olarak baba adayının duygusal, psikolojik, sosyal ve ebeveynlik becerileri açısından hazır oluş düzeyi titizlikle değerlendirilerek, ihtiyaç duyulan alanlarda uygun destek sağlanmalıdır. Ayrıca istenmeyen gebelikler, eşler arasındaki iletişimde bozulmalara, aile içi huzursuzluklara ve böylece baba-bebek bağlanmasında olumsuzluklara sebep olabileceğinden, istenmeyen gebeliklerin önlenmesi hususunda hemşireler tarafından gebelik öncesi değerlendirmeler yapılmalı, çiftlere aile planlaması ve korunma yöntemleri konularında danışmanlık verilmelidir (96, 121).

Güvenli baba-bebek bağlanmasının gerçekleşmesi için verilen hemşirelik bakımı, baba, anne ve bebek arasındaki iletişimi olumlu etkileyerek aynı anda bebeğin, annenin ve babanın sağlığının geliştirilmesine olanak sunar. Böylece aile ile birlikte toplum sağlığının da geliştirilmesine katkı sağlanmış olur (11, 16, 22).

3. GEREÇ ve YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi

Araştırma babaların ebeveynliğe yönelik özgüvenleri ile bebek bakımına katılımlarının bağlanma düzeyleri üzerine etkisini belirlemek amacıyla nicel araştırma türlerinden tanımlayıcı ve ilişki arayıcı desende yapıldı.

3.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, Trabzon ilinin Ortahisar İlçe Sağlık Müdürlüğü'ne bağlı beş aile sağlığı merkezinde (ASM) Eylül 2024-Kasım 2025 tarihleri arasında yürütüldü. Ortahisar ilçesinde 36 ASM bulunmaktadır. Bu merkezlerde; koruyucu sağlık hizmetleri (gebe, lohusa, bebek, çocuk izlemleri, aşılama vb.), birinci basamak tanı, tedavi hizmetleri, rehabilitasyon ve danışmanlık hizmetleri, yaş, cinsiyet ve hastalık gruplarına yönelik izlem ve taramalar (kanser, yenidoğan, kronik hastalıklar, yaşlı sağlığı vb.) gibi sağlığı geliştirici ve koruyucu hizmetlerin yanı sıra aile planlamasına yönelik hizmetler de verilmektedir. ASM'ler bu hizmetler hafta içi 08.00-17.00 saatleri arasında sunmaktadır.

Araştırmanın kapsamını belirleyebilmek amacıyla, öncelikle Ortahisar İlçe Sağlık Müdürlüğü'nden kayıtlı bebek sayısı fazla olan ASM'lerin listesi alındı ve sırası ile bu ASM'lerde çalışan hekimler ile görüşülerek araştırma hakkında bilgi verildi. Araştırmaya katılmayı kabul eden hekimlerden kaşeli-imzalı izin yazısı alınarak Fatih, Erdoğan, Boztepe, Aydınlikevler ve Uzunkum ASM'ler çalışmaya dahil edildi. Fatih ASM'de 10 hekim ve 10 hemşire, Erdoğan ASM'de beş hekim ve beş hemşire, Boztepe, Aydınlikevler ve Uzunkum ASM'lerde ise dört hekim ve dört hemşire görev yapmaktadır. Fatih ASM'den üç hekim, Boztepe ASM'den ise bir hekim araştırmaya katılmayı kabul etmediği için bu hekimlere kayıtlı olan 6-12 ay arasındaki bebekler evrene dahil edilemedi.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın yapıldığı beş ASM'ye Temmuz-Ağustos 2024 tarihlerinde kayıtlı, 6-12 aylık bebeği olan toplam 435 baba araştırmanın evrenini oluşturdu. Araştırmanın örneklem büyüklüğü ise; bilinen evrenden örneklem seçme formülü $[n=N.t^2.p.q/(d^2(N-1)+t^2.p.q)]$ kullanılarak, bu evren için % 95 güven aralığında, %5 örnekleme hatası ile 205 olarak hesaplandı. Kayıpların olabileceği düşünülerek %10 oranında daha fazla katılımcıya ulaşılması hedeflendi ve araştırma kriterlerine uyan 231 baba amaçlı örneklem yöntemi kullanılarak araştırmaya dahil edildi.

3.3.1. Araştırmaya Kabul Edilme Ölçütleri

- T.C. vatandaşı olan,
- Türkçe konuşma, okuma ve yazma biliyor olan,
- Eşi ile birlikte yaşıyor olan,
- Sağlıklı (fiziksel, genetik, metabolik vb. yönlerden) bir bebeğe sahip olan babalar araştırmaya dahil edildi.

3.3.2. Araştırmaya Kabul Edilmeme Ölçütleri

- Araştırmanın anlaşılmasını engelleyecek düzeyde bilişsel veya iletişimsel engeli bulunan,
- İkiz veya çoğul bebeğe sahip olan,
- Bebeği 37. gebelik haftasından önce doğmuş olan,
- Doğum sonrası yenidoğan yoğun bakım ünitesinde bebeği tedavi gören,
- Tanıtıcı Bilgi Formu'nun hazırlık aşamasında ön uygulama gerçekleştirilen babalar araştırmaya dahil edilmedi.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri; “Tanıtıcı Bilgi Formu (Ek-1)”, “Karitane Ebeveyn Kendine Güven Ölçeği (KEKGÖ) (Ek-2)”, “Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu (Ek-3)”, “Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği (B-BBÖ) (Ek-4)” aracılığıyla toplandı.

3.4.1. Tanıtıcı Bilgi Formu

Tanıtıcı Bilgi Formu çalışma kapsamında ilgili alan yazını taranarak araştırmacı tarafından hazırlandı (4, 16, 18, 19). Formda; babanın, annenin (yaşı, eğitim düzeyi, mesleği) ve bebeğin (yaşı, cinsiyeti) sosyo-demografik özelliklerine, bebeğin cinsiyetinin babanın beklentisi ile uyumuna, babanın bebek bakımına katılma durumuna, bebek bakımına babanın günlük katılma süresine, bebek bakımında babanın kendine güvenine ve aile yapısına (aile tipi, çocuk sayısı) yönelik toplam 15 soru yer almaktadır.

3.4.2. Karitane Ebeveyn Kendine Güven Ölçeği (KEKGÖ)

KEKGÖ Crncec ve arkadaşları (2008) tarafından 0-12 ay arasında bebeği olan anne ve babaların ebeveynlikle ilgili yetkinlik ve öz yeterliğini ölçmek amacıyla geliştirildi (122). Yılmaz ve Oskay (2021) tarafından Türkçe 'ye uyarlandı (63). Ölçek 14 madde ve iki alt boyuttan oluşmaktadır. İlk 10 madde bebeğin bakımı alt boyutunu ve 11, 12, 13, 14.

maddeler ise ebeveynlik rolü alt boyutunu oluşturmaktadır. Dörtlü likert tipteki ölçekte; 0 puan=hayır hemen hemen hiç, 1 puan =hayır çok sık değil, 2 puan, evet bazen, 3 puan= evet çoğu zaman şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekte yalnızca 11. Madde ters (0=3; 1=2; 2=1; 3=0 şeklinde) puanlanmaktadır. Ölçekten 0-42 arasında puan alınmakta olup, alınan puanların yüksek olması ebeveynin kendine güveninin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlanmasında Cronbach alfa kat sayısı 0.934 olarak bulundu (63). Bu araştırmada ise Cronbach alfa kat sayısı 0.91 olarak saptandı.

3.4.3. Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu

Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu, Kuruçırak (2010) tarafından 4-12 ay arasında bebeği olan babaların bebek bakımına katılımlarını ölçmek amacıyla geliştirildi (73). Ölçek 28 madde ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Fiziksel bakım alt boyutu 13 madde, kişisel gelişim ve sağlık alt boyutu 8 madde ve ilgi ve oyun alt boyutu 7 madde içermektedir. Likert tipte (5'li) olan ölçek babaların bebek bakımına katılımlarını tanımlayan 1- “Hiçbir zaman”, 2- “Nadiren”, 3- “Bazen”, 4- “Sıklıkla”, 5- “Her zaman” şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekten minimum 28, maksimum 140 puan alınmakta ve alınan puanların yüksek olması babaların bebek bakımına katılımlarının fazla olduğunu göstermektedir. Ölçek geliştirme aşamasında Cronbach Alpha katsayısı 0.95 olarak bulundu (73). Bu araştırmada ise Cronbach alfa kat sayısı 0.94 olarak saptandı.

3.4.4. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği (B-BBÖ)

Condon ve arkadaşları (2008) tarafından 6-12 aylık bebeklerin baba bebek bağlanma düzeyini belirlemek amacıyla geliştirildi (123). Güleç ve Kavlak (2013) tarafından Türkçe'ye çevrilerek geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapıldı (124). Ölçek, üç alt boyuttan (sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur) ve toplam 18 sorudan oluşmaktadır. Sabır ve hoşgörü alt boyutu 8 madde (1, 2, 6, 11, 13, 17, 18, 19), etkileşimde zevk alt boyutu 7 madde (4, 5, 8, 9, 10, 12, 15), sevgi ve gurur alt boyutu ise 3 maddeden (3, 7, 14) oluşur. Ölçekte 1, 2, 3, 6, 17, 18, ve 19. maddeler hariç diğer maddeler ters yönlüdür. Ölçekte 1. 2. ve 3. maddeler a=1, b= 2, c=3, d=4 ve e= 5 puan olarak, 4. 5. 10. 12. ve 14. maddeler e=1, d=2, c=3, b=4, a=5 puan olarak, 6. 17. 18. ve 19. maddeler a=1, b= 2.3, c=3.6, d=5 puan olarak, 7. 9. 11. ve 15. maddeler a=5, b= 3.6, c=2.3, d=1 puan olarak, 8. madde a=5 b= 1 puan olarak ve 13. madde a=5, b=3, c=1 puan olarak kodlanmaktadır. Ölçekten minimum 18, maksimum 90 puan alınmakta ve alınan puanların yüksek olması baba bebek bağlanmasının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin

Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışmasında Cronbach Alpha değeri 0.76 bulundu (124). Bu araştırmada ise Cronbach alfa kat sayısı 0.83 olarak saptandı.

3.5. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri Ekim 2024-Nisan 2025 tarihleri arasında toplandı. Tanıtıcı Bilgi Formu'nun kapsayıcılık ve anlaşılabilirliğini değerlendirmek amacıyla beş baba ile ön uygulama yapıldı. Ön uygulama sonunda Tanıtıcı Bilgi Formunda gerekli düzeltmeler yapıldı ve forma son şekli verildi. Ön uygulama yapılan babalar çalışmaya dahil edilmedi.

Veriler araştırmacı tarafından 6-12 aylık bebekleri ile birlikte bebeklerinin 6., 9. ve 12. ay aşmaları, rutin takipleri ya da muayenesi için ASM'ye gelen babalarla yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak toplandı. Öncelikle babalara araştırma hakkında bilgi verilip, soruları yanıtlandı. Araştırmaya dahil edilen babalar ile ASM'lerin emzirme odasında ya da hemşire odasında (müsaitlik durumlarına göre) görüşme sağlanarak araştırmaya yönelik sözlü ve yazılı onamları alındı. Sonrasında Tanıtıcı Bilgi Formu, KEKGÖ, Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu ve B-BBÖ babalara verilerek eksiksiz doldurmaları sağlandı. Bu formlar babalar tarafından yaklaşık 25 dakikada dolduruldu. ASM'ye bebekleri çoğunlukla annelerinin getirmeleri, araştırma kapsamında babalara ulaşmayı zorlaştırmış ve veri toplama süresinin uzamasına sebep olmuştur. Bu durumu aşmak amacıyla ASM'de görev yapan hemşireler, aşı veya muayene için çağırdıkları bebeklerin babalarına, çocuklarıyla birlikte katılım sağlayabilecekleri zamanları sormuşlardır. Bebekleriyle gelen babalardan doğrudan veri toplanırken, gelemeyen babalar ise hemşirelerin desteğiyle randevu oluşturularak çalışmaya dahil edilmiştir.

3.6. Araştırmanın Değişkenleri

Bu bölümde araştırma kapsamında tanımlanan bağımlı ve bağımsız değişkenlere ait bilgiler yer almaktadır.

3.6.1. Bağımsız Değişkenler

Babanın yaşı, eğitim düzeyi, mesleği, gelir durumu algısı, bebeğin cinsiyetinin babanın beklentisi ile uyumu, babanın bebek bakımına katılma durumu, bebek bakımına babanın günlük katılma süresi, bebek bakımında babanın kendine güveni; annenin yaşı, eğitim düzeyi, mesleği; bebeğin yaşı, cinsiyeti ile aile yapısı (aile tipi, çocuk sayısı), babanın ebeveynliğe yönelik özgüveni ve babanın bebek bakımına katılımı araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturdu.

3.6.2. Bağımlı Değişkenler

Babaların bağlanma düzeyleri araştırmanın bağımlı değişkeni olarak belirlendi.

3.7. Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler Sosyal Bilimler İçin İstatistik (SPSS) 29.0 paket programı kullanılarak analiz edildi. Tanımlayıcı verilerin analizinde; standart sapma, aritmetik ortalama, frekans, yüzde, ortalama, minimum ve maksimum değerler kullanıldı. Sürekli verilerin normal dağılıma uyup uymadığını belirleyebilmek için Kolmogorov- Smirnov testi, basıklık (Kurtosis/-2, +2) ve çarpıklık (Skewness/-1.5+1.5) değerleri kullanıldı.

Tablo 1. Sürekli değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu

Veri toplama araçları ve alt boyutları	Basıklık (Kurtosis)	Çarpıklık (Skewness)
Karitan Ebeveyn Kendine Güven Ölçeği		
Bebeğin bakımı alt boyutu	-0.341	-0.204
Ebeveynlik rolü alt boyutu	-0.692	-0.032
Ölçeğin geneli	-0.575	-0.242
Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu		
Fiziksel bakım alt boyutu	-0.141	0.072
Kişisel gelişim ve sağlık alt boyutu	-0.422	-0.206
İlgi ve oyun alt boyutu	0.758	-0.671
Formun geneli	-0.452	-0.292
Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği		
Sabır ve hoşgörü alt boyutu	-0.348	-0.363
Etkileşimde zevk alt boyutu	-0.23	-0.22
Sevgi ve gurur alt boyutu	12.254	-2.862
Ölçeğin geneli	0.313	-0.555

Tablo 1’de sürekli değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu yer almaktadır. B-BBÖ sevgi ve gurur alt boyutu hariç, sürekli değişkenlerin basıklık değerleri -2 ile +2; çarpıklık değerleri ise -1.5 ile +1.5 aralığında yer aldığından normal dağılım göstermektedir. Bu sebeple ileri düzey istatistiksel analizlerde parametrik testler kullanıldı. İkili grup karşılaştırmalarında Bağımsız örneklem T testi, ikiden fazla grup karşılaştırmalarında ise One-Way Anova testi kullanıldı. One Way Anova testi sonucunun anlamlı çıkması üzerine, gruplar arasındaki farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey testi uygulandı. B-BBÖ sevgi ve gurur alt boyutunun

analizinde ise non-parametrik testler (Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testi) kullanıldı. Kruskal-Wallis testinin de etki büyüklüğü eta-kare (η^2) katsayısı ile hesaplanır ve testin sonucunda anlamlı fark tespit edilen ölçek ve alt boyutların eta-kare katsayısı hesaplanarak çalışmaya dahil edildi (125).

Ölçekler arasındaki ilişkiler Pearson Korelasyon analizi ile incelendi. Korelasyon katsayısının mutlak değeri (r) esas alınarak; 0.00-0.30 arası düşük, 0.30-0.70 arası orta, 0.70-1.00 arası ise yüksek düzeyde ilişki olarak değerlendirildi (126). Babaların ebeveynliğe yönelik güven düzeyleri ile bebek bakımına katılım düzeylerinin, baba bebek bağlanmasına etkisi Lineer Regresyon ile analiz edildi. Etki büyüklüğünü hesaplamak için Cohen(d) ve Eta kare(η^2) katsayıları kullanıldı. Cohen değeri 0.2: küçük; 0.5: orta; 0.8: büyük olarak, eta kare değeri 0.01: küçük; 0.06: orta; 0.14: büyük olarak yorumlandı (125). Sonuçlar %95 güven aralığında ve istatistiksel anlamlılık seviyesi $p < 0.05$ alındı.

3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma yalnızca Trabzon ilinin Ortahisar ilçesinde bulunan beş ASM'ye Ekim 2024-Nisan 2025 tarihleri arasında başvuran ve 6-12 ay arasında bebeği olan babalarla yürütülmüştür. Bu nedenle araştırma bulguları, araştırmaya katılmayan diğer bölgelerde yaşayan ya da bu ASM'lere başvurmayan tüm 6-12 aylık bebeği olan babalara genellenememektedir.

3.9. Yasal İzin ve Etik Kurul Onayı

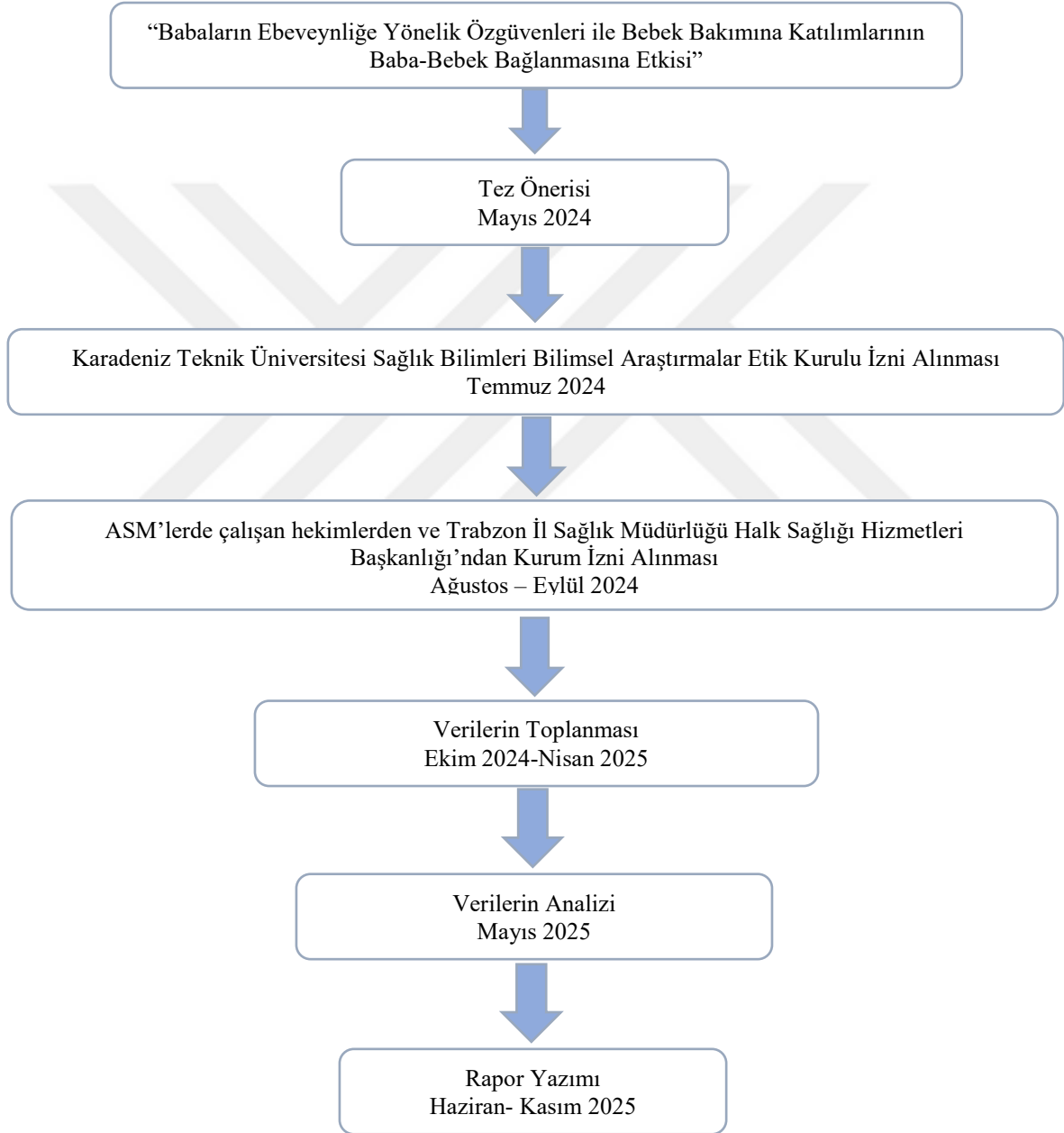
Araştırmanın yapılabilmesi için ilk olarak Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nden tez izni (02.05.2024 tarihli/E-27863166-050.02.04-11942), Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik izin (31/07/2024 tarihli/E-13562490-050.01.04-542540 sayılı) (Ek-5) ve etik uygunluğuna karar verilen araştırmanın aile sağlığı merkezlerinde yürütülebilmesi için öncelikle ASM'de çalışan hekimlerden ve sonrasında Trabzon İl Sağlık Müdürlüğü Halk Sağlığı Hizmetleri Başkanlığı'ndan (05.09.2024 tarih ve E-78046258-619-253950155 sayılı) (Ek-6) kurum izinleri alındı.

Tüm insan denekleri üzerinde yapılan araştırmalarda olduğu gibi bu araştırmada da Helsinki Deklarasyonu'na bağlı kalındı. Araştırmanın amacı, yöntemi, süresi, önemi ve elde edilen verilerin hangi amaçla kullanılacağı (toplanan verilerin yalnızca bilimsel amaçla kullanılacağı) sözlü ve yazılı olarak belirtilerek isteklilik ve gönüllülük ilkesi

ışığında babalara açıklandı. Babaların öncelikle sözlü, sonrasında gönüllü onam formu ile yazılı onamları (Ek-7) alındı. Ayrıca çalışmada kullanılan ölçekler için ölçeğin Türkçe geçerlilik güvenirliğini yapan araştırmacılardan izin alındı (Ek-8).

3.10. Araştırma Planı

Araştırma planı Şekil 1’de yer almaktadır.

Şekil 1. Araştırma planı

4. BULGULAR

Bu bölümde 6-12 ay arasında bebeği olan babaların ebeveynliğe yönelik özgüvenleri ile bebek bakımına katılımlarının, baba-bebek bağlanması üzerine etkisini incelemek amacıyla yapılan araştırmadan elde edilen bulgular sunuldu.

Tablo 2. Babaların tanıtıcı özelliklerinin dağılımı (n=231)

Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Babanın yaşı (yıl)		
20-29	67	29.0
30-39	140	60.6
40 ve üstü	24	10.4
Babanın eğitim düzeyi		
İlk/orta okul	20	8.6
Lise	72	31.2
Ön lisans	72	31.2
Lisans ve üstü	67	29.0
Babanın mesleği		
Memur/ İşçi (Kamu)	78	33.8
İşçi (Özel sektör)	124	53.7
Serbest meslek	29	12.5
Eşinin yaşı (yıl)		
20-29	99	42.9
30-39	125	54.1
40 ve üstü	7	3.0
Eşinin eğitim düzeyi		
İlk/orta okul	14	5.1
Lise	56	24.2
Ön lisans	76	32.9
Lisans ve üstü	85	36.8
Eşinin mesleği		
Memur/ İşçi (Kamu)	92	39.8
İşçi (Özel sektör)	57	24.7
Serbest meslek	8	3.5
Çalışmıyor	74	32.0
Gelir durumu algısı		
Gelir giderden az	46	19.9
Gelir gidere eşit	124	53.7
Gelir giderden fazla	61	26.4
Aile tipi		
Çekirdek aile	224	97.0
Geniş aile	7	3.0

Tablo 2. (Devam)

Çocuk sayısı		
1	103	44.6
2	93	40.3
3 ve üzeri	35	15.1
Bebeğinin yaşı (ay)		
6	39	16.9
7	32	13.9
8	27	11.7
9	37	16.0
10	27	11.7
11	27	11.7
12	42	18.2
Bebeğinin cinsiyeti		
Kız	127	55.0
Erkek	104	45.0
Bebeğin cinsiyetinin beklenen cinsiyetle uyum durumu		
Evet	215	93.1
Hayır	16	6.9
Bebeğinin bakımına katılma durumu		
Tek başıma katılırim	101	43.7
Eşimin ya da yakınlarımin desteği ile katılırim	130	56.3
Bebeğinin bakımına günlük katılma süresi		
Bir saatten az	26	11.3
Bir-iki saat	93	40.3
İki saatten fazla	112	48.5
Bebeğine tek başına bakım verme konusunda kendine güvenme düzeyi		
Güvenmem	24	10.4
Biraz güvenirim	95	44.1
Oldukça güvenirim	112	48.5
$\bar{X} \pm Ss$		
Babanın Yaşı (Yıl)	32.98±4.96	
Eşinin Yaşı (Yıl)	30.61±4.51	
Bebeğin Yaşı (Ay)	8.95±2.17	

Tablo 2’de babaların tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı yer almaktadır. Araştırmaya dahil edilen babaların yaş ortalaması 32.98±4.96 olup, %60.6’sı 30-39 yaş aralığındadır. Katılımcıların %62.4’ünün lise ve ön lisans mezunu olduğu ve %53.7’sinin özel sektörde işçi olarak çalıştığı belirlendi. Eşlerinin yaş ortalaması ise 30.61±4.51 olup,

%54.1'inin 30 ile 39 yaş aralığında olduğu, %36.8'inin lisans ve üzeri mezunu olduğu ve %39.8'inin memur olarak çalıştıkları belirlendi. Ayrıca katılımcıların %97'sinin çekirdek aile yapısında, %44.6'sının tek çocuk sahibi olduğu ve %53.7'sinin gelirini giderine denk olarak algıladığı saptandı.

Bebeklerinin yaş ortalaması 8.95 ± 2.17 (ay) olup %18.2'si 12 aylıktı. Babaların çoğu (%93.1) bekledikleri cinsiyette bebeğe sahip ve yarıdan fazlası (%55) kız bebek sahibi olduklarını belirttiler. Babaların %56.3'ü eşinin ya da yakınlarının desteği ile bebeklerinin bakımına katılırken, %48.5'inin günlük iki saatten fazla bebeklerinin bakım sürecine dahil oldukları ve %48.5'inin bebeklerine bakım verme konusunda kendilerine oldukça güvendikleri belirlendi.

Tablo 3. KEGÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımı (n=231)

	Min-Max (Ölçek)	$\bar{X} \pm Ss$	Min-Max (Katılımcı)
KEGÖ Toplam	0-42	28.85 ± 6.86	7-42
Bebeğin Bakımı Alt Boyutu	0-30	20.67 ± 5.41	3-30
Ebeveynlik Rolü Alt Boyutu	0-12	8.18 ± 1.99	3-12

Tablo 3'te araştırmaya dâhil edilen babaların KEGÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımı yer almaktadır. KEGÖ toplam puan ortalamasının 28.85 ± 6.86 , bebek bakımı alt boyutu puan ortalamasının 20.67 ± 5.41 , ebeveynlik rolü alt boyutu puan ortalamasının 8.18 ± 1.99 olduğu tespit edildi.

Tablo 4. Babaların tanıtıcı özellikleri ile KEGÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması (n=231)

Sosyo-demografik özellikler	n	Bebek bakımı $\bar{X} \pm Ss$	İstatistiksel Analiz Test değeri/p değeri	Ebeveynlik rolü $\bar{X} \pm Ss$	İstatistiksel Analiz Test değeri/p değeri	KEGÖ Toplam Puan $\bar{X} \pm Ss$	İstatistiksel Analiz Test değeri/p değeri
Babanın yaşı (yıl)							
20-29	67	19.13±4.98	4.362*/ 0.014	7.70±1.83		26.84±6.37	4.521*/ 0.012
30-39	140	21.14±5.41	2>1, 3>1**	8.36±2.12	2.753*/0.066	29.49±6.92	2>1, 3>1**
40 yaş üstü	24	22.25±5.862	(p<0.05)	8.46±1.47		30.71±6.82	(p<0.05)
Babanın eğitim düzeyi							
İlk/orta okul	20	19.35±5.12	4.527*/ 0.004	8.10±1.94		27.45±6.55	4.464*/ 0.005
Lise	72	19.07±5.67	4>2**	7.75±2.12	2.532*/0.058	26.82±7.11	4>2**
Ön lisans	72	21.36±4.62	(p<0.05)	8.17±1.63		29.53±5.82	(p<0.05)
Lisans ve üstü	67	22.04±5.59		8.67±2.16		30.72±7.18	
Babanın mesleği							
Memur/ İşçi (Kamu)	78	22.79±4.98	9.842*/ 0.001	8.63±1.89	4.418*/ 0.013	31.42±6.44	9.206*/ 0.001
İşçi (Özel sektör)	124	19.51±5.43	1>2, 1>3**	7.82±2.00	1>2**	27.33±6.79	1>2**
Serbest meslek	29	19.93±4.88	(p<0.05)	8.48±2.03	(p<0.05)	28.41±6.41	(p<0.05)
Eşinin yaşı (yıl)							
20-29	99	19.89±5.19		7.88±2.02		27.77±6.67	
30-39	125	21.16±5.43	2.215*/0.111	8.39±1.99	1.985*/0.140	29.55±6.88	2.470*/0.087
40 yaş üstü	7	23.00±7.12		8.57±1.40		31.57±7.68	
Eşinin eğitim düzeyi							
İlk/orta okul	14	19.71±4.70	5.841*/ 0.001	9.07±1.44		28.79±5.52	5.440*/ 0.001
Lise	56	18.30±5.45	4>2**	7.55±1.87	3.490*/ 0.017	25.86±6.53	3>2, 4>2**
Ön lisans	76	21.17±5.19	(p<0.05)	8.14±1.95	3>2, 4>2**	29.32±6.70	3>2, 4>2**
Lisans ve üstü	85	21.94±5.25		8.47±2.10	(p<0.05)	30.41±6.89	(p<0.05)

Tablo 4. (Devam)

Eşinin mesleği							
Memur/ İşçi (Kamu)	92	22.32±5.19		8.26±1.93		30.58±6.66	
İşçi (Özel sektör)	57	18.47±4.80	8.311*/ 0.001	7.89±1.82	2.440*/0.065	26.37±6.05	6.836*/ 0.001
Serbest meslek	8	24.25±3.01	1>2, 1>4, 3>2**	9.88±1.13		34.13±3.18	1>2, 3>2**
Çalışmıyor	74	19.93±5.57	(p<0.05)	8.11±2.21		28.04±7.18	(p<0.05)
Gelir durumu algısı							
Gelir giderden az	46	18.54±6.47	4.734*/0.010	7.39±1.97	4.771*/0.009	25.93±7.92	5.575*/ 0.004
Gelir gidere eşit	124	21.05±4.99	3>1, 2>1**	8.31±1.95	3>1, 2>1**	29.36±6.25	3>1, 2>1**
Gelir giderden fazla	61	21.51±5.03	(p<0.05)	8.49±1.99	(p<0.05)	30.00±6.69	(p<0.05)
Aile tipi							
Çekirdek aile	224	20.59±5.37	-1.300***/0.195	8.17±1.98	-0.530***/0.597	28.75±6.82	-1.180***/0.239
Geniş aile	7	23.29±6.42		8.57±2.37		31.86±7.84	
Çocuk sayısı							
1	103	20.45/5.39		7.95/2.11		28.40±7.01	
2	93	20.46/5.55	1.040*/0.355	8.37/2.02	1.196*/0.304	28.83±7.01	0.931*/0.396
3 ve üzeri	35	21.89/5.09		8.34/1.49		30.23/5.96	
Bebeğinin yaşı (ay)							
6	39	19.59±6.18		7.95±2.22		27.54±7.83	
7	32	18.41±4.46		8.06±1.98		26.47±5.66	
8	27	20.00±5.00	2.873*/ 0.010	8.22±2.12		28.22±6.68	2.283*/ 0.037
9	37	21.76±4.84	12>7**	8.35±2.04	0.567*/0.756	30.11±6.61	12>7**
10	27	19.96±5.12	(p<0.05)	7.78±2.17		27.74±6.37	(p<0.05)
11	27	21.59±4.77		8.19±1.78		29.78±6.28	
12	42	22.74±5.89		8.55±1.71		31.29±7.08	

Tablo 4. (Devam)

Bebeğinin cinsiyeti							
Kız	127	20.05±5.17		8.09±1.99		28.14±6.61	
Erkek	104	21.43±5.62	-1.947***/0.053	8.28±2.01	-0.698***/0.486	29.71±7.09	-1.739***/0.083
Bebeğin cinsiyetinin beklenen cinsiyetle uyum durumu							
Evet	215	20.47±5.38	-2.087***/ 0.038	8.14±1.99	-1.060***/0.290	28.61±6.89	-1.955***/0.052
Hayır	16	23.38±5.25	(p<0.05)	8.69±1.99		32.06±5.62	
Bebeğinin bakımına katılma durumu							
Tek başıma katılırim	101	23.68±4.67	8.544***/0.001	8.89±1.81	5.039***/0.001	32.57±5.39	8.279***/ 0.001
Eşimin ya da yakınlarımin desteği ile katılırim	130	18.33±5.11	(p<0.05)	7.62±1.97	(p<0.05)	25.95±6.48	(p<0.05)
Bebeğinin bakımına günlük katılma süresi							
Bir saatten az	26	16.04±6.71	38.127*/ 0.001	6.73±1.91	11.850*/ 0.001	22.77±7.91	34.135*/ 0.001
Bir-iki saat	93	18.76±4.42	3>2>1**	7.98±2.06	3>2>1**	26.74±5.94	3>2>1**
İki saatten fazla	112	23.33±4.38	(p<0.05)	8.68±1.78	(p<0.05)	32.01±5.63	(p<0.05)
Bebeğine tek başına bakım verme konusunda kendine güvenme düzeyi							
Güvenmem	24	13.12±3.73	113.458*/ 0.001	5.71±1.30	70.644*/ 0.001	18.92±4.23	135.831*/ 0.001
Biraz güvenirim	95	18.27±3.82	3>2>1**	7.43±1.65	3>2>1**	25.71±5.02	3>2>1**
Oldukça güvenirim	112	24.30±3.90	(p<0.05)	9.34±1.56	(p<0.05)	33.64±4.41	(p<0.05)

*F: Anova Testi; **PostHoc: Tukey, LSD; ***t: Bağımsız Gruplar T-Testi

Tablo 4'te babaların tanıtıcı özellikleri ile KEKGÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması yer almaktadır. Buna göre; 40 yaş üstü olan (22.25 ± 5.86), lisans ve üstü mezunu olan (22.04 ± 5.59), kamuda memur ya da işçi olarak çalışan (22.79 ± 4.98), eşi 40 yaş ve üzeri (23.00 ± 7.12), lisans ve üstü mezunu olan (21.94 ± 5.25) ve serbest meslekle (24.25 ± 3.01) uğraşan, gelirini giderinden fazla algılayan (21.51 ± 5.03), geniş aile yapısına sahip (23.29 ± 6.42), çocuk sayısı üç ve üzeri olan ($21.89/5.09$), 12 aylık bebeğe sahip olan (22.74 ± 5.89), erkek bebeği olan (21.43 ± 5.62), beklenen cinsiyette bebeğe sahip olmayan (23.38 ± 5.25), bebeklerinin bakımını tek başına yapan (23.68 ± 4.67), günlük iki saatten fazla bakıma katılan (23.33 ± 4.38) ve bebek bakımında kendine oldukça güvenen (24.30 ± 3.90) babaların bebek bakımı alt boyut puan ortalamaları diğer gruplara göre daha yüksek saptandı. Babaların yaşı ($F=4.362$, $p=0.014$), eğitim düzeyi ($F=4.527$, $p=0.004$), mesleği ($F=9.842$, $p=0.001$), eşinin eğitim düzeyi ($F=5.841$, $p=0.001$) ve mesleği ($F=8.311$, $p=0.001$), gelir durumu algısı ($F=4.734$, $p=0.010$), bebeğinin yaşı ($F=2.873$, $p=0.010$), bebeğin cinsiyetinin beklenen cinsiyetle uyumu ($F=-2.087$, $p=0.038$), bebek bakımına tek başına durumu ($F=8.544$, $p=0.001$), günlük bakıma katılım süresi ($F=38.127$, $p=0.001$) ve tek başına bakım verme konusunda kendine güvenme düzeyi ($F=113.458$, $p=0.001$) ile bebek bakımı alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı olduğu tespit edildi ($p<0.01$). Yapılan Tukey Post Hoc testinde bu farkın; yaşları 30 ve üstü olan, lisans ve üstü mezunu olan, kamu kurumunda memur ya da işçi olarak çalışan, eşleri lisans ve üstü mezunu olan ve kamu kurumunda memur ya da işçi olarak çalışan ya da serbest meslekle uğraşan, gelirini giderine eşit ya da fazla algılayan, bebeği 12 aylık olan, bebeği beklenen cinsiyette doğan, bakıma günlük iki saatten fazla katılan ve bakım verme konusunda kendisine oldukça güvenen babalardan kaynaklandığı belirlendi ($p<0.01$). Diğer bir ifadeyle, lisans ve üstü mezunu olan, kamuda çalışan, eşi de lisans ve üstü mezunu olan ve kamuda çalışan, gelirini giderine eşit ya da fazla algılayan, 12 aylık bebek sahibi olan, bebekleri beklenen cinsiyette doğan, bebek bakımına tek başına katılan, günde en az bir saat bakım veren ve bakımda kendisine güvenen babalarda bebek bakımı alt boyutundan alınan puanların daha yüksek olduğu tespit edildi. Ancak babanın eşinin yaşı, aile tipi, çocuk sayısı ve bebeğin cinsiyeti ile bebek bakımı alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmadı ($p>0.05$).

Ebeveynlik rolü alt boyutuna baktığımızda ise; 40 yaş üstü olan (8.46 ± 1.47), lisans ve üstü mezunu olan (8.67 ± 2.16), kamuda memur ya da işçi olarak çalışan (8.63 ± 1.89), eşi

40 yaş ve üstü (8.57 ± 1.40), ilk/orta okul mezunu (9.07 ± 1.44) olan ve serbest meslekle uğraşan (9.88 ± 1.13), gelirini giderinden fazla algılayan (8.49 ± 1.99), geniş aile yapısına sahip (8.57 ± 2.37) ve çocuk sayısı üç ve üzeri olan ($8.34/1.49$), 12 aylık (8.55 ± 1.71), erkek bebeği olan (8.28 ± 2.01), bebekleri beklenen cinsiyette doğmayan (8.69 ± 1.99), bebek bakımına tek başına katılan (8.89 ± 1.81), bakıma günlük iki saatten fazla katılan (8.68 ± 1.78) ve bakımda kendine oldukça güvenen (9.34 ± 1.56) babaların puan ortalamaları diğer gruplara göre daha yüksek bulundu. Ebeveynlik rolü alt boyut puan ortalamaları ile babanın mesleği ($F=4.418/0.013$), eşinin eğitim düzeyi ($F=3.490$, $p=0.017$), gelir durumu algısı ($F=4.771$, $p=0.009$), bebek bakımına tek başına katılma durumu ($F=5.039$, $p=0.001$), günlük bakıma katılma süresi ($F=11.850$, $p=0.001$) ve tek başına bakım verme konusunda kendine güvenme düzeyleri ($F=70.644$, $p=0.001$) arasındaki farkın istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı olduğu tespit edildi ($p<0.01$). Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirleyebilmek için yapılan Tukey Post Hoc testine göre; kamu kurumunda memur ya da işçi olarak çalışan, eşi ön lisans ve üstü mezunu olan, gelirini giderine eşit veya fazla algılayan, bakıma günlük iki saatten fazla dahil olan ve bakım verme konusunda kendine oldukça güvenen babalardan kaynaklandığı belirlendi ($p<0.01$). Diğer bir ifadeyle, kamuda çalışan, eşleri ön lisans ve üstü mezunu olan, gelirini giderine eşit veya fazla algılayan, bebeklerinin bakımını tek başına yapan, bebeklerine günde en az bir saat bakım veren ve bakımda kendine güvenen babalarda ebeveynlik rolü alt boyutu puanlarının yüksek olduğu tespit edildi. Fakat babanın yaşı ve eğitim düzeyi, eşinin yaşı ve mesleği, aile tipi, çocuk sayısı, bebeğinin yaşı ve cinsiyeti, bebeğinin cinsiyetinin beklenen cinsiyetle uyumu ile ebeveynlik rolü alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmadı ($p>0.05$).

KEKGÖ toplam puanlarına baktığımızda ise; 40 yaş üstü olan (30.71 ± 6.82), lisans ve üstü mezunu olan (30.72 ± 7.18), kamuda memur ya da işçi olarak çalışan (31.42 ± 6.44), eşi 40 yaş ve üstü (31.57 ± 7.68), lisans ve üstü mezunu olan (30.41 ± 6.89) ve serbest meslekle uğraşan (34.13 ± 3.18), gelirini giderinden fazla olarak algılayan (30.00 ± 6.69), geniş aile yapısına sahip olan (31.86 ± 7.84) ve çocuk sayısı üç ve üzeri olan (30.23 ± 5.96), 12 aylık (31.29 ± 7.08), erkek (29.71 ± 7.09) bebeği olan, bebekleri beklenen cinsiyette doğmayan (32.06 ± 5.62), bebeklerinin bakımını tek başına yapan (32.57 ± 5.39), günlük iki saatten fazla bakıma katılan (32.01 ± 5.63) ve bakımda kendine oldukça güvenen (33.64 ± 4.41) babaların puan ortalamaları diğer gruplara göre daha yüksekti. Babaların yaşı ($F=4.521$, $p=0.012$), eğitim düzeyi ($F=4.464$, $p=0.005$), mesleği ($F=6.114$, $p=0.001$), eşinin

eğitim düzeyi ($F=5.440$, $p=0.001$) ve mesleği ($F=6.836$, $p=0.001$), gelir durumu algısı ($F=5.575$, $p=0.004$), bebeğinin yaşı ($F=2.283$, $p=0.037$), bebek bakımına tek başına katılma durumu ($F=8.279$, $p=0.001$), günlük bakıma katılma süresi ($F=34.135$, $p=0.001$) ve tek başına bakım verme konusunda kendine güvenme düzeyi ($F=135.831$, $p=0.001$) ile KEKGÖ toplam puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı olduğu tespit edildi ($p<0.01$). Yapılan Tukey Post Hoc testinde bu farkın; yaşları 30 ve üstü olan, lisans ve üstü mezunu olan, kamu kurumunda memur ya da işçi olarak çalışan, eşi ön lisans ve üstü mezunu olan ve kamu kurumunda memur ya da işçi olarak çalışan ya da serbest meslekle uğraşan, gelirini giderine eşit ya da fazla algılayan, bebeği 12 aylık olan, bakıma günlük iki saatten fazla katılan ve bakım verme konusunda kendine oldukça güvenen babalardan kaynaklandığı belirlendi ($p<0.01$). Diğer bir ifadeyle, lisans ve üstü mezunu olan, kamuda çalışan, eşi ön lisans ve üstü mezunu olan ve kamuda çalışan ya da serbest meslekle uğraşan, gelirini giderine eşit ya da fazla algılayan, 12 aylık bebek sahibi olan, bebeklerinin bakımını tek başına yapan, günde en az bir saat bakım veren ve bakımda kendisine güvenen babalarda KEKGÖ’den alınan toplam puanların yüksek olduğu tespit edildi. Ancak babanın eşinin yaşı, aile tipi, çocuk sayısı, bebeğinin cinsiyeti ve bebeğinin cinsiyetinin beklenen cinsiyetle uyumu ile KEKGÖ toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmadı ($p>0.05$).

Tablo 5. Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu’nun toplam puan ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımı ($n=231$)

	Min-Max (Ölçek)	$\bar{X} \pm Ss$	Min-Max (Katılımcı)
Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu Toplam	28-140	92.83±15.20	51-128
Fiziksel Bakım Alt Boyutu	13-65	39.26±7.86	18-63
Kişisel Gelişim ve Sağlık Alt Boyutu	8-40	25.52±5.13	10-40
İlgi ve Oyun Alt Boyutu	7-35	28.06±4.02	13-35

Tablo 5’te Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu’nun toplam puan ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımı yer almaktadır. Soru formunun toplam puan ortalamasının 92.83 ± 15.20 , fiziksel bakım alt boyutu puan ortalamasının 39.26 ± 7.86 , kişisel gelişim ve sağlık alt boyutu puan ortalamasının 25.52 ± 5.13 , ilgi ve oyun alt boyutu puan ortalamasının 28.06 ± 4.02 olduğu belirlendi.

Tablo 6. Babaların tanıtıcı özellikleri ile Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu toplam puan ve alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması (n=231)

Sosyo-demografik özellikler	n	Fiziksel bakım	İstatiksel Analiz Test değeri/p değeri	Kişisel gelişim ve sağlık	İstatiksel Analiz Test değeri/p değeri	İlgi ve oyun	İstatiksel Analiz Test değeri/p değeri	Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu'nun Toplam Puan	İstatiksel Analiz Test değeri/p değeri
		$\bar{X} \pm Ss$		$\bar{X} \pm Ss$		$\bar{X} \pm Ss$		$\bar{X} \pm Ss$	
Babanın yaşı (yıl)									
20-29	67	37.72±7.78		24.72±5.36		28.12±3.33		90.55±14.51	
30-39	140	40.06±7.84	2.059*/0.130	25.72±5.06	1.449*/0.237	27.90±4.30	0.513*/0.599	93.68±15.48	1.076*/0.343
40 yaş üstü	24	38.88±7.89		26.58±4.84		28.79±4.16		94.25±15.37	
Babanın eğitim düzeyi									
İlk/orta okul	20	36.00±7.82		24.75±5.29		26.55±4.78		87.30±15.44	
Lise	72	37.50±8.07	3.958*/ 0.009	24.53±5.50	3.601*/ 0.014	27.25±3.92	3.181*/ 0.025	89.28±15.58	3.997*/ 0.008
Ön lisans	72	40.39±7.51	4>2**	25.18±4.50	4>2**	28.81±4.01	4>1, 3>1, 3>2**	94.38±14.38	4>2**
Lisans ve üstü	67	40.90±7.51	(p<0.05)	27.18±5.03	(p<0.05)	28.57±3.70	(p<0.05)	96.64±14.58	(p<0.05)
Babanın mesleği									
Memur/İşçi (Kamu)	78	41.53±8.34		26.81±4.82		28.95±4.05		97.28±15.45	
İşçi (Özel sektör)	124	38.23±7.44	5.179*/0.006	24.69±5.13	2.925*/ 0.035	27.52±3.77	3.102*/0.047	90.43±14.50	5.264*/0.006
Serbest meslek	29	37.55±7.15	1>2, 1>3**	25.62±5.40	1>2**	27.97±4.67	1>2**	91.14±15.27	1>2**
			(p<0.05)		(p<0.05)		(p<0.05)		(p<0.05)
Eşinin yaşı (yıl)									
20-29	99	38.53±7.82		24.84±5.20		28.05±3.49		91.41±14.61	
30-39	125	39.99±7.96	1.434*/0.241	26.02±5.04	1.533*/0.218	28.13±4.30	0.329*/0.720	94.14±15.61	1.073*/0.344
40 yaş üstü	7	36.43±5.56		26.14±5.61		26.86±6.09		89.43±15.87	

Tablo 6. (Devam)

Eşinin eğitim düzeyi									
İlk/orta okul	14	38.00±6.56	3.785*/0.011 4>2** (p<0.05)	26.00±5.74	1.351*/0.259	26.00±5.92	1.691*/0.170	90.00±16.51	2.341*/0.074
Lise	56	36.73±8.28		24.82±5.14		27.70±3.95		89.25±15.69	
Ön lisans	76	39.25±7.30		25.03±4.83		28.37±3.72		92.64±14.21	
Lisans ve üzeri	85	41.13±7.88		26.34±5.26		28.35±3.91		95.82±15.16	
Eşinin mesleği									
Memur/ İşçi (Kamu)	92	40.88±8.20	2.965*/0.033 1>2, 1>3** (p<0.05)	26.18±5.12	1.165*/0.324	28.58±3.89	1.257*/0.290	95.64±15.34	2.001*/0.115
İşçi (Özel sektör)	57	37.89±6.93		25.05±4.84		28.00±3.24		90.95±13.42	
Serbest meslek	8	42.13±4.94		26.75±3.41		26.38±6.57		95.25±12.34	
Çalışmıyor	74	37.97±8.02		24.92±5.48		27.64±4.37		90.53±16.19	
Gelir durumu algısı									
Gelir giderden az	46	37.02±9.88	2.373*/0.096	24.54±5.82	1.044*/0.354	26.48±4.58	4.558*/0.011 3>1, 2>1** (p<0.05)	88.04±18.55	2.910*/0.057
Gelir gidere eşit	124	39.90±7.70		25.79±5.15		28.45±3.91		94.15±14.91	
Gelir giderden fazla	61	39.92±6.11		25.70±4.51		28.44±3.54		93.77±12.24	
Aile tipi									
Çekirdek aile	224	39.25±7.87	-0.010***/ 0.992	24.44±5.07	-1.300***/ 0.195	28.08±3.91	0.514***/ 0.608	92.78±15.05	-0.307***/ 0.759
Geniş aile	7	39.29±8.04		28.00±7.05		27.29±7.23		94.57±20.85	
Çocuk sayısı									
1	103	39.64/7.36	0.529*/0.590	25.69/5.35	0.117*/0.890	28.17/3.36	0.190*/0.827	93.50/14.36	0.199*/0.820
2	93	39.28/8.94		25.33/5.20		27.86/4.78		92.47/16.99	
3 ve üzeri	35	38.06/6.12		25.51/4.35		28.26/3.67		91.83/12.66	
Bebeğinin yaşı (ay)									
6	39	38.31±8.07	1.828*/0.095	26.18±6.14	0.807*/0.565	27.44±4.53	1.282*/0.267	91.92±17.00	1.067*/0.383
7	32	36.53±6.56		24.13±4.00		27.81±3.91		88.47±12.96	
8	27	38.96±7.22		25.44±6.22		28.22±4.69		92.63±17.00	
9	37	40.41±7.95		26.00±4.80		29.14±2.68		95.54±13.61	
10	27	37.63±7.91		24.78±5.12		27.63±4.35		90.04±15.77	
11	27	40.70±8.30		25.22±4.72		29.19±3.29		95.11±14.77	
12	42	41.50±8.11		26.26±4.72		27.31±4.25		95.07±14.92	

Tablo 6. (Devam)

Bebeğinin cinsiyeti									
Kız	127	38.52±7.73	-1.577***/ 0.116	25.07±4.90	-1.471***/ 0.143	27.74±4.09	-1.322***/ 0.187	91.33±14.92	-1.665***/ 0.097
Erkek	104	40.15±7.96		26.07±5.38		28.44±3.92		94.66±15.41	
Bebeğinin cinsiyetinin beklenen cinsiyetle uyum durumu									
Evet	225	38.98±7.87	-1.988***/ 0.048	25.36±5.21	-1.707***/ 0.089	28.14±4.03	1.154***/ 0.250	92.48±15.39	-1.293***/ 0.197
Hayır	16	43.00±6.84		27.63±3.55		26.94±3.84		97.56±11.64	
Bebeğinin bakımına katılma durumu									
Tek başıma katılırim	101	42.90±6.52		27.38±4.43		29.37±3.92		99.64±12.49	
Eşimin ya da yakınlarımin desteği ile katılırim	130	36.42±7.67	6.795***/ 0.001	24.08±5.20	5.101***/ 0.001	27.04±3.82	4.547***/ 0.001	87.54±15.05	6.525***/ 0.001
Bebeğinin bakımına günlük katılma süresi									
Bir saatten az	26	31.92±7.55	29.322*/ 0.001	22.12±6.76	21.612*/ 0.001	23.58±4.22	35.633*/ 0.001	77.62±16.43	36.913*/ 0.001
Bir-iki saat	93	37.39±7.38	3>2>1**	24.03±4.47	3>2>1**	27.30±3.52	3>2>1**	88.72±13.54	3>2>1**
İki saatten fazla	112	42.51±6.62	(p<0.05)	27.54±4.37	(p<0.05)	29.72±3.36	(p<0.05)	99.78±12.19	(p<0.05)
Bebeğine tek başına bakım verme konusunda kendine güvenme düzeyi									
Güvenmem	24	29.75±4.78	64.018*/ 0.001	20.33±6.01	44.754*/ 0.001	24.79±4.25	27.316*/ 0.001	74.88±13.74	66.026*/ 0.001
Biraz güvenirim	95	36.44±7.39	3>2>1**	23.75±4.96	3>2>1**	26.86±3.66	3>2>1**	87.05±14.15	3>2>1**
Oldukça güvenirim	112	43.68±5.57	(p<0.05)	28.13±3.31	(p<0.05)	29.77±3.46	(p<0.05)	101.58±9.72	(p<0.05)

*F: Anova Testi; **Post Hoc: Tukey, LSD; ***t: Bağımsız Gruplar T-Testi

Tablo 6’da babaların tanıtıcı özellikleri ile Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu toplam puan ve alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması yer almaktadır. Buna göre; yaşları 30-39 arasında olan (40.06 ± 7.84), lisans ve üstü mezunu olan (40.90 ± 7.51), kamuda çalışan (41.53 ± 8.34), eşi 30-39 yaş arasında (39.99 ± 7.96), lisans ve üstü mezunu (41.13 ± 7.88) olan ve serbest meslekle (42.13 ± 4.94) uğraşan, gelirlerini giderlerinden fazla algılayan (39.92 ± 6.11), geniş aile yapısına sahip (39.29 ± 8.04) ve tek çocuğu olan ($39.64/7.36$), 12 aylık (26.26 ± 4.72), erkek bebeği (40.15 ± 7.96) olan, bebekleri beklenen cinsiyette doğmayan (43.00 ± 6.84), bebeklerinin bakımını tek başlarına yapan (42.90 ± 6.52), bakıma günlük iki saatten fazla katılan (42.51 ± 6.62) ve bebek bakımında kendine oldukça güvenen (43.68 ± 5.57) babalarda fiziksel bakım alt boyut puan ortalamaları diğer gruplara göre daha yüksek saptandı. Babaların; eğitim düzeyi ($F=3.958$, $p=0.009$), mesleği ($F=5.179$, $p=0.006$), eşinin eğitim düzeyi ($F=3.785$, $p=0.011$) ve mesleği ($F=2.965$, $p=0.033$), bebek bakımına tek başına katılma durumu ($F=6.795$, $p=0.001$), günlük bakıma katılma süresi ($F=29.322$, $p=0.001$) ve tek başına bakım verme konusunda kendine güvenme düzeyi ($F=64.018$, $p=0.001$) ile fiziksel bakım alt boyut puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı olduğu tespit edildi ($p<0.01$). Yapılan Tukey Post Hoc testinde bu farkın; lisans ve üstü mezunu olan, kamu kurumunda memur ya da işçi olarak çalışan, eşi lisans ve üstü mezunu olan ve kamuda memur ya da işçi olarak çalışan, bebekleri beklenen cinsiyette doğmayan, bakıma günlük iki saatten fazla katılan ve bakımda kendisine oldukça güvenen babalardan kaynaklandığı belirlendi ($p<0.01$). Diğer bir ifadeyle, lisans ve üstü mezunu olan, kamu kurumunda memur ya da işçi olarak çalışan, eşi lisans ve üstü mezunu olan ve kamuda memur ya da işçi olarak çalışan, bebeği beklediği cinsiyette olmayan, tek başına bakım veren, bakıma günlük iki saatten fazla katılan ve bakım verme konusunda kendine oldukça güvenen babaların bebeklerinin fiziksel bakımına daha fazla katıldıkları tespit edildi. Ancak babanın ve eşinin yaşı, gelir durumu algısı, aile tipi, ailedeki çocuk sayısı, bebeğinin yaşı ve cinsiyeti ile fiziksel bakım alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmadı ($p>0.05$).

Bir diğer alt boyut olan kişisel gelişim ve sağlık alt boyutu puan ortalamaları; 40 yaş üstü olan (26.58 ± 4.84), lisans ve üstü mezunu olan (27.18 ± 5.03), kamuda memur ya da işçi olarak çalışan (26.81 ± 4.82), eşi 40 yaş üstü (26.14 ± 5.61), lisans ve üstü mezunu (26.34 ± 5.26) olan ve serbest meslekle (26.75 ± 3.41) uğraşan, gelirini giderine eşit algılayan (25.79 ± 5.15), geniş aile yapısına sahip (28.00 ± 7.05) ve tek çocuğu olan ($25.69/5.35$), 12

aylık (26.26 ± 4.72), erkek bebeği (26.07 ± 5.38) olan, bebekleri beklenen cinsiyette doğmayan (27.63 ± 3.55), bebeklerinin bakımını tek başlarına yapan (27.38 ± 4.43), bakıma günlük iki saatten fazla katılan (27.54 ± 4.37) ve bakımda kendine oldukça güvenen (28.13 ± 3.31) babalarda diğer gruplara göre daha yüksek bulundu. Babaların; eğitim düzeyi ($F=3.601$, $p=0.014$), mesleği ($F=2.925$, $p=0.035$), bebek bakımına tek başına ya da destekle katılma durumu ($F=5.101$, $p=0.001$), günlük bakıma katılma süresi ($F=21.612$, $p=0.001$) ve tek başına bakım verme konusunda kendine güvenme düzeyi ($F=44.754$, $p=0.001$) ile kişisel gelişim ve sağlık alt boyut puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı olduğu tespit edildi ($p<0.01$). Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirleyebilmek için yapılan Tukey Post Hoc testine göre; lisans ve üstü mezunu olan, kamu kurumunda memur ya da işçi olarak çalışan, bakıma günlük iki saatten fazla katılan ve bakım verme konusunda kendine oldukça güvenen babalardan kaynaklandığı saptandı ($p<0.01$). Diğer bir ifadeyle, lisans ve üstü mezunu olan, kamu kurumunda memur ya da işçi olarak çalışan, bebeklerine tek başına bakım veren, bakıma günlük iki saatten fazla katılan ve bakım verme konusunda kendine oldukça güvenen babalarda kişisel gelişim ve sağlık alt boyut puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlendi. Fakat babanın yaşı, eşinin yaşı, eşinin eğitim durumu ve mesleği, gelir durumu algısı, aile tipi, ailedeki çocuk sayısı, bebeğinin yaşı, cinsiyeti ve bebeğinin cinsiyetinin beklenen cinsiyetle uyumu ile kişisel gelişim ve sağlık alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmadı ($p>0.05$).

İlgi ve oyun alt boyutunda ise; 40 yaş üstü olan (28.79 ± 4.16), ön lisans mezunu (28.81 ± 4.01) olan, kamu kurumunda memur ya da işçi olarak çalışan (28.95 ± 4.05), eşi 30-39 yaş arasında (28.13 ± 4.30), ön lisans mezunu olan (28.37 ± 3.72) ve kamuda (28.58 ± 3.89) çalışan, gelirini giderine eşit algılayan (28.45 ± 3.91), çekirdek aile yapısına sahip (28.08 ± 3.91) ve çocuk sayısı üç ve üzeri olan ($28.26/3.67$), 11 aylık (29.19 ± 3.29), erkek bebeği olan (28.44 ± 3.92), bebekleri beklenen cinsiyette doğan (28.14 ± 4.03), bebeklerinin bakımını tek başlarına yapan (29.37 ± 3.92), bakıma günlük iki saatten fazla katılan (29.72 ± 3.36) ve bebek bakımında kendine oldukça güvenen (29.77 ± 3.46) babalarda alt boyut puan ortalamaları diğer gruplara göre daha yüksek bulundu. Babaların ilgi ve oyun alt boyut puan ortalamaları ile; babanın eğitim düzeyi ($F=33.181$, $p=0.025$), mesleği ($F=3.102$, $p=0.047$), gelir durumu algısı ($F=4.558$, $p=0.011$), bebek bakımına tek başına ya da destekle katılma durumu ($F=4.547$, $p=0.001$), günlük bakıma katılma süresi ($F=35.633$, $p=0.001$) ve tek başına bakım verme konusunda kendine güvenme düzeyi ($F=27.316$,

$p=0.001$) ile arasındaki farkın ise istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı olduğu tespit edildi ($p<0.01$). Yapılan Tukey Post Hoc testinde bu farkın; ön lisans ve üstü mezunu olan, kamuda memur ya da işçi olarak çalışan, gelirini giderine eşit ya da fazla algılayan, bakıma günlük iki saatten fazla katılan ve bakım verme konusunda kendine oldukça güvenen babalardan kaynaklandığı saptandı ($p<0.01$). Diğer bir ifadeyle, ön lisans ve üstü mezunu olan, kamuda çalışan, gelirini giderine eşit ya da fazla algılayan, bebeğine tek başına bakım verebilen, bakıma günlük iki saatten fazla katılan ve bakım verme konusunda kendine oldukça güvenen babalarda ilgi ve oyun alt boyut puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlendi. Fakat babanın yaşı, eşinin yaşı, eşinin eğitim durumu ve mesleği, aile tipi, ailedeki çocuk sayısı, bebeğinin yaşı, cinsiyeti ve bebeğinin cinsiyetinin beklenen cinsiyette doğma durumu ile ilgi ve oyun alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmedi ($p>0.05$).

Son olarak, yaşı 40 ve üstü olan (94.25 ± 15.37), lisans ve üzeri mezunu olan (96.64 ± 14.58), kamuda memur ya da işçi olarak çalışan (97.28 ± 15.45), eşi 30-39 yaş arasında (94.14 ± 15.61), lisans ve üzeri mezunu (95.82 ± 15.16) ve kamuda memur ya da işçi olarak çalışan (95.64 ± 15.34), gelirini giderine eşit olarak algılayan (94.15 ± 14.91), geniş aile (94.57 ± 20.85) yapısına sahip, tek çocuğu olan ($93.50/14.36$), 12 aylık (31.29 ± 7.08), erkek (94.66 ± 15.41) bebeği olan, bebeği beklenen cinsiyette doğmayan (97.56 ± 11.64), bebeğinin bakımını tek başına yapan (99.64 ± 12.49), bakıma günlük iki saatten fazla katılan (99.78 ± 12.19) ve bebek bakımında kendine oldukça güvenen (101.58 ± 9.72) babalarda Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu puan ortalamaları diğer gruplara göre daha yüksek bulundu. Babaların; eğitim düzeyi ($F=3.997$, $p=0.008$), mesleği ($F=5.264$, $p=0.006$), bebek bakımına tek başına ya da destekle katılma durumu ($F=6.525$, $p=0.001$), günlük bakıma katılma süresi ($F=36.913$, $p=0.001$) ve tek başına bakım verme konusunda kendine güvenme düzeyleri ($F=66.026$, $p=0.001$) ile Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı olduğu tespit edildi ($p<0.01$). Yapılan Tukey Post Hoc testinde bu farkın; lisans ve üstü mezunu olan, kamu kurumunda memur ya da işçi olarak çalışan, bakıma günlük iki saatten fazla katılan ve bakım verme konusunda kendine oldukça güvenen babalardan kaynaklandığı belirlendi ($p<0.01$). Diğer bir ifadeyle, lisans ve üstü mezunu olan, kamuda çalışan, bebeğine tek başına bakım veren, bakıma günlük iki saatten fazla katılan ve bakım verme konusunda kendine oldukça güvenen babalarda babaların bebek bakımına katılımları daha fazla olmaktadır. Fakat babanın yaşı, eşinin

yaşı, eşinin eğitim durumu ve mesleği, gelir durumu algısı, aile tipi, ailedeki çocuk sayısı, bebeğinin yaşı, cinsiyeti ve bebeğinin cinsiyetinin beklenen cinsiyette doğma durumu ile Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu'nun toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmadı ($p>0.05$).

Tablo 7. B-BBÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımı (n=231)

	Min-Max (Ölçek)	$\bar{X} \pm Ss$	Min-Max (Katılımcı)
B-BBÖ Toplam	18-90	73.63 $\pm$ 7.34	48-89
Sabır ve Hoşgörü Alt Boyutu	8-40	33.78 $\pm$ 3.52	24-40
Etkileşimde Zevk Alt Boyutu	7-35	25.48 $\pm$ 3.94	13-35
Sevgi ve Gurur Alt Boyutu	3-15	14.37 $\pm$ 1.09	7-15

Tablo 7’de B-BBÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımı yer almaktadır. Babaların B-BBÖ toplam puan ortalamasının 73.63 $\pm$ 7.34, sabır ve hoşgörü alt boyutu puan ortalamasının 33.78 $\pm$ 3.52, etkileşimde zevk alt boyutu puan ortalamasının 25.48 $\pm$ 3.94, sevgi ve gurur alt boyutu puan ortalamasının 14.37 $\pm$ 1.09 olduğu belirlendi.

Tablo 8. Babaların KEKGÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları ile B-BBÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları arasındaki ilişki (n=231)

	Sabır ve Hoşgörü		Etkileşimde Zevk		B-BBÖ Toplam Puan	
	r	p	r	p	r	p
Bebeğin Bakımı	0.587**	$p<0.01$	0.570**	$p<0.01$	0.631**	$p<0.01$
Ebeveynlik Rolü	0.571**	$p<0.01$	0.501**	$p<0.01$	0.583**	$p<0.01$
KEKGÖ Toplam	0.629**	$p<0.01$	0.596**	$p<0.01$	0.668**	$p<0.01$

* <0.05 ; ** <0.01 ; Pearson Korelasyon Analizi

Babaların KEKGÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları ile B-BBÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları arasındaki ilişki Tablo 8’de yer almaktadır. KEKGÖ bebeğin bakımı alt boyutu ile sabır ve hoşgörü alt boyutu ($r=0.587/p<0.01$), etkileşimde zevk alt boyutu ($r=0.570, p<0.01$) ve B-BBÖ ($r=0.631/p<0.01$) arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edildi.

KEKGÖ ebeveynlik rolü alt boyutu ile sabır ve hoşgörü alt boyutu ($r=0.571/p<0.01$), etkileşimde zevk alt boyutu ($r=0.501, p<0.01$) ve B-BBÖ ($r=0.583/p<0.01$) arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlendi.

KEKGÖ ile sabır ve hoşgörü alt boyutu ($r=0.629/p<0.01$), etkileşimde zevk alt boyutu ($r=0.596, p<0.01$) ve B-BBÖ ($r=0.668/p<0.01$) arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptandı.

Tablo 9. Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları ile B-BBÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları arasındaki ilişki ($n=231$)

	Sabır ve Hoşgörü		Etkileşimde Zevk		B-BBÖ Toplam Puan	
	r	p	r	p	r	p
Fiziksel Bakım	0.604**	p<0.01	0.692**	p<0.01	0.715**	p<0.01
Kişisel Gelişim ve Sağlık	0.580**	p<0.01	0.706**	p<0.01	0.708**	p<0.01
İlgi ve Oyun	0.504**	p<0.01	0.491**	p<0.01	0.552**	p<0.01
Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu Toplam	0.642**	p<0.01	0.726**	p<0.01	0.755**	p<0.01

* <0.05 ; ** <0.01 ; Pearson Korelasyon Analizi

Tablo 9’da Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları ile B-BBÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları arasındaki ilişkiye yer verildi. Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu fiziksel bakım alt boyutu ile sabır ve hoşgörü alt boyutu ($r=0.604/p<0.01$) ve etkileşimde zevk alt boyutu ($r=0.692/p<0.01$) arasında pozitif yönlü orta düzeyde; B-BBÖ ($r=0.715/p<0.01$) arasında ise pozitif yönlü güçlü ileri derecede anlamlı bir ilişki olduğu tespit edildi.

Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu kişisel gelişim ve sağlık alt boyutu ile sabır ve hoşgörü alt boyutu ($r=0.580/p<0.01$) arasında pozitif yönlü orta düzeyde; etkileşimde zevk alt boyutu ($r=0.706/p<0.01$) ve B-BBÖ ($r=0.708/p<0.01$) arasında ise pozitif yönlü güçlü ileri derecede anlamlı bir ilişki olduğu saptandı.

Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu ilgi ve oyun alt boyutu ile sabır ve hoşgörü alt boyutu ($r=0.504/p<0.01$), etkileşimde zevk alt boyutu ($r=0.491/p<0.01$) ve B-BBÖ ($r=0.552/p<0.01$) arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlendi.

Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu ile sabır ve hoşgörü alt boyutu ($r=0.642/p<0.01$) arasında pozitif yönlü orta düzeyde; etkileşimde zevk alt boyutu ($r=0.726/p<0.01$) ve B-BBÖ ($r=0.755/p<0.01$) arasında ise pozitif yönlü güçlü ileri derecede anlamlı bir ilişki olduğu tespit edildi.

Tablo 10. Babaların KEKGÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamalarının B-BBÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları üzerindeki yordayıcı etkisi (Lineer Regresyon Modeli)

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Sabır ve Hoşgörü	Sabit	25.882	34.785	p<0.01	120.365	p<0.01	0.345
	Bebeğin Bakımı	0.382	10.971	p<0.01			
Sabır ve Hoşgörü	Sabit	25.538	31.674	p<0.01	110.681	p<0.01	0.326
	Ebeveynlik Rolü	1.008	10.521	p<0.01			
Sabır ve Hoşgörü	Sabit	24.453	31.260	p<0.01	150.187	p<0.01	0.396
	KEKGÖ Toplam	0.323	12.255	p<0.01			
Etkileşimde Zevk	Sabit	16.898	20.029	p<0.01	110.451	p<0.01	0.325
	Bebeğin Bakımı	0.415	10.510	p<0.01			
Etkileşimde Zevk	Sabit	17.393	18.310	p<0.01	76.715	p<0.01	0.251
	Ebeveynlik Rolü	0.989	8.759	p<0.01			
Etkileşimde Zevk	Sabit	15.605	17.273	p<0.01	126.129	p<0.01	0.355
	KEKGÖ Toplam	0.342	11.231	p<0.01			
B-BBÖ Toplam	Sabit	55.925	37.624	p<0.01	151.511	p<0.01	0.398
	Bebeğin Bakımı	0.856	12.309	p<0.01			
B-BBÖ Toplam	Sabit	56.068	33.717	p<0.01	118.095	p<0.01	0.340
	Ebeveynlik Rolü	2.147	10.867	p<0.01			
B-BBÖ Toplam	Sabit	52.994	33.924	p<0.01	184.268	p<0.01	0.446
	KEKGÖ Toplam	0.715	13.575	p<0.01			

Tablo 10’da babaların KEKGÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamalarının B-BBÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları üzerindeki yordayıcı etkisine yer verildi. Babaların KEKGÖ’den aldıkları puanlar ile B-BBÖ toplam puan ortalamaları arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizinin anlamlı olduğu görüldü ($F=184.268$; $p<0.01$). B-BBÖ alt boyutları incelendiğinde ebeveyn güveninin, sabır ve hoşgörü alt boyutu üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=150.187$; $p<0.01$). Sabır ve hoşgörü alt boyutundaki toplam değişim %39.6 oranında KEKGÖ’den alınan toplam puan ile açıklanmaktadır ($R^2=0.396$). Diğer bir ifadeyle, babaların özgüvenleri yükseldikçe, bebeklerine daha fazla sabırlı ve hoşgörülü davrandıkları gözlenmektedir ($\beta=0.323$).

KEKGÖ'den alınan puanların etkileşimde zevk alt boyutu üzerindeki etkisi de istatistiksel olarak anlamlı bulundu ($F=126.129$; $p<0.01$). Etkileşimde zevk alt boyutu puan değişimi %35.5 oranında KEKGÖ toplam puanı ile açıklanmaktadır ($R^2=0.355$). Başka bir ifade ile, özgüveni yüksek olan babalar, bebekleri ile kurdukları etkileşimden daha fazla zevk almaktadırlar ($\beta=0.342$).

B-BBÖ'nin geneline bakıldığında; babaların B-BBÖ toplam puan değişimi %44.6'lık oranla KEKGÖ toplam puanları ile açıklanmaktadır ($R^2=0.446$). Diğer bir ifadeyle, babaların ebeveynliğe yönelik özgüvenlerinin yüksek olması babaların bebeklerine bağlanma düzeylerini %44.6 oranında arttırmaktadır ($\beta=0.715$).

Tablo 11. Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu toplam puan ve alt boyut puan ortalamalarının B-BBÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları üzerindeki yordayıcı etkisi (Lineer Regresyon Modeli)

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R^2
Sabır ve Hoşgörü	Sabit	23.149	24.508	$p<0.01$	131.743	$p<0.01$	0.365
	Fiziksel Bakım	0.271	11.478	$p<0.01$			
Sabır ve Hoşgörü	Sabit	23.627	24.573	$p<0.01$	115.985	$p<0.01$	0.336
	Kişisel Gelişim ve Sağlık	0.398	10.770	$p<0.01$			
Sabır ve Hoşgörü	Sabit	21.382	15.095	$p<0.01$	78.167	$p<0.01$	0.254
	İlgi ve Oyun	0.442	8.841	$p<0.01$			
Sabır ve Hoşgörü	Sabit	19.965	18.072	$p<0.01$	160.546	$p<0.01$	0.412
	Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu Toplam	0.149	12.671	$p<0.01$			
Etkileşimde Zevk	Sabit	11.868	12.409	$p<0.01$	210.583	$p<0.01$	0.479
	Fiziksel Bakım	0.347	14.511	$p<0.01$			
Etkileşimde Zevk	Sabit	11.668	12.483	$p<0.01$	227.085	$p<0.01$	0.498
	Kişisel Gelişim ve Sağlık	0.541	15.069	$p<0.01$			
Etkileşimde Zevk	Sabit	11.999	7.510	$p<0.01$	72.614	$p<0.01$	0.241
	İlgi ve Oyun	0.480	8.521	$p<0.01$			
Etkileşimde Zevk	Sabit	8.009	7.235	$p<0.01$	255.596	$p<0.01$	0.527
	Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu Toplam	0.188	15.987	$p<0.01$			
Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği Toplam	Sabit	47.395	27.436	$p<0.01$	239.789	$p<0.01$	0.512
	Fiziksel Bakım	0.668	15.485	$p<0.01$			

Tablo 11. (Devam)

Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği Toplam	Sabit	47.791	27.493	p<0.01	229.793	p<0.01	0.501
	Kişisel Gelişim ve Sağlık	1.012	15.159	p<0.01			
Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği Toplam	Sabit	45.344	15.898	p<0.01	100.350	p<0.01	0.305
	İlgi ve Oyun	1.008	10.018	p<0.01			
Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği Toplam	Sabit	39.749	20.183	p<0.01	303.810	p<0.01	0.570
	Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu Toplam	0.365	17.430	p<0.01			

Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu toplam puan ve alt boyut puan ortalamalarının B-BBÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları üzerindeki yordayıcı etkisine Tablo 11’de yer verildi. Katılımcıların Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu’ndan aldıkları puanların B-BBÖ üzerindeki etkilerini incelemek üzere yapılan regresyon analizlerine göre; babaların bebek bakımına katılımlarının B-BBÖ üzerindeki etkisi istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı bulundu ($F=303.810$; $p<0.01$). Bakıma katılımın B-BBÖ sabır ve hoşgörü alt boyutu üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=160.546$; $p<0.01$). Sabır ve hoşgörü alt boyutundaki toplam değişim %41.2 oranında Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu’ndan alınan toplam puan ile açıklanmaktadır ($R^2=0.412$). Diğer bir ifadeyle, babaların bebek bakımına katılımları arttıkça, bebeklerine daha fazla sabırlı ve hoşgörülü davrandıkları gözlenmektedir ($\beta=0.149$).

Bakıma katılımın B-BBÖ etkileşimde zevk alt boyutu üzerindeki etkisi de istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=255.596$; $p<0.01$). Etkileşimde zevk alt boyutundaki toplam değişim %52.7 oranında Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu’ndan alınan toplam puan ile açıklanmaktadır ($R^2=0.527$). Başka bir ifade ile, bebek bakımına daha fazla katılan babalar, bebekleri ile kurdukları etkileşimden daha fazla zevk almaktadırlar ($\beta=0.188$).

Babaların B-BBÖ toplam puan değişimi ise %57 oranında Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu toplam puanı ile açıklanmaktadır ($R^2=0.570$). Diğer bir ifadeyle, babaların bebek bakımına katılımları arttıkça bebeklerine bağlanma düzeyleri de yarı oranından fazla artmaktadır. ($\beta=0.365$).

5. TARTIŞMA

Erken çocukluk döneminde çocuğun gelişimi ve eğitiminde anneler kadar babalara da önemli sorumluluklar düşmektedir. Başka bir ifadeyle, annelerin ve babaların erken çocukluk döneminde çocuk gelişiminde farklı ama tamamlayıcı rolleri vardır (54, 127-129). Babaların yalnızca “yardımcı ebeveyn” değil, çocukla doğrudan etkileşim kuran, oyun oynayan ve duygusal bağ geliştiren bireyler olduğunu savunan Lamb’e göre baba-bebek bağlanması; çocuğun sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (130). Bu konuda son yıllarda yapılan araştırmalar da babaların çocuklarıyla kurdukları bağın, özellikle problem çözme becerileri, özgüven, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişim açısından kritik olduğunu göstermektedir (131-137). Baba-bebek bağlanması pek çok faktörden etkilenmektedir (4, 14, 24, 34-36). Literatürde çalışmalar ağırlıkla baba-bebek bağlanması (4, 16, 20, 22, 24, 25, 39, 119) ve babaların bakıma katılımları ile ilgilidir (14, 18, 24, 25, 41, 64). Literatürde daha az sayıda babaların ebeveynliğe yönelik özgüvenleri ile ilgili çalışmalara rastlanmaktadır (14, 43, 44, 64). Ebeveynlikte özgüven, özellikle babalar için, geleneksel rollerin ötesine geçerek bakım süreçlerine aktif katılımı da destekleyen önemli bir psikolojik kaynaktır. Belirli bir ebeveynlik görevini başarıyla yerine getirebileceğine inanan bir babanın, bu görevi sürdürme olasılığı daha yüksek olmakta; bu durum ise daha yüksek ebeveynlik başarısıyla sonuçlanmaktadır (138). Bu bağlamda hem ulusal hem de uluslararası araştırmaların büyük çoğunluğunun anneler üzerinden yürütüldüğü, dolayısıyla babaların ebeveynlik süreçlerindeki özgüven gelişiminin, literatürde yeterince temsil edilmediği görülmektedir. Nitekim, ebeveynlerin bebek bakımına yönelik özgüvenleri ve bunu etkileyen faktörleri ortaya koymayı amaçlayan Türkiye merkezli dokuz çalışmadan sadece birinin, yalnızca baba örneklemine odaklandığı görülmektedir (64). Benzer şekilde, ebeveyn öz yeterliğini değerlendirmede kullanılan ölçme araçlarına ilişkin 34 çalışmanın incelendiği uluslararası bir derlemede, yalnızca %9’unun (n=3) baba örneklemiyle yürütüldüğü saptandı (139). Bu doğrultuda, mevcut araştırmamız, babaların ebeveynlikteki özgüven gelişimini de odağına alarak alandaki bu önemli boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın bu bölümünde, babaların ebeveynliğe yönelik özgüvenleri ile bebek bakımına katılımlarının baba-bebek bağlanmasına etkisinin incelenmesi amacıyla yapılan araştırmadan elde edilen bulgular literatür doğrultusunda tartışıldı.

Bu araştırmada babaların ebeveynliğe yönelik özgüvenlerinin (28.85 ± 6.86), bebek bakımına katılımlarının (92.83 ± 15.20) ve baba-bebek bağlanmalarının (73.63 ± 7.34) orta düzeyde olduğu bulundu. Babaların ebeveynliğe yönelik özgüvenlerinin yüksek olması durumunda baba-bebek bağlanmasını yaklaşık yarı oranında, babaların bebek bakımına aktif katılmaları durumunda ise bağlanmayı yarıdan fazla arttığı bu araştırmanın ana bulgularıdır. Bandura'ya göre ebeveynlik özgüveni, bir ebeveynin ocuk bakımıyla ilgili görevleri düzenleme ve uygulama konusunda kendisine duyduğu inancı ya da yargısıdır (62). Bu araştırmada babaların ebeveynliğe yönelik zgven puan ortalamasının 28.85 ± 6.86 olduğu tespit edildi (Tablo 3). Bu bulgu babaların ebeveynlik rollerine ilişkin özgüvenlerinin orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Topal ve aka'nın 2025 yılında yaptıkları çalışmada bu değer 22.90 ± 4.43 (44), İlten ve arkadaşlarının çalışmasında 26.70 ± 2.80 olarak bulundu (140). Belirtilen çalışmalarda ve bu araştırmada zgvenlerin orta düzeyde olması, babaların ebeveynlik rollerini kültürel olarak hala ikincil görev olarak algıladıklarını düşündürmektedir. Uluslararası literatürde babaların ebeveynliğe yönelik zgven düzeylerinin, bu araştırmada ve ulusal çalışmalarda elde edilen bulgulara kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Örneğin Vance ve arkadaşlarının çalışmasında babaların zgven (aynı zgven leği kullanılarak) puan ortalamalarının oldukça yüksek olduğu (39.28 ± 3.90) görülmektedir (141). Amerika Birleşik Devletleri'nde Cabrera ve arkadaşları yaptıkları kapsamlı bir çalışmada da babaların zgven düzeylerinin oldukça yüksek olduğu belirtilmektedir. Bu yüksek özgüvenin; babalık doyumunu, motivasyonu ve çocukla geçirilen zamanı arttırdığı ifade edilmektedir (142). Benzer şekilde Seigny ve arkadaşları tarafından 2021 yılında Kanada'da (143) ve Wright ve arkadaşları tarafından ise 2022 yılında Avustralya'da yürütülen çalışmalarda da babaların özgüvenlerinin yüksek düzeyde olduğu bildirildi (138). Bu araştırma ile birlikte ulusal çalışmalardaki zgven düzeylerinin yukarıdaki çalışmalara göre düşük olmasının sebebi, kültürel normlardan ve aile içi rollerdeki dağılımın henüz eşit olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmada babaların yaşları ilerledikçe ebeveynlik özgüvenlerinin de arttığı gözlemlendi (Tablo 4). Kara ve arkadaşları ile Topal ve aka tarafından yapılan çalışmalarda da benzer şekilde babaların yaşları arttıa özgüvenlerinin de arttığı tespit edildi (14, 44). Kim ve arkadaşlarının çalışmasında da benzer şekilde daha ileri yaşta olan babaların, ebeveynlik rollerinde kendilerini daha yeterli hissettikleri saptandı (144). Bu durum, yaşla birlikte edinilen yaşam deneyimi ve bakım sorumluluğunun bireysel yeterlik algısını güçlendirmesiyle açıklanabilir.

Ayrıca, eğitim düzeyinin yükselmesiyle birlikte babaların ebeveynlik özgüvenlerinde anlamlı bir artış saptandı (Tablo 4). Kara ve arkadaşlarının çalışmasında, üniversite mezunu babaların özgüven puan ortalamaları ilköğretim ve lise mezunu olan babalardan daha yüksek bulundu (14). Erbaş ve Demirel lise ve üniversite eğitim düzeyine sahip babaların postpartum özgüvenlerinin daha iyi olduğunu ifade ederken (145); Suid ve Özkan'ın çalışmasında ise ilkokul ve ortaokul mezunu babaların özgüven puan ortalamasının, lise ve üniversite mezunu olanlardan daha düşük olduğu belirlendi (146). Telli ve Özkan'ın çalışmasında ise eğitim düzeyi arttıkça babaların babalık rolüne ilişkin daha olumlu algı ve davranış geliştirdikleri ifade edildi (13). Çin'de yapılan bir çalışmada ise lise ve üstü mezunu olan babaların güvenlik hislerinin daha fazla olduğu bulundu (147). Yukarıda belirtilen ulusal ve uluslararası çalışmalarda araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir. Bu ilişki, eğitimle kazanılan bilgi ve becerilerin ebeveynlik rolünü daha etkin biçimde yerine getirme kapasitesini artırmasıyla ve problem çözme becerisini geliştirmesiyle ilişkilendirilebilir.

Mesleki durum açısından değerlendirildiğinde ise memur olarak çalışan babaların ebeveynlik özgüvenlerinin diğer meslek gruplarına kıyasla daha yüksek olduğu belirlendi (Tablo 4). Bu sonuç, literatürdeki benzer bulgularla tutarlılık göstermektedir. Kara ve arkadaşlarının çalışmasında memur olarak çalışan babaların özgüvenlerinin farklı meslek grubundaki babalara göre daha yüksek olduğu bulundu (14). Telli ve Özkan'ın çalışmasında ise memur olan babaların babalık rolü algılarının daha yüksek olduğu saptandı (13). Uluslararası literatür de iş güvencesine sahip babaların çocuk bakımında kendilerini daha yeterli hissettiklerini belirtmektedir (144). Memur olarak çalışanların mesai saatlerinin daha düzenli ve daha kısa olması ve daha fazla izin hakları gibi avantajları, aile içi rollerin daha etkin biçimde üstlenilmesine olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, çocuk bakımına ayrılan sürenin artması, ebeveynlik deneyimini güçlendirerek babaların özgüvenini desteklediği düşünülmektedir.

Araştırmada eşleri (anneler) lisans ve üzeri mezunu olan, memur olan ya da serbest meslekle uğraşan babaların özgüven düzeylerinde diğer gruplara göre anlamlı bir farklılık saptandı (Tablo 4). Literatürde, daha yüksek eğitim gerektiren mesleklerde çalışan annelerin, babalarla birlikte bebek bakımını paylaşabildikleri ve babayı bebeğin tüm bakım süreçlerine dahil edebildikleri belirtilmektedir (73). Ayrıca, eğitim gerektiren mesleklerde çalışan annelerin daha demokratik tutumlar sergiledikleri ifade edilmektedir (148). Eğitimli

ve çalışan annelerin de ortak ebeveynlik konusunda daha bilinçli olmaları, eşlerini çocukların eğitimine katılım konusunda destekleyip teşvik etmeleri yoluyla, babalık rolleri konusundaki özgüvenlerini artırmaktadır.

Araştırmada gelirlerini giderlerinden fazla algılayan babaların özgüvenleri daha yüksek bulundu (Tablo 4). Topal ve Çaka tarafından yapılan çalışmada, gelirleri giderlerinden fazla olan babaların özgüvenlerinin daha yüksek olduğu belirtildi (44). Kara ve arkadaşlarının çalışmasında da benzer olarak babaların gelir düzeyi arttıkça özgüvenlerinin de arttığı saptandı (14). Uluslararası literatürde de sosyoekonomik düzeyi yüksek babaların özgüvenlerinin de yüksek olduğu ifade edilmektedir (144). Ailenin gelir düzeyinin yüksek olması, bebeğin bakımına yönelik ihtiyaçların daha kolay karşılanmasını sağlamaktadır. Bu durumun babaların ebeveynlik rolüne dair özgüvenlerini olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir.

Araştırmada anlamlı çıkmamakla birlikte üç ve üzeri çocuğa sahip olan babaların, tek çocuğa sahip babalara göre ebeveynlik özgüvenleri daha yüksek bulundu (Tablo 4). Ulusal literatür çocuk sayısı arttıkça babaların özgüvenlerinin de arttığı belirtilmektedir ve çalışmanın bu bulgusunu desteklemektedir (145, 146). Uluslararası literatür de benzer şekilde çocuk sayısı arttıkça babaların özgüven düzeylerinde de artış olduğunu belirtmektedir. Çocuk sayısı arttıkça babaların daha fazla deneyim kazanma fırsatı bulabildiği ve bakım süreçlerinde kendilerini daha yetkin hissettikleri ifade edilmektedir (149). Bir başka deyişle, ilk kez baba olan erkeklerde model gözlemleme fırsatının olmamasının ve toplumsal olarak annelik merkezli bakım kültürünün babaların özgüvenlerinin düşük olmasına yol açmakta; çocuk sayısı ile birlikte bebek bakımına katılım artarak özgüvenin de attığı düşünülmektedir.

Araştırmada bebeği 12 aylık olan babaların özgüvenlerinin bebeği daha küçük olan babalardan yüksek olduğu bulundu (Tablo 4). Krikirat ve arkadaşlarının 2025 yılında yaptıkları çalışmada, ebeveynlik deneyimi ve bebeğin yaşının artmasıyla, babaların daha yüksek özgüven gösterdikleri ve zaman geçtikçe babaların bebek bakımını yerine getirirken kendilerini daha rahat hissettikleri ifade edildi (150).

Araştırmanın ana bulgularından biri de güçlü bir güven duygusuna sahip babaların daha yüksek bağlanma düzeylerine sahip olmalarıdır (Tablo 4). Babaların ebeveynlik güveni, çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayabileceklerine dair inançlarını güçlendirmektedir. Özgüveni yüksek babalar, çocuklarıyla daha fazla zaman geçirmekte, bakım süreçlerine

aktif katılmakta ve ihtiyaçlara yanıt verme konularında daha rahat ve istekli davranmaktadır. Bu nedenle ebeveynlik özgüveni, baba-bebek bağlanmasını doğrudan şekillendiren kritik bir değişkendir. Topal ve aka tarafından 6–12 aylık prematüre bebeği olan 149 babanın katılımı ile gerçekleştirdikleri çalışmanın sonucunda zgven ve bağlanma düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulundu. Ebeveynlik zgveni arttıa, babaların bebeklerine olan bağlanma düzeylerinin de arttığı bildirildi (44). İlten ve arkadaşları tarafından 2024 yılında randomize kontrollü deneysel çalışmada, yenidoğan bakımına yönelik eğitim verilen babaların zgven puanlarının yüksek olduğu tespit edildi (140). Uluslararası yarı deneysel bir çalışmada da benzer şekilde eğitim verilen gruptaki babaların özgüvenlerinin ve bağlanma düzeylerinin arttığı belirtildi (43). Ulusal ve uluslararası literatür de araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir.

Araştırmanın önemli bulgularından biri de babaların bebek bakımına katılım puanlarının orta düzeyde (92.83 ± 15.20) olarak tespit edilmesidir (Tablo 5). Araştırmanın bu bulgusu, ulusal literatürde aynı bakıma katılım leği kullanılarak yürütülen ksz’n çalışmasında belirtilen (92.91 ± 14.54) bebek bakımına katılım puan ortalamasını desteklemektedir (151). Türkiye’deki önceki çalışmalar da babaların orta düzeyde bebek bakımına katıldıklarını ortaya koymaktadır (25, 73, 140). Uluslararası literatürde de benzer şekilde babaların bebek bakımına orta düzeyde katılım gösterdiklerini belirtilmektedir (152-155). Babaların orta düzeyde bebek bakımına katılımının kültürel normlardan ve anne merkezli bakım algısından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmada babaların bebek bakımına katılımları ile ilgili en önemli bulgu da ilgi ve oyun alt boyut puanlarının ykseklığidir (Tablo 6). Hem ulusal hem uluslararası literatüre bakıldığında babaların en fazla katılım gösterdikleri bakım aktivitesinin oyun olduğu görülmektedir (25, 73, 156). Çünkü oyun oynama doğal bir etkileşim biçimi ve babaların günlük yaşamda sıklıkla deneyimlediği bir etkinlik olduğundan bu bakım aktivitesi babalar tarafından kolaylıkla yerine getirilebilmektedir.

Araştırmada babaların eğitim düzeyleri yükseldikçe bebek bakımına katılımlarının arttığı sonucuna ulaşıldı (Tablo 6). Literatürde eğitimin babaların bebek bakımına katılmalarında etkisi olduğu bildirilmektedir (1, 18, 36, 73, 156, 157). zkan ve arkadaşlarının çalışmasında, babaların eğitim düzeylerinin ebeveynlik davranışları üzerinde belirgin bir etkisi olduğu tespit edildi (1). Benzer şekilde, başka bir araştırmada niversite mezunu babaların bebek bakımına ilişkin bilgi ve deneyimlerinin daha yüksek

olduğu saptandı (14). Bhattacharyya ve arkadaşlarının 2023 yılındaki çalışmasında ise eğitim düzeyi yükseldikçe babaların bebek beslenmesine katılımının da arttığı gözlemlendi (157). Amerika Birleşik Devletleri'nden, Tayvan'dan ve Tayland'dan babaların bebek bakımına katılımlarını incelemek amacıyla yapılan çalışmanın sonuçları, daha yüksek eğitim düzeyine sahip babaların bebek bakımına daha fazla katıldığını göstermektedir (156). Eğitim düzeyinin yükselmesi, babaların bilgi ve farkındalıklarının artmasına; ebeveynlik rollerini üstlenmede daha fazla sorumluluk almalarına olanak tanımaktadır. Nitekim ulusal ve uluslararası literatür, eğitim seviyesi yüksek babaların bebek bakımında kendilerini daha donanımlı hissettiklerini ve ebeveynlik ile toplumsal cinsiyet rollerine dair daha gelişmiş bir farkındalık sergilediklerini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın sonucunda kamuda çalışan babaların bebek bakımına daha fazla katıldıkları saptandı (Tablo 6). Ulusal literatürde baba mesleğinin bebek bakımına katılımı etkilediğine yönelik çalışmalar bildirilmektedir (25, 73, 158). Kuruçırak çalışmasında memur olan babaların bebek bakımına daha fazla katıldıkları belirtilirken, Ayrancıoğlu'nun çalışmasında ise kamu ya da özel sektörde çalışan babaların, serbest meslekte çalışan babalara göre daha fazla bebek bakımına katıldıklarını ifade edildi (73). Uludağlı ise uzun ve geç saatlere kadar süren çalışma saatlerinin, babanın katılımını engelleyebildiğini ifade etmektedir (158). Uluslararası literatürde ise düzenli iş sahibi babaların bebek bakımına daha fazla katıldıkları belirtilmektedir (154, 157). Memur olarak çalışanların çalışma saatlerinin diğer gruplara göre daha kısa olması ve izinli günlerinin daha fazla olması, babaların evde daha fazla vakit geçirmelerine ve bebekleri ile daha uzun süre ilgilenebilmelerine fırsat sunmaktadır.

Araştırmada babaların eşlerinin eğitim düzeyi ve mesleğinin Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu'nun yalnızca fiziksel bakım alt boyutu puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği saptandı. Eşleri lisans ve üzeri mezunu olan babaların bebek bakımına daha fazla katıldıkları tespit edildi (Tablo 6). Literatürde annelerin eğitiminin babaların bakıma katılımlarını artırdığını gösteren çalışmalar mevcuttur (25, 73, 159). Kuruçırak annelerin eğitim durumları arttıkça babaların bakıma katılımlarının da arttığını belirtmektedir. Başka bir çalışmada ise eşleri lisans ve lisansüstü mezunu olan babaların ortaokul ve lise mezunu olanlara göre bakıma katılım puanları daha yüksek bulundu (73). Uluslararası literatür de eşlerinin eğitim düzeyi yükseldikçe babaların bebek bakımına daha fazla katıldıklarını göstermektedir (154). Annenin yüksek

öğrenim düzeyi ve bilinçli tutumu, babanın çocuk gelişimi konusundaki sorumluluklarını fark etmesine, baba-bebek iletişiminin güçlendirilmesine ve babaların bakıma katılımının önemi konusundaki farkındalığının artmasına olanak sağlamaktadır.

Ayrıca eşleri memur olarak çalışan babaların bebeklerinin bakımında daha fazla yer aldıkları saptandı (Tablo 6). Literatürde annenin çalışmasının babanın bebek bakımına katılımını artırdığını belirten çalışmalar bulunmaktadır (25, 73, 158, 159). Kuruçırak tarafından yapılan çalışmada eşleri memur olarak çalışan babaların fiziksel bakım alt boyut puanlarının daha yüksek olduğu saptandı (73). Ayrancıoğlu'nun çalışmasında eşleri kamuda ya da özel sektörde çalışan babaların, eşleri çalışmayan babalara göre daha fazla bakıma katıldıkları tespit edildi (25). Başka bir çalışmada ise annenin çalışmasının, baba katılımını arttırabilen bir faktör olduğu ifade edilmektedir (158). Uluslararası literatür de benzer şekilde eşleri çalışan babaların bebekleri ile yalnız vakit geçirme oranının arttığını, böylelikle de bebek bakımına daha fazla katıldıklarını ifade etmektedir (6, 154, 160). Annenin çalışma hayatına katılması, çocukla ilgili sorumlulukların eşler arasında daha dengeli paylaşılmasını teşvik etmekle birlikte, babaların bakım süreçlerine aktif katılım göstermelerini hem gerekli kılmakta hem de bu rolü benimsemelerini hızlandırmaktadır.

Araştırmada babaların bebek bakımına ayırdıkları süre ile bakıma katılım puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edildi. Bakıma katılım puanları bakıma iki saat ve üzerinde katılan babalarda daha yüksek saptandı (Tablo 6). Literatürde Kuruçırak tarafından yapılan çalışmanın bulguları da bakım süresi arttıkça babaların bakıma katılım puanlarının arttığını göstermektedir (73). Ayrancıoğlu'nun çalışmasında bebeği ile daha sık ilgilenen babaların daha yüksek puanlar aldığı belirtildi (25). Başka bir çalışmada da bebeğiyle günde beş saatten fazla zaman geçiren babaların bağlanma puanlarının, daha az zaman geçirenlere kıyasla anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulundu (161). Schaber ve arkadaşlarının çalışması ise, babalık izninin süresinin baba-bebek bağlanması üzerindeki etkisi inceleyen prospektif bir kohort çalışmasıdır. Çalışmanın sonucunda; daha uzun babalık izninin daha fazla bakım süresine ve bunun da daha güçlü bir bağlanma düzeyine katkı sağladığı gözlemlendi (162). Babanın bebek bakımına ayırdığı sürenin artması, motivasyonunun güçlenmesini, sorumluluk düzeyinin yükselmesini ve bebekle kurduğu ilişkinin daha nitelikli hale gelmesini sağlamaktadır. Çocuklar ile geçirilen zamanın süresi kadar içeriğinin ve arada kurulan etkileşimin niteliğinin öneminin vurgulandığı Geoffrey L. Brown ve arkadaşlarının çalışması ise uyaranlı etkileşimde daha

fazla bulunan babaların bebekleriyle güvenli bağ kurma olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir (163).

Baba-çocuk ilişkisi ve bağlanma arasındaki teorik ve ampirik bağlantıları ele alan araştırmaların özetlendiği Cabrera'nın çalışması, babaların da anneler kadar bağlanma figürü olabileceği, bebeklerin babalarına da güvenli bağlanma geliştirebildiğini ve babaların da duyarlı bakım sağlayabildiğini göstermektedir (164). Bu bağlamda babaların bebekleri ile duygusal ve fiziksel temas kurmaları ve bu temasın da doğumdan sonra en kısa sürede başlatılması, bağlanma duygusunun sağlıklı bir şekilde gelişebilmesi açısından büyük önem taşır. Doğum sonrası fiziksel temas yoluyla babaların bakıma dahil edilebilmesinin en kolay yollarından biri de ten tene temas (skin-to-skin contact, SSC) uygulamasıdır. Bu konuda yapılan birçok çalışma, doğumdan sonraki ilk saatlerde SSC uygulayan babaların bağlanma puanlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu göstermektedir (165-169). Araştırma sonuçları ten tene temasın sadece anneler için değil, babalar için de güçlü bir bağlanma aracı olduğunu bilimsel olarak desteklemektedir. Ayrıca bu temasın, babalık kimliğinin güçlenmesine katkı sağlamakla birlikte, bebekle kurulan duygusal yakınlığı artırarak babanın güven duygusunu da desteklediği vurgulanmaktadır. Sonuç olarak bebekle sık ten tene temas etmenin baba-bebek bağlanmasını arttırdığı ve bu babaların bebeğin bakımında daha fazla rol aldığı ifade edilmektedir (165-169). Bu doğrultuda Shorey ve arkadaşlarının çalışmasında, 1995–2015 yılları arasında yayımlanmış 12 çalışma (10 nicel, 2 nitel) analiz edildi ve sonuçta ten tene temasın, babaların ebeveynlik rolünü benimsemelerini, özgüvenlerini, bebekle etkileşimlerini ve aralarındaki bağlanmayı olumlu yönde etkilediği saptandı (169). Kara ve Çetinkaya'nın yaptığı deneysel araştırmanın sonucunda, bebeklerini doğumdan hemen sonra kucağına alan ve bakım sürecine katılan babaların bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu saptandı. Ayrıca bebeğini doğumdan hemen sonra kucağına alan babaların %48'i, bebeğinin bakımına sık sık katıldığını, buna karşılık bebeğini kucağına almayan babaların ise %84'ü, bakım sürecine nadiren katıldığını ya da hiç katılmadığını ifade etti (170). Başka araştırmada ise; doğumdan sonraki ilk 24 saatte fiziksel temas kuran babaların daha yüksek bağlanma düzeyine sahip olduğu saptandı (171). Söz konusu çalışmaların sonuçları, mevcut araştırmanın bulgularıyla tutarlılık göstermektedir.

Baba-bebek bağlanma düzeylerini etkileyen faktörlerin incelendiği Kobya Bulut ve arkadaşları tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre ise, bebeğini uyutan,

banyosunu yaptıran, alt değiştiren ve masaj yapan babaların bağlanma puanları, bu bakım görevlerini yapmayanlara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek bulundu. Özellikle bebeğini uyutan babaların %10.4’nde bağlanma puanlarında artış gözlendi (24). Öksüz’n (151) ve Ayrancıoğlu’nun (25) alışmaları babaların bebek bakımına katılımları arttıķa baba-bebek bağlanma düzeylerinin de arttığı saptandı. Yapılan bir başka çalışmada, çocuklarının bakımına daha fazla katılan babaların daha güvenli bağlanma geliştirdiği gözlendi (161). Yıldız ve arkadaşlarının 2025 yılında gerçekleştirdiği çalışmanın sonucunda ise, babaların bebeğin beslenmesi, korunması, hijyeninin sağlanması, ağladığında sakinleştirilmesi ve temel ihtiyaçlarının karşılanması gibi bakım süreçlerine katılımının, baba-bebek bağlanmasını güçlendirdiği vurgulandı (172). Literatürdeki bu bulgular, mevcut araştırmanın sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir.

Çalışmanın bulgularıyla yakın benzerlik gösteren Fuertes ve arkadaşları tarafından yapılan uzunlamasına araştırmada; bebeğiyle daha fazla zaman geçiren, ihtiyaçlarına duyarlı şekilde yanıt veren ve bakım verme süreçlerine aktif katılım sağlayan babaların daha güvenli bağlanma ilişkisi geliştirdiği saptandı. Ayrıca bakım ve oyun süreçlerine dahil olmanın babaların bağlanmalarını %70 arttırdığı tespit edildi ($R^2=0.70$) (38). Bizim alışmamızda bu oran %57 olarak saptandı ($R^2=0.570$) (Tablo 11). M. Zareı Salehabadeı ve arkadaşlarının İran’da yaptıkları çok yakın tarihli çalışmanın sonuçlarına göre ise; doğum sonrası depresyon yaşayan babaların, bebeklerine karşı daha düşük düzeyde bağlanma gösterdiği gözlendi. Bu durumun ise hem duygusal yakınlık hem de bakım verme davranışlarında azalma durumundan kaynaklandığı belirtildi (173).

Özellikle ilk kez baba olan bireylere ebeveynlik rollerini yerine getirebilme ve bebek bakımı konularında, doğum öncesinde ve sonrasında eğitim verilmesi oldukça önemlidir (3, 6, 10, 41, 72). Çünkü doğum sonu süreçler ve bebek bakımı konularında yeteri kadar bilgi ve tecrübesi olmayan babalar, özellikle bebekle temas kurma ve bakıma katılma konularında çekimser davranabilir, bu da baba ve bebek arasında kurulması gereken bağın sağlıklı ilerlemesine engel olabilmektedir (11, 14, 44, 65). Bu konuda yapılan ulusal ve uluslararası araştırmaların sonuçları; bebek bakımı konusunda eğitim alan babaların bakımda daha aktif rol aldıklarını ve böylelikle bağlanma düzeylerinin arttığını göstermektedir (41, 166 ,174).

Literatürde Trahan tarafından yapılan çalışmanın sonuçları; babalık özgüveni ile baba katılımı arasındaki ilişkinin çift yönlü (bi-directional) olduğunu ortaya koymaktadır

(175). Yüksek paternal özgüven, babaların çocuk bakımına daha fazla katılım göstermelerine destek olurken; aynı zamanda, aktif baba katılımı, babaların kendilerini ebeveynlikte daha yeterli hissetmelerini sağlar. Başka bir ifade ile özgüven ve bakıma katılım durumları birbirlerini besler ve güçlendirir (1, 9, 18, 41). Ulusal ve uluslararası yapılan birçok çalışma da bu sonucu desteklemektedir (41, 176, 177).

Sonuç olarak araştırma; babaların ebeveynliğe yönelik özgüvenlerinin yüksek olması durumunda baba-bebek bağlanmasını %44.6 oranında (Tablo 10), babaların bebek bakımına katılımları durumunda ise bağlanmayı %57 oranında (Tablo 11) yordadığı belirlenmiştir. Literatürde yer alan tüm bu çalışmalar, elde ettiğimiz bulguların geçerliliğini pekiştirmektedir. Ayrıca araştırmanın baba-bebek bağlanmasını etkileyen psikososyal değişkenleri nicel olarak ortaya koyması bakımından da literatüre önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Babaların ebeveynliğe yönelik özgüvenleri ile bebek bakımına katılımlarının bağlanma düzeyleri üzerine etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilen araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıda sunuldu.

- Babaların yaşları, eğitim düzeyleri, meslekleri, eşlerinin eğitim düzeyleri ve meslekleri, gelir durumu algıları, bebeklerinin yaşları, bebek bakımına tek başlarına katılma durumları, günlük bakıma katılma süreleri ve bakım verme konusunda kendilerine güven düzeyleri ile KEKGÖ toplam puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı olduğu tespit edildi ($p<0.01$).
- Babaların; eğitim düzeyleri, meslekleri, bebek bakımına tek başlarına katılma durumları, günlük bakıma katılma süreleri ve bakım verme konusunda kendilerine güvenme düzeyleri ile Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı olduğu tespit edildi ($p<0.01$).
- KEKGÖ ile sabır ve hoşgörü alt boyutu, etkileşimde zevk alt boyutu ve B-BBÖ arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptandı.
- Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu ile sabır ve hoşgörü alt boyutu arasında pozitif yönlü orta düzeyde; etkileşimde zevk alt boyutu ve B-BBÖ arasında ise pozitif yönlü güçlü ileri derecede anlamlı bir ilişki olduğu tespit edildi.
- Babaların ebeveynliğe yönelik özgüvenlerinin yüksek olmasının bağlanma düzeylerini %44.6 oranında arttırdığı saptandı.
- Babaların bebek bakımına katılımlarının bebeklerine bağlanma düzeylerine %57 oranında katkı sağladığı tespit edildi.

Bu sonuçlar doğrultusunda, babaların ebeveynliğe yönelik özgüvenlerinin ve bakıma katılımlarının, böylelikle de baba-bebek bağlanmasının olumlu yönde gelişmesi için önerilerimiz aşağıda belirtilmiştir;

- Bireyler çocuk sahibi olmaya karar verdikten sonra aile merkezli bakım ilkeleri doğrultusunda anne ile birlikte baba adayının da gebelik, doğum ve doğum sonu süreçlerde duygusal, psikolojik, sosyal ve beceri yönünden ebeveynliğe yönelik hazır oluşları değerlendirilmeli, ihtiyaç duyulan konularda gerekli destek sağlanmalıdır.

- Babalara prenatal dönemden başlayarak, doğum ve doğum sonu süreçler hakkında bilgi verilmeli, anne ve bebekte olan değişimler anlatılmalıdır.
- Hemşireler tarafından babaların çocuk bakımına yönelik özgüvenlerinin artırılması, çocuk gelişimindeki önemlerinin vurgulanması ve annelerle eşit düzeyde birincil bakım verici olarak sürece dahil olmaları sağlanmalıdır.
- Bebeklerle duygusal bağ kurmanın önemi, doğru bebek bakımı ve sağlıklı bir ebeveynlik rolünün kazanılması gibi konularda babalara bilgi ve danışmanlık verilmelidir.
- Hemşireler, baba-bebek bağlanmasının erken dönemde kurulmasını desteklemek ve sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla eğitim ve danışmanlık rollerini etkin biçimde kullanmalıdır. Yüz yüze düzenlenen eğitimlere katılım sağlayamayan babaların desteklenmesi amacıyla çevrimiçi veya kurumsal eğitim programlarının geliştirilmesi önerilmektedir.
- Doğum sonrası erken dönemde bebek ile fiziksel temasın bağlanmanın desteklenmesindeki önemi vurgulanmalı ve babalar, doğum sonrasında mümkün olan en kısa sürede bebekleri ile etkileşime geçmeleri konusunda teşvik edilmelidir.
- Doğum sonrası dönemde babaların bebek bakımına aktif katılımını teşvik etmek amacıyla, mevcut doğum sonrası izin politikaları yeniden düzenlenmeli ve babalara yönelik destekleyici izin uygulamaları geliştirilmelidir.
- Araştırmanın daha geniş ve farklı popülasyonlarla yapılacak çalışmalarla genellenebilirliğinin artırılması önerilmektedir.
- Bu sonuçlar doğrultusunda, babaların doğum sonrası dönem hakkında hemşireler tarafından bilgilendirilmelerinin önemi anlaşılmaktadır. Hemşireler, babaların bebekleri ile rahat iletişim kurabilmeleri, aralarındaki bağı geliştirebilmeleri, doğumdan itibaren babalık rolünü benimseyebilmeleri ve bu role ilişkin özgüvenlerinin desteklenmesine yönelik fırsatlar oluşturmada önemli bir rol oynamaktadır.

7. KAYNAKLAR

1. Özkan H, Çelebioğlu A, Üst ZD, Direk FK (2016). Doğum sonu dönemde babaların ebeveynlik davranışlarının incelenmesi. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi 6(3): 191–196.
2. Koptur A, Güner Emül T (2017). Fetüs ve yenidoğanda bağlanmanın iki yüzü: Maternal ve paternal bağlanma. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 33(3): 138-152.
3. Canbay ÇF (2020). Babalara verilen web tabanlı eğitimin doğum sonrası fonksiyonel durumlarına etkisi. Doktora tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Anabilim Dalı, Aydın.
4. Düdükçü FT, Aslan FT (2020). Baba-bebek bağlanması ve bağlanmayı etkileyen faktörlerin belirlenmesi. Archives of Health Science and Research 7(1): 43-49.
5. Kuzucu Y (2011). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi 4(35): 79-91.
6. Raley S, Bianchi SM, Wang W (2012). When do fathers care? Mothers' economic contribution and fathers' involvement in child care. American Journal of Sociology 117(5): 1422-1459.
7. Annor F (2016). Work–family demands and support: Examining direct and moderating influences on work–family conflict. Journal of Workplace Behavioral Health 31(2): 87-103.
8. Zeybekoğlu Ö (2013). Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile. Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi 3(2): 297-328.
9. İbrice T (2019). Eşi doğum yapacak baba adaylarının stres, depresyon ve anksiyete durumlarının belirlenmesi. Yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Gaziantep.
10. Onus EC (2019). İlk kez baba olanlara verilen telefonla kısa mesaj desteğinin doğum sonu kaygı, depresyon ve özgüvene etkisi. Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Ana Bilim Dalı, Malatya.
11. Güleç D, Kavlak O, Sevil Ü (2014). Ebeveynlerin doğum sonu yaşadıkları duygusal sorunlar ve hemşirelik bakımı. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma 11(1): 54-59.

12. Cheng CD, Volk AA, Marini ZA (2011). Supporting fathering through infant massage. *The Journal of Perinatal Education* 20(4): 200-209.
13. Telli AA, Özkan H (2016). 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi* 6(2): 127-134.
14. Kara F, Uçan S, Güzel A (2017). Babaların bebek bakımı konusundaki özgüvenleri ve etkileyen faktörler. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2: 92-96.
15. Aydemir HK, Alparslan Ö (2016). Anne-bebek bağlanma ölçeğinin Türk toplumuna uyarlanması: Aydın örneği, *Çağdaş Tıp Dergisi* 6(3): 188-199.
16. Güleç D, Kavlak O (2015). Baba-bebek bağlanması ve hemşirenin rolü. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences* 7(1): 63-68.
17. Çetin A, Ersoy AÖ (2017). 12-14 yaş arası ergenlerin sosyal beceri düzeyi ile ebeveynlerine bağlanma güvenliği arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi* 7(2): 419-440.
18. Arslanlı SE, Çelebioğlu A (2022). Babaların yenidoğan bakımına katılmasının baba bebek bağlanmasına etkisi. *Doğu Karadeniz Sağlık Bilimleri Dergisi* 1(3): 58-67.
19. Mathews TL, Emerson MR, Moore TA, Fial A, Hanna KM (2019). Systematic review: feasibility, reliability, and validity of maternal/caregiver attachment and bonding screening tools for clinical use. *Journal of Pediatric Health Care* 33(6): 663-674.
20. Korkmaz H (2020). 0-1 Yaş bebeği olan annelerde postpartum depresyonun baba-bebek bağlanmasına etkisi. Yüksek lisans tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Anabilim Dalı, Tokat.
21. Topaloğlu ZÇ (2013). 4-5 yaş çocuklarının sosyal yetkinlik, saldırganlık, kaygı düzeyleri ile anne babalarının ebeveyn öz yeterliliği algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Denizli.
22. Kara M, Çetinkaya Ş (2019). Türk toplumunda babalık kavramı ve baba-bebek bağlanmasında hemşirelik. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi* 11(2): 200-210.

23. Benware J (2013). Predictors of father-child and mother-child attachment in two-parent families. Graduate theses and dissertations, Utah State University, Utah.
24. Bulut HK, Çalık KY, Yıldız NK (2023). Father-baby attachment levels and influencing factors. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi 6(3): 559-567.
25. Ayrancıoğlu İ (2023). 6-12 aylık bebeği olan babaların bebek bakımına katılımlarının baba-bebek bağlanmasına etkisi. Yüksek lisans tezi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı, İstanbul.
26. Scoloveno M, Sherwen L (1995). Nursing care of the childbearing family. 5th ed. Appleton and Lange, Londra.
27. Kavlak O, Şirin A (2009). Maternal bağlanma ölçeğinin Türk toplumuna uyarlanması, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi 6(1): 188-202.
28. Turhal A (2019). Gebelik ve doğum sonrası dönemde anne bebek bağlanması ve annelerin kaygı düzeyleri. Yüksek lisans tezi, Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Düzce.
29. Dereli SY (2013). Prenatal anne- bebek bağlanması. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma 10(3): 28-33.
30. Şatır DG, Altıntaş RY, Sevil Ü (2022). Annelerin yaşadığı doğum deneyimi ile doğum sonu anne bağlanma arasındaki ilişkinin incelenmesi. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 38(2): 103-108. doi: 10.53490/eghehemsire.1098317.
31. Akarsu RH, Tuncay B, Alsaç SY (2017). Anne- bebek bağlanması kanıta dayalı uygulamalar. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 6(4): 275-279.
32. Kadiroğlu T, Tüfekci FG (2022). Effect of infant care training on maternal bonding, motherhood self-efficacy and self-confidence in mothers of preterm newborns. Maternal and Child Health Journal 26(1): 131-138.
33. Gürol A (2010). Bebek masajının anne bebek bağlanması ve emzirme başarısına etkisi. Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Sivas.
34. Başdaş Ö, Efe YS, Erdem E, Özdemir A, Güneş T, Öztürk A (2022). Anne bebek bağlanmasını etkileyen faktörler. YOBÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi 3(2): 130-136.

35. Belsky J, Fearon RP (2008). Bağlanma güvenliğinin nclleri. Bağlanma el kitabı: Teori, araştırma ve klinik uygulamalar. 2. Baskı. Guilford Press. New York; Sayfa: 295-316.
36. Dinę S (2014). Baba-bebek arasındaki bağlanma durumu ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. Yüksek Lisans tezi, İştanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, ocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İştanbul.
37. Scism AR, Cobb RL (2017). Integrative review of factors and interventions that influence early father–infant bonding. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing*, 46(2): 163-170.
38. Fuertes M, Faria A, Beeghly M, Lopes-dos-Santos P (2016). The effects of parental sensitivity and involvement in caregiving on mother–infant and father–infant attachment in a Portuguese sample. *Journal of Family Psychology* 30(1): 147-156.
39. Gl U (2020). Preterm doğmuş bebeklerin baba-bebek bağlanmasının incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, ocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Trabzon.
40. Rahimi S, Nourian M, Varzeshnejad M, Mahdizadeh M, Nasiri M (2022). Effect of Fathers’ Involvement in the Care of Neonates with Congenital Anomalies on Paternal Bonding: A Quasi-Experimental Study. *Iranian Journal of Neonatology* 13(1): 46-54.
41. Kara M (2022). Baba adaylarına bebeğin günlük bakımı, paternal bağlanma konusunda verilen eğitimin baba-bebek bağlamasına etkisi. Doktora tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Adana.
42. Duranoğlu R (2024). Antenatal dönemde baba adaylarına verilen kanguru bakımı eğitiminin postpartum baba-bebek bağlanmasına etkisi. Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Anabilim Dalı, Kahramanmaraş.
43. Phianching K, Chaimongkol N, Pongjaturawit Y (2020). Effects of the parental sensitivity intervention among mothers and fathers of preterm infants: a quasi-experimental study. *Pacific Rim International Journal of Nursing Research* 24(2): 246-259.

44. Topal S, Caka SY (2025). The relationship between parenting confidence and attachment in fathers of preterm infants: A cross-sectional study. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi* 14(1): 146-153.
45. Gökler R, Atamtürk E (2021). Ebeveynlik rollerindeki değişim. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi* 2(2): 151-177.
46. Hamarta E, Baltacı Ö, Üre Ö, Demirbaş E (2010). Lise öğrencilerinin utangaçlıklarının algılanan anne baba tutumları ve problem çözme yaklaşımları açısından incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* 21(21): 73-82.
47. Demirutku K (2019). Değerlerin edinilmesinde ailenin rolü. *Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Aile Eğitim Programı Kitapçığı*, Ankara.
48. Belli M, Didişen NA, Yılmaz HB (2021). Geçmişten günümüze değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine katkıları. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 8(2): 366-371.
49. Türk Dil Kurumu (TDK) (2022). [online]. Available from: <https://sozluk.gov.tr/> [Accessed 14 December 2023].
50. Lamb ME (2000). The history of research on father involvement. *Marriage & Family Review* 29(2-3): 23-42.
51. Kocatepe B, Bilgi S (2018). Toplumsal bir inşa olarak babalık: annelerin yaşam öykülerinde baba imgesi. *Fe Dergi* 10(2): 43-59.
52. Draper J. (2002) Men's passage to fatherhood: an analysis of the contemporary relevance of transition theory, *Journal of Nursing Inquiry* 10(1): 66-78.
53. Adamsons K, Johnson SK (2013). An updated and expanded meta-analysis of nonresident fathering and child well-being, *Journal of Family Psychology* 27(4): 589-599.
54. Kil H, Martini J, Andrade BF (2020). Parental attributions, parenting skills, and readiness for treatment in parents of children with disruptive behavior. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment* 42(3): 464-474.

55. Uyanık Ö, Ünsal KÜ, İnal KG, Can YM (2016). An investigation of the relationship between fathers and their children at preschool level. *Journal of Theoretical Educational Science* 9(4): 515-531.
56. Durmuş E, Sumbas E, Haylı RG, Çok R (2021). Çocukluktan yetişkinliğe baba kavramı. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi* 57: 174–191.
57. Govier T (1993). Self-trust, autonomy and self-esteem. *Hypatia* 8(1): 99–120.
58. Kaya N, Tastan N (2020). Özgüven üzerine bir derleme. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 10(2): 297-312.
59. Lauster P (2010). Özgüven öğrenilebilir. 1. Baskı. Çevirmen: Yarbaş L, İlya Yayınevi. İzmir.
60. Bandura A (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review* 84(2): 191–215.
61. Mutluer S (2006). Özgüven oluşmasında manevi değerlerin rolü. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri (Din Psikolojisi) Anabilim Dalı, Ankara.
62. Bandura A (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist*, 28(2):117-148.
63. Yılmaz B, Oskay Ü (2021). Karitane ebeveyn kendine güven ölçeği: Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Cukurova Medical Journal* 46(2): 801-813.
64. Şayık D, Örsal Ö (2019). Türkiye’de ebeveynlerin bebek bakımı konusundaki özgüvenleri ve etkileyen faktörler: sistematik derleme. *Osmangazi Tıp Dergisi* 41(4): 434-447.
65. Tepe EE (2019). Babaların çocuk bakımına katılımında kendi annelerinin etkisi üzerine bir çalışma: Sakarya ili örneği. *Folklor Akademisi Dergisi* 2(1): 121-140.
66. Tognasso G, Gorla L, Ambrosini C, Figurella F, De Carli P, Parolin, Santona A (2022). Parenting stress, maternal self-efficacy and confidence in caretaking in a sample of mothers with newborns (0–1 month). *International Journal of Environmental Research and Public Health* 19(15): 9651.

67. ardak G, ünüvar P (2022). Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların özgüven ve yaşam doyumlarının çocukları ile ilişkilerine yansımaları. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (63): 462-482.
68. Eggebeen D J, Knoester C (2001). Does fatherhood matter for men. Journal of Marriage and Family 63(2): 381-393.
69. Missler M, Van Straten A, Denissen J, Donker T, Beijers R (2020). Effectiveness of a psychoeducational intervention for expecting parents to prevent postpartum parenting stress, depression and anxiety: a randomized controlled trial. BMC Pregnancy and Childbirth 20: 1-12.
70. An HS, Bang KS (2014). Effects of newborn care education for first-time fathers on their knowledge and confidence in newborn care at postpartum one month. J Korean Acad Nurs 44(4): 428-436.
71. Wells MB, Kerstis B, Andersson E (2021). Impacted family equality, self-confidence and loneliness: a cross-sectional study of first-time and multi-time fathers'satisfaction with prenatal and postnatal father groups in Sweden. Scandinavian Journal of Caring Sciences 35(3): 844-852.
72. Avcıbaşı İM (2024). İlk kez baba olacıklara Roy Adaptasyon Modeline göre verilen eğitimin babalık rolüne etkisi. Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Edirne.
73. Kuruçırak Ş (2010). 4-12 aylık bebeği olan babaların, babalık rolü algısı ile bebek bakımına katılımı arasındaki ilişki. Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Antalya.
74. Bal S (2014). İlk kez babalık deneyimi yaşayan erkeklerin bebek bakımına katılmaya ilişkin görüşleri ve bakıma katılma durumları. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara.
75. Kavlak O, Şirin A (2007). Anne ve babaya ait bağlanma ve hemşirenin rolü. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi 23(2): 183-194.

76. Latifses V, Estroff DB., Field T, Bush JP (2005). Fathers massaging and relaxing their pregnant wives lowered anxiety and facilitated marital adjustment. *J Bodyw Mov Ther* 9(4): 277-282.
77. Yorulmaz D (2019). Babanın çocuk bakımına katılması. *Journal of Traditional Medical Complementary Therapies* 2(3) :138-141.
78. Rempel LA, Rempel JK (2011). The breastfeeding team: the role of involved fathers in the breastfeeding family. *Journal of Human Lactation* 27(2):115-121.
79. Bretherton I (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Dev Psychol* 28(5): 759-775.
80. Darwin Z, Galdas P, Hinchliff S, Littlewood E, McMillan D, McGowan L, Gilbody S, Born and Bred in Yorkshire (BaBY) team (2017). Fathers'views and experiences of their own mental health during pregnancy and the first postnatal year: A qualitative interview study of men participating in the UK Born and Bred in Yorkshire (BaBY) cohort. *BMC Pregnancy and Childbirth* 17: 1-45.
81. Bal S, Koç G (2020). Babaların bebek bakımına katılımının sağlanmasında hemşirenin rolü. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi* 5(2): 90-96.
82. Erdoğan A (2004). Çocuğun psikososyal gelişiminde babanın rolü. *Journal of New Symposium* 42(4): 147-153.
83. Allport BS, Johnson S, Aqil A, Labrique AB, Nelson T, Kc A, ... Marcell, AV (2018). Promoting father involvement for child and family health. *Academic pediatrics* 18(7): 746-753.
84. Cano T, Perales F, Baxter J (2019). A matter of time: Father involvement and child cognitive outcomes. *Journal of Marriage and Family* 81(1): 164-184.
85. Özyürek A, Salcı O, Mamiyev D, Çekiç İ, Sağlam C, Nazlı B (2018). Evaluation of father participation in preschool education according to teachers'opinions. *Journal of Uludağ University Faculty of Education* 31(2): 613-631.
86. Türkoğlu B, Çeliköz N, Uslu M (2013). Fathers'views about perceptions of quality time with their children between the ages of 3-6. *Journal of Research in Education and Teaching* 2(2): 54-71.

87. Tin N, Alptekin D (2022). Tarihsel süreçte babalık deneyimlerinin toplumsal cinsiyet analizi. *Sosyoloji Dergisi* (43): 155-191.
88. Çıldır G, Karakoç A, Karaca S (2014). Babaların bebek bakımına katılımının değerlendirilmesi. *Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi* 10(4): 1-15.
89. Shorey S, Ng YPM, Ng ED, Siew AL, Morelius E, Yoong J, Gandhi M (2019). Effectiveness of a technology-based supportive educational parenting program on parental outcomes (Part 1): Randomized controlled trial. *J Med Internet Res* 21(2): 1-18.
90. Sullivan O, Billari FC, Altintas E (2014). Fathers' changing contributions to child care and domestic work in very low-fertility countries: The effect of education. *Journal of Family Issues* 35(8): 1048-1065.
91. Monteiro L, Fernandes M, Torres N, Santos C (2018). Father's involvement and parenting styles in Portuguese families: The role of education and working hours. *Análise Psicológica* 35(4): 513-528.
92. Poh HL, Koh SSL, Seow HCL, He HG (2014). First-time fathers' experiences and needs during pregnancy and childbirth: A descriptive qualitative study. *Midwifery* 30(6): 779-787.
93. Keskin G, Çam O (2007). Bağlanma süreci: Ruh sağlığı açısından literatürün gözden geçirilmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi* 23(2): 145- 158.
94. Yaşar ÇÇ (2020). Baba adaylarında yetişkin bağlanma tipi, anksiyete düzeyi, aleksitiminin prenatal ve postnatal baba bebek bağlanmasında etkileri. *Tıpta Uzmanlık Tezi*, Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul.
95. Yılmaz SD (2013). Prenatal maternal-fetal attachment. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi* 10(3): 28-33.
96. Tüzün O, Sayar K (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen Adam* 19(1): 24-39.
97. Karataş Z (2017). Bağlanma kuramı açısından kurum bakımının çocuklar üzerindeki etkileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 10(54): 867-875.

98. Soysal AŞ, Bodur Ş, İşeri E, Şenol S (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. Klinik Psikiyatri 8(2): 88-99.
99. Arı S (2012). Anne bebek bağlanması ile doğum sonu depresyon arasındaki ilişki. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Anabilim Dalı, İstanbul.
100. Keskin G, Çam O (2009). Adolescence and attachment process: review of the literature in terms of mental health. Yeni Symposium Journal 47(2): 52-59.
101. Goulet C, Bell L, Paul D, Lang A (1998). A concept analysis of parent infant attachment. Journal of Advanced Nursing 28(5): 1071-1081.
102. Üzel N, Özbacı S (2018). Bağlanma doğum öncesi ve sonrası dönemde bağlanmanın güçlendirilmesi. Birinci baskı. Modern Tıp Kitabevi, Ankara; Sayfa: 42-49.
103. Singh N (1988). A secure base: clinical applications of attachment theory. By John Bowlby. The British Journal of Psychiatry 153(5): 721-721.
104. Bowlby J, World Health Organization (1952). Maternal care and mental health: A report prepared on behalf of the World Health Organization as a contribution to the United Nations programme for the welfare of homeless children. [online]. Available from: <https://iris.who.int/items/b46ac615-404a-40e8-8d9a-e286f515f0ca>. [Accessed 12 Ocak 2025].
105. Bretherton I (1992). The origin of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. Develop -mental Psychology 28(5): 759-775.
106. Kesebir S, Kavzoğlu SÖ, Üstündağ MF (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar 3(2): 321-342.
107. Van der Horst FCP, Leroy HA, Van der Veer R (2008). “When strangers meet”: John Bowlby and Harry Harlow on attachment behavior. Integrative Psychological & Behavioral Science 42(4): 370-388.
108. Yüksel M, Kurtuluş H (2016). Okul öncesi dönemdeki 4-5 yaş grubu öğrencilerin benlik kavramı ve bağlanma stillerinin anne davranışları açısından incelenmesi. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi 5(2): 182-195.
109. Bowlby J (1977). The making and breaking of affectional bonds: II. some principles of psychotherapy. The British Journal of Psychiatry 130(5): 421-431.

110. Bowlby J (1958). The nature of the child's tie to his mother. *International Journal of Psychoanalysis* 39:350-373.
111. Ainsworth MS (1989). Attachments beyond infancy. *Am Psychol* 44(4): 709-716.
112. Ainsworth MDS (1978). The bowlby-ainsworth attachment theory. *Behavioral and brain sciences* 1(3): 436-438.
113. Bowlby J (2012). Güvenli Bir Dayanak. 1. Baskı. Çeviren: Güneri S, Psikoterapi Enstitüsü Yayınları. İstanbul; Sayfa: 15-22.
114. Nacar E, Gökkaya F (2019). Bağlanma ve maternal bağlanma konusunda bir derleme. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi* 1(1): 49-55.
115. Feyzioğlu SE (2008). Bağlanma stilleri, problem çözme becerileri ve hükümlülük özellikleri arasındaki ilişkiler. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adli Tıp Ana Bilim Dalı, Ankara.
116. Güleç D (2010). Baba- bebek bağlanma ölçeğinin Türk toplumunda geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, İzmir.
117. Yıldız C (2008). Üniversite öğrencilerinin geçmişte yaşadıkları ayrılık kaygısı ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine bir araştırma. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Konya.
118. Sürücüler HK (2019). 6-12 aylık bebeği olan babalara verilen eğitimin baba-bebek bağlanma durumuna etkisi. Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Balıkesir.
119. Yılmaz MP, Ören B, Tarhan P (2021). 0-2 yaş bebeğe sahip babaların baba-bebek bağlanması ve ilişkili faktörlerin incelenmesi. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi* 4(3): 306-315.
120. Köse D, Çınar N, Altınkaynak S (2013). Yenidoğanın anne ve baba ile bağlanma süreci. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi* 22(6): 239-245.
121. Kırac A, Altuntaş D, Hançar D, Akman G (2021). Baba bebek bağlanmasının desteklenmesinde hemşirenin rolü. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi* 6(1): 33-40.

122. Crncec R, Barnett B, Matthey S (2010). Review of scales of parenting confidence. *Journal of Nursing Measurement* 18(3): 210-240.
123. Condon JT, Corkindale CJ, Boyce P (2008). Assessment of postnatal paternal–infant attachment: Development of a questionnaire instrument. *Journal of Reproductive and Infant Psychology* 26(3): 195-210.
124. Güleç D, Kavlak O (2013). Baba-bebek Bağlanma Ölçeği'nin Türk toplumunda geçerlik ve güvenirliğinin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences* 10(2): 170-181.
125. Kalaycı Ş (2018). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri. 9. Baskı. Asil Yayın Dağıtım. Ankara: Sayfa: 426.
126. Can A (2024). SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi. 12. Baskı. Pegem Akademi. Ankara.
127. Ahnert L, Schoppe-Sullivan SJ (2020). Fathers from an attachment perspective. *Attachment & Human Development* 22(1): 1-3.
128. Arslan R (2022). Erken çocukluk döneminde baba katılımı konusunda yapılan lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi* 7(2): 1-12.
129. Grossmann K, Grossmann KE, Kindler H, Zimmermann P (2008). A wider view of attachment and exploration: The influence of mothers and fathers on the development of psychological security from infancy to young adulthood. A wider view of attachment and exploration. 2nd ed. Çeviren: Jude Cassidy, Phil Shaver. New York: The Guilford Press, 857–879.
130. Lamb ME (2010). Infant–father attachments and their impact on child development. *The Role of the Father in Child Development*. 5th ed. Hoboken, NJ: John Wiley& Sons, 94–153.
131. Sethna V, Perry E, Domoney J, Iles J, Psychogiou L, Rowbotham NE., ... Ramchandani PG (2017). Father–child interactions at 3 months and 24 months: Contributions to children's cognitive development at 24 months. *Infant mental health journal* 38(3): 378-390.

132. Coley RL, Lewin-Bizan S, Carrano J (2011). Does early paternal parenting promote low-income children's long-term cognitive skills? *Journal of Family Issues* 32(11): 1522-1542.
133. Frascarolo F (2004). Paternal involvement in child caregiving and infant sociability. *Infant Mental Health Journal: Official Publication of The World Association for Infant Mental Health* 25(6): 509-521.
134. Öztürk ED, Aksoy AB (2020). The effects of the play-based father-infant interaction programme on father and infant behaviour. *Education and Science* 45(201): 425-442.
135. Rempel LA, Rempel JK, Khuc TN, Vui LT (2017). Influence of father-infant relationship on infant development: A father-involvement intervention in Vietnam. *Developmental psychology* 53(10): 1844-1858.
136. Costelloe J (2016). Fathers 'experiences of developing a relationship with their infant, within the first year: considering an attachment perspective. Doctoral dissertation, University of Limerick, Course Director and Head of the Department of Psychology, Limerick.
137. Yıldırım F (2023). Doğum sonrası babalara verilen bebek bakımı eğitiminin baba bebek bağlanması, annenin doğum sonu depresyon ve yaşam kalitesine etkisi. Doktora Tezi, Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Ordu.
138. Wright D, Treyvaud K, Williams LA, Giallo R (2022). Validation of the Karitane parenting confidence scale in measuring parental self-efficacy of Australian fathers. *Journal of Child and Family Studies* 31(6): 1698-1706.
139. Wittkowski A, Garrett C, Calam R, Weisberg D (2017). Self-report measures of parental self-efficacy: a systematic review of the current literature. *Journal of Child and Family Studies* 26(11): 2960-2978.
140. İlten D, Çekiç Y, Aydıralp SN, Habanoğlu R, Nuraliyeva Z (2024). Yenidoğan bakımına yönelik babalara verilen podcast eğitiminin kendine güven durumu üzerine etkisinin incelenmesi. 3. İstanbul Uluslararası Sağlık Bilimleri Kongresi, 13-14 Aralık 2024, İstinye Üniversitesi, 23.

141. Vance AJ, Costa DK, Brandon DH. (2021). Parenting self-efficacy in fathers of medically complex infants: A longitudinal study. *Journal of Neonatal Nursing* 27(6): 439-443.
142. Cabrera NJ, Alonso A, Chen Y (2021). Parenting contributions to Latinx children's development in the early years. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 696(1): 158-178.
143. Sevigny PR, Loutzenhiser L, Oriet C (2021). Canadian fathers' preferences for support during the transition to fatherhood. *Canadian Journal of Community Mental Health* 40(2): 49-70.
144. Kim MJ, Park SY, Choi JH, Cho HN, Seo JW (2025). Factors influencing the confidence of fathers in their paternal role during early childhood. *Journal of Men's Health* 21(2): 84-91.
145. Erbaş N, Demirel G (2019). Babaların doğum sonu güvenlik hisleri ve etkileyen faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi* 12(3): 179-185.
146. Suid NR, Özkan H (2023). Babaların doğum sonu güvenlik hisleri ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi* 4(1): 32-43.
147. Tu A, Zeng T, Yuan M, Zhang K, Chen Y, Wang X, Huang D (2021). Factors associated with parents' postnatal sense of security in China: a cross-sectional study. doi: 10.21203/rs.3.rs-523065/v1.
148. Şahin FT, Özyürek A (2008). 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 6 (3): 395-414.
149. Wells MB, Kerstis B, Andersson E (2021). Impacted family equality, self-confidence and loneliness: a cross-sectional study of first-time and multi-time fathers' satisfaction with prenatal and postnatal father groups in Sweden. *Scandinavian journal of caring sciences* 35(3): 844-852.

150. Krikitrat P, Sansiriphun N, Abboud S, Koenig MD, Park CG, Patil CL (2025). Exploring Thai fathers' confidence in supporting exclusive breastfeeding: a qualitative descriptive study. *Pacific Rim International Journal of Nursing Research* 29(3): 443-460.
151. Öksüz İ (2025). Babaların çocuk bakımına katılımının babalık algısı ve bağlanma açısından incelenmesi: bir odak grup çalışması. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı. İstanbul.
152. Falceto OG, Fernandes CL, Baratojo C, Giugliani ER (2008). Factors associated with father involvement in infant care. *Revista de Saúde Pública* 42: 1034-1040.
153. Hosking A, Whitehouse G, Baxter J (2010). Duration of leave and resident fathers' involvement in infant care in Australia. *Journal of Marriage and Family* 72(5): 1301-1316.
154. Diniz E, Brandão T, Monteiro L, Veríssimo M (2021). Father involvement during early childhood: A systematic review of the literature. *Journal of Family Theory & Review* 13(1): 77-99.
155. Bagheri M, Nazari S, Salari E, Malajerdi R, Ghorbani M (2025). Effect of the virtual infant care program on the dimensions of father participation. *Galen Media Journal* 4(1): 21-26.
156. Chia JY, Ballard S, Bian H, Singh A, Chung C, Hwang SH, Moore L, Samermit P, Thongsaeng P (2019). An exploratory cross-cultural study: fathers' early involvement with infants, *Early Child Development and Care* 191(3): 373-388.
157. Bhattacharyya DS, Sarker T, Akter N, Shafique S, Nabi MH, Hawlader MDH, Mitra DK (2023). Factors associated with fathers' involvement in infant and young child feeding and nurturing care in the urban slums of Bangladesh: A cross-sectional study. *Food Science & Nutrition* 11(7): 4020-4029.
158. Uludağlı NP (2017). Baba katılımında etkili faktörler ve baba katılımının baba, anne ve çocuk açısından yararları. *Türk Psikoloji Yazıları* 20(39): 70-88.
159. Çıldır G, Karakoç A, Karaca S (2014). Babaların bebek bakımına katılımının değerlendirilmesi. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi* 10(4): 1-15.

160. Bibha D, Yuko K, Tsuguhiko K, Manami O, Mako N, Stuart G, Kenji T (2023). Association of paternal factors with mothers' employment postchildbirth. *Journal of Occupational Health*. DOI: 10.1002/1348-9585.12419.
161. Altay G, Sarıalioğlu A, Yıldız Y (2024). The Relationship Between Paternal–Infant Attachment and Fatherhood Role Perception of Fathers with 6-12-Month-Old Infants. *Arch Health Sci Res* 12: 1-7.
162. Schaber R, Kopp M, Zähringer A, Mack JT, Kress V, Garthus-Niegel S (2021). Paternal leave and father-infant bonding: findings from the population-based cohort study DREAM. *Frontiers in Psychology* 12: 1-13.
163. Brown GL, Mangelsdorf SC, Shigeto A, Wong MS (2018). Associations between father involvement and father–child attachment security: Variations based on timing and type of involvement. *Journal of Family Psychology* 32(8): 1015-1024.
164. Cabrera NJ (2020). Father involvement, father-child relationship, and attachment in the early years. *Attachment & Human Development* 22(1): 134-138.
165. Yılmaz ME, Korukçu O, Kabukçuoğlu K (2022). The effect of skin-to-skin contact between father and baby on paternal attachment. *Current Psychiatry Research and Reviews Formerly: Current Psychiatry Reviews* 18(3): 248-256.
166. Yıldırım F, Duman NB, Şahin E, Vural G (2023). The effect of kangaroo care on paternal attachment: A randomized controlled study. *Advances in Neonatal Care* 23(6): 596-601.
167. Chen EM, Gau ML, Liu CY, Lee TY (2017). Effects of father-neonate skin-to-skin contact on attachment: a randomized controlled trial. *Nursing research and practice* 2017(1): 1-8.
168. Yurdal NEÖ (2025). Ten tene temasın baba-bebek bağlanmasına etkisi: randomize kontrollü çalışma, Doktora Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum-Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Aydın.
169. Shorey S, He HG, Morelius E (2016). Skin-to-skin contact by fathers and the impact on infant and paternal outcomes: an integrative review. *Midwifery* 40: 207-217.

170. Kara M, Cetinkaya S (2022). Investigation on the attachment status of the fathers introduced to their babies for the first time after birth. *Early Child Development and Care* 192(7): 1056-1068.
171. Kaba G, Çoban SA (2023). Effect of some characteristics of fathers on paternal-infant attachment in the postpartum period. *European Journal of Clinical and Experimental Medicine* 21(1): 73-80.
172. Yıldız A, Koca HÜ, Özdemir Ş (2025). Babalarda cep telefonu bağımlılığının evlilik uyumu ve baba bebek bağlanmasına etkisi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi* 13(1): 142-156.
173. Zarei Salehabadei M, Amini L, Haghani S, Sadeghi Avval Shahr H (2025). Postpartum depression and paternal-infant attachment in Iranian fathers. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 1-14. doi: 10.1080/02646838.2025.2485120.
174. Mirlashari J, Holsti L, Ranjbar H, Sanjari M, Morovati F, Ameri ZD (2021). Fathers' Involvement in the Developmental Care of Their Preterm Newborns and its Impact on the Bonding and Self-Efficacy: A Nonrandomized Clinical Trial. *Journal of Evidence-based Care* 11(2): 64-73.
175. Trahan MH (2018). Paternal self-efficacy and father involvement: A bi-directional relationship. *Psychology of Men & Masculinity* 19(4): 624-634.
176. Naunboonruang P (2002). Evaluation of effects of an educational program on knowledge about infant behaviors and characteristics and self-confidence of first-time fathers in Lampang Province, Thailand. Doctoral dissertation, The University of Alabama at Birmingham, Nursing Education, Birmingham.
177. An HS, Bang KS (2014). Effects of newborn care education for first-time fathers on their knowledge and confidence in newborn care at postpartum one month. *Journal of Korean Academy of Nursing* 44(4): 428-436.

Ek 1. Tanıtıcı Bilgi Formu

TANITICI BİLGİ FORMU:

1. Yaşınız (Yıl)
2. Eğitim düzeyiniz
- ☐ Okul bitirmemiş
- ☐ İlk/orta okul mezunu
- ☐ Lise mezunu
- ☐ Ön lisans mezunu
- ☐ Lisans mezunu
- ☐ Lisans ve üzeri
3. Mesleğiniz
- ☐ Kamu kurumu çalışanı (memur, işçi vb.)
- ☐ Özel sektör çalışanı (işçi vb.)
- ☐ Serbest meslek
- ☐ Diğer (Belirtiniz).....
4. Eşinizin yaşı
5. Eşinizin eğitim düzeyi
- ☐ Okul bitirmemiş
- ☐ İlk/orta okul mezunu
- ☐ Lise mezunu
- ☐ Ön lisans mezunu
- ☐ Lisans mezunu
- ☐ Lisans ve üzeri
6. Eşinizin mesleği
- ☐ Kamu kurumu çalışanı (memur, işçi vb.)
- ☐ Özel sektör çalışanı (işçi vb.)
- ☐ Serbest meslek
- ☐ Diğer (Belirtiniz).....
7. Gelir durumu algılama
- ☐ Gelir giderden az
- ☐ Gelir gidere eşit
- ☐ Gelir giderden fazla
8. Aile tipi
- ☐ Çekirdek aile
- ☐ Geniş aile
9. Kaç çocuğunuz var?
10. Bebeğiniz kaç aylık?
11. Bu bebeğin cinsiyeti nedir? ☐ Kız ☐ Erkek
12. Bu bebeğin cinsiyeti beklediğiniz cinsiyet miydi? ☐ Evet ☐ Hayır
13. Bebeğinizin bakımını katılma durumunuz? (Yedirme, uyutma, bezini değiştirme, üstünü giydirme, banyo yaptırma vb.)
- ☐ Tek başıma katılıyorum
- ☐ Eşimin ya da yakınlarımla desteği ile katılıyorum
- ☐ Katılmam
14. Bebeğinizin bakımına günde ne kadar zaman ayırırsınız? ☐ Bir saatten az
- ☐ Bir- iki saat
- ☐ İki saatten fazla
15. Bebeğinize tek başınıza bakım verme konusunda kendinize ne kadar güvenirsiniz?
- ☐ Güvenmem
- ☐ Biraz güvenirim
- ☐ Oldukça güvenirim

Ek 2. Karitane Ebeveyn Kendine Güven Ölçeği (KEKGÖ)

	Hayır, hemen hemen hiç.	Hayır, çok sık değil.	Evet, bazen.	Evet, çoğu zaman.
1. Bebeğimi besleme konusunda kendime güveniyorum.				
2. Bebeğimi uyutabilirim.				
3. Bebeğimin uyku düzenini sağlamada kendime güveniyorum.				
4. Bebeğim ağladığında ne yapacağımı biliyorum.				
5. Bebeğimin bana ne söylemeye çalıştığını anlarım.				
6. Bebeğim huzursuz olduğunda onu sakinleştirebilirim.				
7. Bebeğimle oynama konusunda kendime güveniyorum.				
8. Bebeğimin soğuk algınlığı ya da ateşi olursa, bununla başa çıkmada kendime güveniyorum.				
9. Bebeğimin iyi olup olmadığını anlama konusunda kendime güveniyorum.				
10. Bebeğimin bakımı ile ilgili karar verebilirim.				
11. Ebeveyn olmak benim için çok streslidir.				
12. Ebeveynlik konusunda iyi olduğumu düşünüyorum.				
13. Diğer insanlar ebeveynlik konusunda iyi olduğumu düşünürler.				
14. Desteğe ihtiyacım olduğunda insanların yanımda olacağına eminim.				

Ek 3. Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
1. Bebeğimizi ben beslerim.					
2. Bebeğimizi beslerken eşime yardımcı olurum.					
3. Bebeğimizin besinini hazırlarım.					
4. Bebeğimizin besinini hazırlarken eşime yardımcı olurum.					
5. Bebeğimizin gazını çıkarırım.					
6. Bebeğimizin bezini değiştiririm.					
7. Bebeğimizin bezini değiştirirken eşime yardımcı olurum.					
8. Bebeğimize banyoyu ben yaptırırım.					
9. Bebeğimize banyo yaptırırken eşime yardımcı olurum.					
10. Bebeğimizin kıyafetlerini değiştiririm.					
11. Bebeğimizin kıyafetlerini değiştirirken eşime yardımcı olurum.					
12. Bebeğimizle oyun oynarım.					
13. Eşim, bebeğimizle oyun oynarken eşlik ederim.					
14. Bebeğimizi dışarıda ben gezdiririm.					
15. Eşim, bebeğimizi dışarıda gezdirirken onlara eşlik ederim.					
16. Bebeğimiz ağladığında ilk harekete geçen ben olurum.					
17. Bebeğimiz ağladığında kucağıma alıp sakinleştiririm.					
18. Bebeğimiz ağladığında, eşim onu sakinleştirmeye çalışırken yardımcı olurum.					
19. Bebeğimize masal anlatırım.					
20. Bebeğimizle konuşurum.					
21. Bebeğimizle birlikte zaman geçirmek için özen gösteririm.					
22. Bebeğimiz hastalandığında ona ben bakarım.					
23. Bebeğimiz hastalandığında, eşim bebeğe bakarken yardımcı olurum.					
24. Bebeğimizi aşıya kendim götürürüm.					
25. Eşim, bebeğimizi aşıya götürürken yanında giderim.					
26. Bebeğimizi ben uyuturum.					
27. Bebeğimiz gece ağladığında ben kalkarım.					
28. Bebeğimizin büyüme ve gelişmesini takip ederim.					

Ek 4. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği (B-BBÖ)

1. Bebekle ilgilendiğim zamanlar kızgınlık veya öfke hissediyorum. a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Çok nadir e. Hiçbir zaman
2. Bebekle ilgilendiğim zamanlar, onun huysuzlaştığını ve beni üzmeğe çalıştığını hissediyorum. a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Çok nadir e. Hiçbir zaman
3. Son iki hafta içinde bebek ile ilgili duygularımı şöyle tanımlıyorum; a. Hoşlanmama b. Bebeğe karşı güçlü duygularım yok c. Zayıf sevgi d. Orta düzeyde sevgi e. Yoğun sevgi
4. Bebeğim neye ihtiyacı olduğunu ya da ne istediğini anlayabiliyorum. a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Çok nadir e. Hiçbir zaman
5. Bebeğimle olan etkileşim seviyemi göz önüne alırsak şöyle olduğuma inanıyorum; a. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan çok daha fazla ilgiliyim. b. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan biraz daha fazla ilgiliyim. c. Benimle aynı durumdaki çoğu babayla aynı seviyede ilgiliyim. d. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan biraz daha az ilgiliyim. e. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan çok daha az ilgiliyim.
6. Bebeğimle birlikteyken sıkıldığımı hissediyorum. a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Hiçbir zaman
7. Bebeğimle birlikte diğer insanların yanında onlarla gurur duyduğumu hissediyorum. a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Hiçbir zaman
8. Bebekle ilgilenmeye ve onun bakımına mümkün olduğu kadar katılmaya çalışıyorum. a. Doğru b. Doğru değil
9. Kendimi (eşim dışında) çevremdeki insanlarla bebek hakkında konuşurken buluyorum. a. Her gün birçok kez b. Her gün birkaç kez c. Günde bir kez d. Nadiren
10. Bebekten ayrılmam gerektiği zamanlar kendimi; a. Her zaman üzgün hissederim (ya da ondan ayrılmak her zaman zor gelir) b. Sık sık üzgün hissederim (ya da ondan ayrılmak sık sık zor gelir) c. Hem üzüntü hem de rahatlatma duygularını birlikte hissederim. d. Sık sık rahatlamış hissederim (ve ayrılmak sık sık kolay gelir). e. Her zaman rahatlamış hissederim (ve ayrılmak her zaman kolay gelir).
11. Bebekle birlikteyken; a. Her zaman çok doyum alıyorum. b. Sık sık doyum alıyorum. c. Ara sıra doyum alıyorum. d. Çok nadir doyum alıyorum.
12. Bebekle birlikte olmadığım zamanlar, kendimi onu düşünürken buluyorum. a. Her Zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Çok nadir e. Hiçbir zaman
13. Bebekle birlikteyken; a. Genellikle onunla geçirdiğim zamanı uzatmaya çalışırım. b. Hiçbiri c. Genellikle onunla geçirdiğim zamanı kısa tutmaya çalışırım.
14. Bebekten bir süre uzak kaldığımda, onunla tekrar birlikte olmak için genellikle şöyle hissederim; a. Bu düşünceden yoğun bir keyif alırım. b. Bu düşünceden orta düzeyde keyif alırım. c. Bu düşünceden çok az keyif alırım. d. Bu düşünce hakkında hiçbir şey hissetmem. e. Bu düşünce hakkında olumsuz hislerim olur.
15. Geçen üç ay süresince, beş dakika ya da daha fazla süreyle kendimi uyuyan bebeği izlerken buluyorum. a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Hiçbir zaman
16. Artık bebek hakkında şöyle düşünüyorum; a. Tam olarak benim bebeğim gibi. b. Biraz benim bebeğim gibi. c. Henüz gerçekten benim bebeğim gibi değil.
17. Bebek nedeniyle vazgeçmek zorunda kaldığımız şeyleri düşününce; a. Ona çok fazla kızdığımı görüyorum b. Ona orta düzeyde kızdığımı görüyorum c. Ona çok az kızdığımı görüyorum d. Ona hiç kızmıyorum
18. Geçen üç ay süresince, kendime zaman ayıramadığımı ve kendi uğraşlarımı sürdüremediğimi hissediyorum. a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Hiçbir zaman
19. Bebeğimle birlikte olduğum zaman genellikle; a. Çok sabırsızım b. Biraz sabırsızım c. Biraz sabırlıyım d. Çok sabırlıyım

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
KARAR FORMU

BAŞVURU BİLGİLERİ	ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	Babaların Ebeveynliğe Yönelik Özgüvenleri ile Bebek Bakımına Katılımlarının Bağlanma Düzeyleri Üzerine Etkisi
	ARAŞTIRMANIN PROTOKOL/PLAN KODU	2024/105
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACI UNVANI/ADI/SOYADI	Doç. Dr. Hacer KOBYA BULUT
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ UZMANLIK ALANI	Hemşirelik
	TEZ SAHİBİ/DİĞER ARAŞTIRMACILAR, UNVANI/ADI/SOYADI	Hemşire Sevil TOK
	DESTEKLEYİCİ	Yok
	DESTEKLEYİCİNİN YASAL TEMSİLCİSİ	Yok
	ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	YÜKSEK LİSANS TEZİ ☒ DOKTORA TEZİ ☐ BİLİMSEL ARAŞTIRMA/PROJE ☐ BAP PROJESİ ☐ TÜBİTAK PROJESİ ☐ KURUMSAL ARAŞTIRMA ☐ BİTİRME PROJESİ ☐ DİĞER (LÜTFEN BELİRTİNİZ) ☐

DEĞERLENDİRİLEN BELGELER	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dili
	BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU			Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐
DEĞERLENDİRİLEN DİĞER BELGELER	Belge Adı		Açıklama	
	ARAŞTIRMA BÜTÇESİ	☐		
	DİĞER	☐		

Ek 7. Gönüllü Olur Formu

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

Bu form Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Hacer KOBYA BULUT ve yüksek lisans öğrencisi Hemşire Sevil TOK tarafından hazırlandı. Bu çalışma babaların ebeveynliğe yönelik özgüvenleri ile bebek bakımına katılımlarının baba-bebek bağlanması üzerine etkisini belirlemek amacıyla yapılacaktır. Çalışmada yaş, eğitim, çocuk sayısı gibi sosyoekonomik düzeyinize ilişkin 15 soruluk *Tanıtıcı Bilgi Formu*, babalığa yönelik özgüveninizi değerlendirmeye yönelik 14 soruluk özgüven ölçeği, bebeğinizin günlük bakımına ne kadar katıldığınıza dair 28 soruluk *Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu* ve bebeğinizle aranızda kurulan bağı değerlendirmeye yönelik 19 soruluk *Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği* kullanılacaktır. Yaptığımız tüm görüşmelerde verilen bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacak, vereceğiniz cevaplarınız gizli tutulacak ve hiçbir şekilde isminiz belirtilerek açıklanmayacaktır. Ayrıca araştırma sonuçlarını yazarken sizlerin isimleri kesinlikle araştırma raporunda yer almayacaktır. Cevaplar arasında doğru ya da yanlış cevap yoktur. Kendinize en uygun seçeneği seçip, lütfen samimiyetle işaretleyiniz. Araştırma kapsamında çalışmaya katılmama ya da kabul ettikten sonra vazgeçme hakkına sahipsiniz. Çalışmanın süresi yaklaşık 20 (yirmi) dakikadır. Bu çalışma süresince sizlerden soruları eksiksiz bir şekilde yanıtlamanız beklenmektedir. Aşağıda çalışma kapsamında ulaşabileceğiniz araştırmacının iletişim bilgileri yer almaktadır.

Katılımcının Beyanı: Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formundaki tüm açıklamaları okudum. Bana, yukarıda konusu ve amacı belirtilen araştırma ile ilgili yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı. Araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı, istediğim zaman gerekçeli veya gerekçesiz olarak araştırmadan ayrılabileceğimi biliyorum. Söz konusu araştırmaya, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın kendi rızamla katılmayı;

☐ Kabul ediyorum.

☐ Kabul etmiyorum.

Açıklamaları Yapan Araştırmacının;

Adı-Soyadı: Sevil TOK

Adresi:

Tel No:

Tarih (gün/ay/yıl):...../...../.....

Sorumlu Araştırmacının;

Adı-Soyadı: Doç. Dr. Hacer KOBYA BULUT

Adresi:

Tel No:

Tarih (gün/ay/yıl):...../...../.....

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Sevil TOK
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi :
Telefon (İş) :
E-Posta :
Yazışma Adresi (İş) :

EĞİTİM BİLGİLERİ

Derece	Mezun Olduğu Kurumun Adı	Mezuniyet Yılı
Lisans	Hacettepe Üniversitesi	2011
Lise	Kozlu Fatih Lisesi (YDA)	2006

AKADEMİK/MESLEKİ DENEYİMİ

Görevi	Kurum	Süre (Yıl -Yıl)
1. Hemşire	Fatih Devlet Hastanesi	2021-
2. Hemşire	Ankara Gündül İlçe Devlet Hastanesi	2016-2021
3. Hemşire	Kars Susuz Toplum Sağlığı Merkezi	2015-2016

YABANCI DİL

İngilizce- B1